

Nagy Olga

A GÖMBÖCFIÚ

Erdélyi cigány mesék

Vekerdi József fordítása

Terebess Kiadó, Budapest, 2002

TARTALOM

A gömböcfiú

Világ bölcse

Terenyevárosi mese

Taliga király

Galamb-leány

Az ördögkirály lánya

A lusta lány

János és Rózsa

Jegyzetek

A gyűjtő vallomása...

A gömböcfiú

Egyszer volt, ha nem lett volna, nem is mondták volna. Egyszer volt egy szegény ember meg egy szegény asszony. Se vénségükre, se fiatal korukra nem született több gyermekük, csak két fiuk. A két fiú közül a nagyobbik tizennyolc esztendő volt, a másik tizenhét esztendő. A jó Isten úgy adta, hogy anyjuk egyszer csak teherbe esett. Mikor anyjuk teherbe esett, egyszer csak lebetegedett, és kisfia született. De annak a kisfiúnak nem volt se keze, se lába; tisztára egy gömböc volt. Úgy adta a jó Isten, hogy mihelyst megszületett, máris tudott beszélni. Így szólt az anyjához meg a testvéreihez:

- No, drága kedves édesanyám, drága kedves édesapám, arra kérlek benneteket, hogy a két kedves bátyám menjen, hozzanak nekem két lepedőt, és fonjanak nekem szittyóból két lábat, két kart, meg fejet.

Indult a két bátyja, meghozták, amit kért, fontak neki két lábat, két kart, meg fejet. Amikor mindez készen volt, akkor így szólt anyjához és apjához:

- No, kedves apám, kedves anyám, most azt kérem tőletek, hogy adjatok nekünk három lovat, mert világgá akarunk menni rajtuk.

Ekkor aztán apjuk meg anyjuk adott nekik három lovat, és a három fiú útnak indult. Annyit mentek, hogy a Szent Isten őrizzen! Egyszer csak egy vadon erdőbe kerültek. Abban a vadonban, ott a hegyeken, mit láttak? Megpillantottak egy hatalmas kastélyt. Abban a kastélyban ki lakott? Egy huszonnégy fejű sárkány. A huszonnégy fejű éppen nem volt odahaza, amikor odaérkeztek. Azt mondja a gömböcfiú a testvéreinek, hogy menjenek be, kérjenek egy kicsi szállást egy éjszakára (mert már estére járt az idő). Bemennek, s mikor beléptek, szólnak:

- Adjon Isten jó estét, öreganyám!

- Szintúgy ti is éljete, kedves fiaim. Honnét jösztek, merről érkeztek, mikor errefelé még az énekes madár sem jár, nemhogy halandó ember?

Mondja a két fiú:

- Arra szeretnénk kérni, hogy adj nekünk egy kicsi szállást erre az éjszakára. Van még egy testvérünk is, odakint a kapuban várakozik.

Azt mondja az öreg ördögös szüle:

- Hát már hogya adnék! Menjete, hívjátok be a testvéreteket is.

Kimegy a két fiú, mondják az öccsüknek:

- No, drága kedves öcsém, azt mondta az öreg ördögös szüle, hogy ad nekünk szállást.

- No, kedves bátyáim, emeljete fel szépen hónomnál fogva, vigyete be, és mondjátok, hogy részeg vagyok.

Beviszik a fiút, a gömböcöt, leteszik az ágyra. Kérde tőlük az öreg ördögös szüle:

- No, kedves fiaim, mi történt a testvéretekkel?

- Ó Istenem, öreganyám, olyan részeg, hogy nem tud a lábán állni.

Belépnek; az öregasszony szól:

- No, tegyétek oda az ágy alá, hogy kialudja magát.

Mindjárt vacsorát tálal elébük. Megeszik a fiúk a vacsorát, s mikor megették, lefeküsznek. Ekkor a gömböcfiú szól a két bátyjának:

- No, ha megint kérde tőletek az öregasszony, hogy mi van velem, mondjátok, hogy még részeg vagyok.

- Jól van, kedves öcsénk.

Valamivel később felkel a öreg ördögös szüle, odamegy a fiúkhoz, és ezt mondja:

- Ide hallgassatok! Azt álmodtam, hogy ha öcsétek nem szopik egy keveset a mellemből, én meghalok. Muszáj szopnia egy kicsit!

Megy az öreg ördögös szüle, meg akarja szoptatni. Felteszik a fiút a mellére, hogy szopjon. De miközben szopik a gömböcfiú, olyan nehézé változtatja magát, hogy a vénasszony úgy érzi, mindjárt kiszökik belőle a lelke a súlytól.

- Vegyétek le gyorsan rólam, mert itt halok meg!

Leveszik, s mikor levették, mondja az öregasszony:

- No, hagyjátok úgy reggelig. Talán reggelre kijózanodik a részegségéből, s akkor majd meg-nézem, hogy kiféle.

Reggel felhossa az Isten a napot, a fiúk felkelnek, megmosakodnak, az öreg ördögös szüle ételt tálal elébük, s mondja:

- No, hozzátok ide az öcséteket, hadd egyék ő is. Talán az este óta kijózanodott a részegségéből.

Felállnak, odamennek hozzá, szólnak neki:

- Öcsénk, nézd, mi van. Neked is velünk kell az asztalhoz ülnöd.

- Mondjátok meg neki, hogy akkor ülök veletek együtt az asztalhoz, meg övele együtt, ha ideadja a kilencedik szoba kulcsát, hogy megfürödjem az erősítő vízben.

- Hallgass ide, öreganyám! Azt mondja az öcsénk, hogy csak akkor ül velünk együtt az asztalhoz, ha ideadod a kilencedik szoba kulcsát, kinyitod a szobát, hogy megfürödhessen abban a vízben.

- Nem tudom odaadni - mondja -, mert nincs nálam a kulcs. A fiamnál van, a legidősebbik fiamnál.

No, elkészültek, elfogyasztották az ételt, szépen megköszönték a reggelit, és fizetni akartak érte. Nem fogadta el. Ekkor aztán a fiúk fogták magukat, útnak indultak.

Ahogy útjukon haladtak, rájuk esteledett. Hol esteledett rájuk? A legöregebbik huszonnégy fejű sárkánynál. Ekkor a két idősebbik fiúhoz szól az öccsük:

- Hallgassatok ide! Menjetek be ebbe a palotába, s ha otthon van valaki, de a huszonnégy fejű nincs otthon, és egy lány jön elébetek, mondjátok neki, hogy én üzenem, a gömböcfiú, hogy adjon nekünk egy kicsi szállást.

Belép a két fiú, szállást kérnek. Csakugyan nem volt más otthon, csak egy királylány, tizenhat esztendő.

- Adjon Isten jó estét, királykisasszony!

- Szintúgy ti is éljetez, drága kedves legények. Mi járatban vagytok?
- Nézd - mondják -, innét és innét jövünk, ebből és ebből a városból, ebből és ebből a faluból. Öcsénk úgy könyörög neked, mint az Istennek, hogy adj neki szállást egy éjszakára.

- Kicsoda az öcsétek?

- A gömböcffiú az öcsénk - mondják.

- No, ha ő, akkor jöjjön be. Hallottam hírét, de látni ez idáig nem láttam. Szeretném látni, miféle ember.

Belépnek a fiúk, felemelik, megmutatják. Szemügyre veszi a lány, szól:

- No, drága kedves szeretőm, mátol fogva szeretőm vagy. De tudd meg, drága kedves szeretőm, hogy innét többé nem távoztok, mert három testvér lakik itt, huszonnégy fejűek, azok megölnek benneteket.

- No, kedves szeretőm - mondja neki a fiú -, engem rejts el a kilencedik szobában, és te csak azt tedd, amit én mondok neked.

- Jól van, kedves szeretőm.

- Ti pedig, két kedves bátyám, fogjátok ezt a kicsi levelet, vigyétek el a Vörös királynak, mutassátok meg neki, mondjátok el, hogy hol van a lánya, itt lakik a huszonnégy fejű sárkánynál a hegyekben. Három napon belül térjetez vissza. Ha három nap múlva nem találtok itt, akkor tudhatjátok, hogy meghaltam, megöltek. Ha itt leszek, akkor majd meglátjuk, hogy s mint lesz tovább.

Ezzel fogta magát a két fiú, a két bátyja, elbúcsúztak öccsüktől, elindultak. A gömböcffiú ott maradt elrejtőzve a kilencedik szobában. Hát egyszer csak hazaérkezik a huszonnégy fejű. Kérdezi a szeretőjétől, a királylánytól:

- Készen van a vacsorám?

- Készen van.

Feltálalja az asztalra. Megeszi, lefekszik. Reggel fogja magát, indul magának. A lány bemegy a gömböcffiúhoz, kérdi:

- No, mit tegyek? Mi a teendőm?

- Hallgass ide! Amikor hazaérkezik a férjed, mondd neki, hogy azt álmodtad, hogy ha nem hoz neked emberlábat meg emberkezet meg fejet meg tüdőt meg belet, meghalsz. De te csupán látni akarod őket. Mert azután már nem fogsz félni tőlük. Ő majd nem akar hozni, de te ne engedj, hanem igenis hozzon.

Úgy adta Isten, hogy hazaérkezik a huszonnégy fejű, elfogyasztják a vacsorájukat, lefeküsznek, s a lány felretten álmából.

- Mi történt, kedves feleségem? - kérdezi tőle.

- Nézd, mit álmodtam, s mit álmodtam! Azt, hogy hozz nekem valamiféle emberlábat, valamiféle kart, fejet, tüdőt, belet, hogy láthassam.

- Ó Istenem, kedves feleségem! Hát én meg honnét hozzak neked?

- Én ezt álmodtam.

Úgy adta a jó Isten, hogy egyszer csak lerakta elébe az asztalra:

- No, kedves feleségem! Nézd csak, itt van az asztalon.

Ránéz. Mikor megnézte:

- No, kedves férjem - mondja a lány -, most már nem félek.
- No, feleségem, megyek, eldugom valahová.
- Hagyd itt az asztalon, majd én holnap eldugom.
- Rendben van. Ha holnapra nem dugod el és közbejön valami, hogy nem tudod eldugni és elvesznek, levágom a fejedet.
- Ne félj, kedves férjem, úgy eldugom, hogy senki sem talál rá.

Ezzel fogta magát a huszonnégy fejű, és elment.

Amikor elment, a lány behordta a fiúnak azokat a beleket, azt a fejet, a két lábat, a két kart. Ekkor azt mondta a fiú:

- No, kedves szeretőm, most hozz egy hordó vizet, hogy megfürödjem.

A lány megfüröszttötte, aztán felhasította, belerakta a beleket, a tüdőt, és alig hogy megmutatta neki a két lábat meg a két kezét, azok maguktól a helyükre mentek. Ugyanúgy a fej is. Ekkor egyszeriben felpattant a gömböcfiú, és tüstént tizenhét esztendőssé változott. Fogta a lányt, megcsókolta, szólt:

- No, drága kedves feleségem, tudd meg, hogy mától fogva én vagyok a férjed, te vagy a feleségem.

Ekkor bement az egyik szobába, felkészült, királyi köntöst öltött magára, kardot és szablyát vett magához. Mikor felkészült, várta a két testvérét. Amikor a két bátyja megérkezett, nem ismertek rá, hogy ugyan ki lehet. Kérdezték:

- Te vagy a mi kedves öcsénk?
- Én vagyok - mondja nekik. - Nos, tudjátok meg, hogy mától fogva velem együtt kell viaskodnotok, és addig kell viaskodnunk, amíg meg nem öljük a három huszonnégy fejűt, és hazatérhetünk.

No, ez megvolt. A három fiú fogja magát, és visszatér az öreg ördögös szüléhez.

- No, kedves testvéreim, menjetek be, kérjeteK szállást egy éjszakára!

Bemegy a két fiú, mondja:

- Öreganyám, légy szíves, adj nekünk megint szállást egy éjszakára!

Belép a három fiú, asztalhoz ülteti őket. Amikor asztalhoz ültette őket az ördögös szüle, észreveszi, hogy a gömböcfiú felírta a nevét a homlokukra színarany betűkkel. Megrémült az öregasszony, amikor a fiút látta. Odaszólt a három fiúnak:

- No, kedves fiaim, fogyasszatok el a vacsorátokat, én egy kicsit kimegyek szükségre.

Amikor a vénasszony kiment, hogy elszaladjon a három fiához, jelezni nekik, hogy itt van az a legény, akitől tartanak, a gömböcfiú szólt a testvéreinek:

- No, kedves testvéreim! Ide hallgassatok! A vénasszony nem szükségre ment ki, hanem elment jelezni a fiainak, hogy itt vagyunk, és jöjjenek megölni minket. Te nagyobbik bátyám! Állj az ajtó mellé! Te középső bátyám! Állj a kilencedik szobában az ajtó mellé! Húzzátok ki a kardotokat, és várakozzatok!

A fiú egymagában odaült az asztalhoz - az asztalon étel, ital volt -, fogta a kardját, belevágta az asztal közepébe.

Egyszer csak megérkezik a három huszonnégy fejű, velük az öreg ördögös szüle. Belép a három huszonnégy fejű meg az öreg ördögös szüle:

- Adjon Isten jó estét, gömböcfiú!

- Szintúgy éljete ti is szerencsében-egészségben, ti rusnya szörnyetegek, amik vagytok!

- Tegnap-tegnapelőtt még csak egy borsszem voltál az anyád méhében, s most itt vagy a mi országunkban, a mi asztalunk mellett. Mi senkitől sem félünk, egyedül téled; de még téled sem. No, gyerünk, egyél-igyál velünk, ha jó szándékkal vagytok.

Szól a két testvérének a huszonnégy fejű:

- No, drága kedves testvéreim! Együnk, igyunk, amíg jóllakunk!

Mindjárt megparancsolja anyjának a huszonnégy fejű:

- Anyám! Menj le a pincébe, hozz fel nekünk három hordó bort, három sült ökröt és három kemence kenyeret!

Az öregasszony mindjárt felhossa nekik a három kemence kenyeret, három hordó bort és három sült ökröt. Nekilátnak az evésnek. Ekkor így szól anyjához a huszonnégy fejű:

- Anyám! Egy kis időre hazanézek.

- Eredj, de ne ülj sokat!

Fogja magát, indul magának. Amikor hazaér, hová megy otthon, a királykisasszonyhoz. Szól neki:

- No, drága kedves feleségem! Azonnal hozd elő a gömböc lábát, belét, fejét!

- Mindjárt - mondja a lány. Ijedtében valami más teendőt talált magának, hogy megmeneküljön előle, hogy ne ölje meg. De eközben a gömböcfiú is a sárkány nyomában volt, és amikor az hazaért, ő is ott volt a házban. Rászólt:

- Mit akarsz tőle?

De ekkorára a huszonnégy fejű már akkora pofont kent le a lánynak, hogy rögtön összeesett és eszméletét veszítette. A fiú odalépett, feltámogatta, szólt:

- Miért mérgeledsz? Miért ütötte meg?

- Miért ne? Az én feleségem, én parancsolok neki.

- Nem a te feleséged, hanem az én feleségem lesz.

Fogták magukat, viadalra keltek. Amikor pofonvágt a fiút, térdig süllyedt a földbe. Kiugrik a fiú, megragadja a huszonnégy fejűt, s amikor földhöz vágta, derékig süllyedt a földbe. Kiugrik a huszonnégy fejű, ő is derékig vágja a fiút a földbe. Kiugrik a gömböc, megragadja a huszonnégy fejűt. Úgy bevágta a föld gyomrába, hogy ha nem tartotta volna vissza a két fülénél meg a hajánál fogva, lesüllyedt volna a föld mélyébe. Ekkor kirántotta kardját, és levágta az összes fejét.

Most maga mellé vette a lányt, és visszatért vele a két bátyjához, akik a huszonnégy fejűeknél vártak rá. Ekkor kardot rántottak, viadalra keltek, viaskodtak, sokáig viaskodtak, legalább egy óráig. Amikor aztán végeztek a viadallal, nekiláttak, a három fiú kitakarította a szobából azt a sok vért, azt a sok húst, azt a sok hájat, kihordták a házból. Akkor a gömböcfiú így szólt a testvéreihez:

- No, drága kedves testvéreim! Mától fogva ti csak azt csináljátok, amit én mondok nektek.

- Hogyne, drága kedves testvérünk.

- Takarítsatok ki innét mindent, ami a szobákban van, hordjatok ki mindent a házból, és találjatok magatoknak valami munkát az istállóban itt-ott, mert én itt rendbe teszem a dolgokat.

Fogja magát a gömböcffiú, kocsira ül a feleségével együtt, útra kel. Hová mennek? Ahhoz a három kastélyhoz. A gömböcffiú mindjárt összecsapja a három kastélyt, három koronát csinál belőlük. Zsebre teszi, visszatér. Amikor visszaérkeznek, a másik két lány, a középső meg a legkisebbik sárkány felesége, elébe megy a gömböcffiúnak, kérdezik:

- Hol van a férjünk?

- Gyertek, majd megmutatom, hol van.

Bemennek egy szobába. Kihúzza a kardját, és mindkettőjüket kettéhasítja a fejük tetejétől a talpukig. Besózza őket, berakja egy kádba, három napig ott hagyja. Három nap múlva kiveszi őket, rögtön megmossa, összerakja őket, és csak gondol egyet, s a két lány helyrejön. Ha szépek voltak azelőtt, most kétszer olyan szépek és szemrevalóbbak lettek, mint azelőtt voltak.

No, ettek-ittak. Egyszer csak azt mondja a gömböcffiú a két bátyjának:

- No, drága kedves testvéreim! Tudjátok meg, hogy mától fogva van feleségetek. Két feleséget szereztem nektek.

Odaszól a saját feleségének, a legkisebbiknek:

- No, kedves feleségem, készíts ételt, tedd az asztalra. Rakj az asztalra három tálat, három kanalat, három készület ételt, és három kést. Meg kenyeret.

A lány elkészítette az ételt, megterítette az asztalt. Amikor az étel elkészült, hat széket tettek oda. Azt mondja most a gömböcffiú:

- No, gyertek be, üljete asztalhoz.

Leültek. Ekkor szólt a középső lánynak, a huszonnégy fejű feleségének:

- Eredj be, és kérdezd meg, hogy melyik az idősebbik fiú? Ő lesz a férjed.

Bemegy, megkérdi:

- Melyikőtök az idősebbik fiú?

Az mondja: - Én vagyok.

- Na, én vagyok a feleséged.

Leül mellé. Bemegy a másik lány, ő is ajánlja magát a középső fiúnak, ő is leül a mellé. Ekkor a gömböcffiú is maga mellé veszi a feleségét, és a három testvér helyet foglal a három feleségével az asztalnál, és esznek. Amikor végeztek az evéssel, a gömböcffiú szól a testvéreinek:

- No, kedves testvéreim, most induljunk haza, mert apánk meg anyánk vár ránk.

Mindjárt felpattantak az asztal mellől, azt a palotát is egybecsapták, egy korona lett belőle, a gömböcffiú azt is zsebrerakta. Amikor ezzel elkészültek, mindjárt felültek három kocsira, elindultak hazafelé. Egyszer aztán hazaérkeztek. Amikor hazaérkezett a három fiú, apjuk meg anyjuk csak azt látta, hogy jön három kocsi, a három kocsin három király meg három királyné ül. Behajtanak az udvarra. Amikor behajtanak, rögtön kiszalad az öregember meg az öregasszony, ráismernek két fiukra, a legidősebbikre meg a középsőre, meg a két menyükre.

Összecsókolják őket, bevezetik a házba. De a legkisebbiket nem ismerték fel, hogy az is az ő fiuk. Kérdezik:

- Ez meg kicsoda, drága kedves fiaim?

- A legkisebbik testvérünk, a gömböc.

- Nem létezik. Jól tudjátok, hogy az öcsétek egy kis gömböc volt. Nem volt lába, nem volt keze, nem volt feje.

- Ó Istenem, apánk, anyánk! Ő az öcsénk!

No, anyjuk rögtön vacsorát készít, levág egy nagy ludat, kitálalja három tányérra. Tesz a legnagyobbiknak a tányérjára, tesz a középsőnek is, tesz a legkisebbiknek is, de neki kevesebbet. Merthogy ő idegen. No, a fiú kicsit megharagudott. Rosszul esett neki, hogy neki kevesebbet tesz, mint a másik kettőnek. Szól a nagyobbik bátyjának a gömböcfiú:

- No, holnap este a te feleséged főz vacsorát!

Megfőzi a vacsorát a felesége. Mikor a vacsora elkészült, feltálalja, tesz mindenkinek, de neki tesz legtöbbet, mert ő volt a fő hármójuk között. Emiatt megharagudott az anyjuk meg az apjuk.

No, amikor végeztek, azt mondja a gömböcfiú a két bátyjának:

- Ide hallgassatok! Adjátok át ezt a kis levelet apánknak meg anyánknak, és mondjátok nekik, hogy a király megparancsolta, hogy szedelőzködjének össze, és hagyják el a házat, mert a király le akarja égetni a házukat, és újat akar építeni nekik helyette.

Sírva fakadt a két öreg, hogy ők nem, és ők nem, miért égjen le a kicsi házuk. De nem volt mit tenni, kiköltöztek mindnyájan, és a gömböcfiú felgyújtotta az öregek házát. A ház leégett. Ekkor aztán így szólt hozzájuk:

- No, apám, anyám! Most a király másik palotát építtet nektek.

Ezzel elővette a koronáját, az öreg ördögös szülétől valót, felhajította, és ahogy ott a hegyen állt a palota, ugyanúgy visszaváltozott az öreg ház helyén.

- No, apám, anyám! Ez a tiétek.

Abban a helyben beköltöznek a nagy palotába, letanyáznak, elhelyezkednek. Azt mondja ekkor a gömböcfiú a feleségének:

- Na, kedves feleségem, hozz vizet, és vágd le a két lábamat, a két kezemet, meg a fejemet, hogy olyan legyenek, mint amikor gömböc voltam.

A felesége rögtön úgy is tett, levágta a két lábát, a két kezét, a fejét. Amikor apja meg anyja így látta, akkor ismertek rá, hogy tényleg ő a legkisebbik fiúk. Ekkor aztán sírva fakadtak, hogy most mi lesz, hogyan lesz megint lába, karja, meg keze. Ekkor a felesége visszarakta helyére a lábát, a karját, a fejét, és a fiú helyrejött.

- No, apám, anyám, most már rám ismertek, hogy én vagyok a legkisebbik fiatok, a gömböc?

- Jaj, drága kedves fiam! Ezután minden úgy lesz, ahogy te akarod.

Apjuknak meg anyjuknak volt egy kis telke a falu végén, azt mindjárt felosztották a három fiú között. Mindhárom fiú felhajította a maga koronáját, három kastély lett belőlük. A három kastély egymás mellett állt. Tüstént nagy lakodalmat csapott a három fiú, megesküdtek, és ha meg nem haltak, máig is élnek.

Világ bölcse

Egyszer volt, ha nem lett volna, nem is mondták volna. Egyszer volt egy szegény öreg asszony. Se fiatal korára, se vénségére nem született több gyermeke, csak egy lánya. A lány olyan szép volt, hogy a szent Napra lehetett nézni, de reá nem, olyan szép, olyan szemrevaló volt. Elég az hozzá, hogy anyja, a szegény asszony, alig élt egyik napról a másikra. Bejárt a faluba, hol fonni, hol kártyát vetni, hol ide-oda ment, hogy tudjon szerezni magának annyi, hogy egyik napról a másikra eléldégteljesen. A lánya tizenhét éves volt. De olyan gyalázatos volt, hogy nem dolgozott semmit a háznál. A szemét a térdéig ért, az edényeket az asztal alá dobta, az ágya egész nap vetetlenül volt a háznál. Amikor anyja elment hazulról, jöttek hozzá a legények a szomszédból, a faluból, táncolt velük, csókolózott velük, nagy kurva volt a lánya.

Egyszer hazaér az anyja, későn, szörnyen átfázva, megfagyva; lámpa sincs meggyújtva, mindent úgy talált, mint amikor felkelt.

- Ó Istenem, kedves kislányom! Mit csináltál? Egész nap nem separtél a háznál, nem mostad el az edényt, nem csináltál semmit, nem raktál rendbe semmit! Kedves lányom, mit gondolsz, hogyan élünk ezen a világon?

No, így osztozkodtak, de az anyja megátkozta:

- Adja az Isten, kedves lányom, hogy még ma éjjel vigyen el az ördög, ha nem gondolod, hogy neked is tenned kellene valamit ebben a háznál!

Akkoriban olyan világ volt, hogy ha valakit az anyja megátkozott, az anya átka megfogant. No, telt-múlt az idő, éjjel tizenkét órakor csakugyan jött az ördög, és elvitte a lányt. Hová vitte, egy nagy erdőbe, az arany erdőbe, egy nagy kősziklára. Anyja egyre sírt, egyre búsult utána:

- Vajon hová lett a lányom?

Persze hogy megbánta az öregasszony, hogy ő vetette el, hogy eljárt a szája, kiejtette azt a szót, és beteljesedett, az ördög fogta, elvitte. Folyton bántódott a lánya miatt, egyre sírt, kesergett. Eltelt egy hónap, eltelt kettő, látta, hogy már nem fog visszatérni. Sehonnét sem hallott hírt róla, mert az ördög elvitte a lányát.

A szomszéd faluban élt egy szegény cigány, annak sem volt se fiatal korára, se vénségére több gyermeke, csak egy fia; olyan tizenhét éves formán. Elég az hozzá, hogy az a fiú az istennek se dolgozott semmit. Gyalázatos nagy tekergő, semmirekellő ember volt.

Egy napon aztán apja meg anyja nekitámadt:

- Ó Istenem, fiam, te nem akarsz semmit dolgozni. Nem aprítasz fel egy darab fát, nem hoznál tüzelőt, az égvilágon semmit sem csinálsz. Hogy gondolod, hogy így valamire menjünk, téged felneveljünk; hogy gondolod, hogy így élhetsz a világon?

A fiú megmérgeződött, fogta a fejszéjét, és indult az erdőbe. Azzal a szándékkal indult az erdőbe, hogy ő is hoz egy rész fát az apjának. Egyszer csak abba a nagy erdőbe tévedt. Ahogy azon töpreng, hol talál magának egy kis száraz fát, megy erre, megy arra, de ne adj Isten hogy találna kedvére való fát. Úgy adta Isten, hogy addig ment, amíg eltévedt az erdőben. Ki akart jutni belőle, de ne adj Isten, hogy ki tudott volna jutni abból az erdőből. Addig ment, bolyongott, hogy ráestelődött az erdőben. Másnap reggel, mikor felébredt, tovább ment az erdőben,

és betévedt abba az arany erdőbe, amelyikben a cigánylány volt, ahová az ördög vitte. Az az erdő olyan szép volt, aranyból voltak a levelek, aranyból volt a fű, aranyból voltak az ágak, aranyból voltak a fák, arany volt minden, még a kövek is; olyan szép volt, hogy a szent Isten őrizzen. A legény forgatja a szemét hol erre, hol arra, hogy találjon egy fát, amelyet kivágjon és hazavigye az apjának, hogy megmutassa az apjának, hogy ő addig ment, amíg arany fát tudott hozni neki. Elég az hozzá, hogy egyszer megpillant egy száraz fát egy kősziklán. Amikor odanéz a kősziklára, mit lát, ott látja a cigánylányt tiszta meztelenül, ahogy az anyja a világra hozta. A lány is tiszta arany volt. A haja a sarkáig ért, ki volt bontva. Ott üldögélt. Amikor a legény meglátta, megszólította. Kérdezi cigányul, nem válaszol. Kérdezi magyarul, oláhul, mindenféle nyelven, nem felel. Végül a legény levetkezik és felmászik a fára. Mikor már majdnem megfogja, akkor a lány átugrik a fáról egy másik fára. Annyit ugrált, annyit mászott utána, annyit kergetőztek, hogy ne adj Isten hogy meg tudta volna fogni, egészen délig. Egyszer csak lekerülnek a fákról és futásnak erednek körben a kőszikla körül. Egyszer aztán úgy adta a jó Isten, hogy a lány nem vette észre, hogy a legény elkapta a haját. A kezére tekerte a haját, és akkor már nem tudott kimenekülni a keze közül. Szól hozzá, de a lány sehogyan sem akar megszólalni. Persze, olyan sok hónap elmúltával még beszélni is elfelejtett, akár cigányul, akár bárhogy; némasághoz szokott. Végül aztán fogja a cigánylegény, megcsókolja, játszik vele, mert a lány erősen szép volt. Miközben játszik vele, csókolgatja, jön a fekete világból a huszonnégy fejű sárkány, megragadja a lányt, kirántja a kezéből, magával viszi a fekete világba. A lány haja a legény kezében marad. A legény csak nézett, szinte kővé vált, hogyan tudta a sárkány elragadni a keze közül. Nézett utánuk, és így szólt:

- No, drága kedves feleségem, feleségem kellett volna legyél, de feleségem leszel, mert én addig megyek, amíg rád találok.

Elindult a nyomukon a legény a fejszéjével, s mind ment, kijutott abból az erdőből, eljutott városokba, eljutott falvakba, a falvakból lakatlan vidékekre, rengeteg nagy erdőbe, s egyre csak ment. Nem tért haza többé az apjához, csak ment a lány után, hogy megkeresse. Utoljára egy nagy hegyhez, egy nagy folyóhoz érkezett. Hát ahogy odaér a folyóhoz, hallja, hogy egyre jajgat valaki, segítséget kér.

- Akármit ad Isten, én odamegyek - gondolja a legény. - Ha valami adódik, a fejszémmel le tudom ütni.

No, fogja magát a legény, összeszedi a bátorságát, odamegy. Amint odaér, mit lát, amikor egy vadkecske a folyóra ment inni, ráesett egy nagy kőszikla, s ott vergődött, hogy kiszabaduljon, de ne adj Isten hogy ki tudott volna szabadulni. A kecske egyre jajgatott, kiabált, hogy jöjjön segítségére valaki. Mikor a legény látta, hogy mi a baj, abban a helyben fogta magát, s addig erőlködött, amíg legördítette róla a sziklát, és megszabadította kecskét. Ekkor a kecske megszólalt:

- Köszönöm szépen, legény, hogy megsegítettél, ilyen jót tettél velem. Jótettért jótett jár. De mondd meg nekem, hogy kerültél ide, mert errefelé még csicsergő madár sem jár, nemhogy halandó ember.

Elmondja neki:

- Nézd, innét s innét jövök, ide s ide megyek. Talán tudsz segíteni rajtam, mert nagy nyomorúságban vagyok.

- Segíthetek rajtad - mondja. - Elviszlek a gazdámhoz, s ha a gazdám nem tud útba igazítani, nem tud tanácsot adni, nem tud segíteni rajtad, akkor senki a világon nem segíthet. Úlj fel a hátamra, majd én viszlek.

Hátára veszi a kecske, viszi. Hát a hegy tetején egy nagy kősziklába barlang volt vájva, a barlangban egy öreg ember lakott. Olyan öreg volt, hogy már azt sem tudta, hány éves; talán ezer éves is volt az az ember. A szakála a földig ért, a földet septe. A szempillái is a földig érték, rúddal kellett felemelni a szempilláit, hogy lásson. A legény belépett hozzá:

- Adjon Isten jó napot, öreg ember!

- Szintúgy te is élj, jóra való ember. Nem látlak, ki vagy, de a beszédedről, a szavadról úgy gondolom, hogy földi ember vagy. Légy szíves, fogd azt a rudat, emeld fel a szempillámat, hogy lássam, kiféle vagy.

A legény felemeli a szempilláit, hogy lásson.

- Légy szerencsés és élj sokáig, cigánylegény. Ül le minálunk, hadd lássam, honnét, miért jöttél.

- Nézd, innét s innét jöttem - mondja a legény. - Segíthetnél rajtam.

- Hát már hogyan segítenék, ha megtudom, mi a gondod, s hová igyekszel. Útba igazítalak azért a jótettedért, amit a kecskémmel tettél. Elküldtem, hogy hozzon nekem egy kis vizet, hadd igyam, s annyi éve nem került elő. Te segítettél rajta, meghoztad. Hogyan segítenék, hiszen segíteni kell egymáson.

Az én legényem elsorolja, hová indult, s hogyan járt a lánnyal. Azt mondja erre:

- No, hallgass ide, fiam. Jól véd a fejedbe, amit mondok, el ne felejtsd! Azt csináld, amit én mondok, mert én nem más vagyok, mint a Világ bölcse. Véd a fejedbe, amit mondok. Sokáig tartana, amíg innét leélnél, de a kecském elvisz odáig, ahová menned kell; elvisz egy helyre. Felülsz a kecském hátára, elvisz egy kőszikláig. Annál a kősziklánál letesz, és te egyedül mégy tovább. Ő visszatér. Amikor odaérsz ahhoz a kősziklához, ott a sziklán látsz egy kulcsot. A sziklán látsz egy kis hasadékat, beledugod, rögtön kettényílik a kőszikla, kitarul egy ajtó, te belépsz. Azon az ajtón leereszkedsz a fekete világba. Mikor lemégy a fekete világba, lemégy a lépcsőkön, de ott olyan sötét lesz, hogy a szent Isten őrizzen. De te mehetsz nyugodtan, bátran; a lépcsőkön leérkezel. Ahogy a folyosón lefelé haladsz, kétoldalt a falon mindenféle szép kép, szép látomány tűnik fel, de te ne nézz se jobbra, se balra, hanem mindig csak lefelé nézz a lábad elé, menj le a lépcsőn. Amikor leérsz, amikor elfogynak a lépcsők, akkor egy nagy, hosszú tánctermet látsz. Olyan nagy, hogy százezer ember elférne benne. Te ne térj le az utadról. Az ajtótól lefelé a másik ajtóig egy szőnyeg lesz leterítve, te azon haladj előre. Amikor odaérsz a másik ajtóhoz, az ajtótól kinyílik abba a nagy szobába. Te belépsz. Pontosan elől a szoba szélénél ül az asztalnál a huszonnégy fejű, az asztal mögött, a huszonnégy feje az asztalon van, mellette vannak a miniszterei. Te ne ijedj meg, mert adok neked egy kardot, meg egy gyűrűt. Amikor odaértél hozzá, lépj elébe, tégy tiszteletet előtte, köszönts, és beszélj tisztességtudóan. Mondd ezt: „Adjon Isten jó napot, felséges nagy király!” - „Szintúgy te is élj - fogja válaszolni. - Gyere közelebb, ülj le! Mi járatban vagy errefelé, mikor még a csicsergő madár sem jár erre, nemhogy ember? - „Nézd, miért indultam, s nézd. Szegény gyerek vagyok, nagy mesterember vagyok - mondd neki. - Mindenféle mesterséget kitanultam és ismerek, és a fehér világban mindenkinek dolgoztam, de nem voltak tisztességesek, csúfságot üztek belőlem, nem fizettek annyit, amennyit illett volna. Elindultam, gondoltam, addig megyek, amíg egyszer olyan gazdára találok, aki, ha dolgozom neki, tisztességesen megfizet. Így kerültem felségedhez.” Aztán akkor mondd neki: „Nézd, ha szükséged van rá, én nagy inas vagyok, mindenféle mesterséget ismerek.” Amiatt ne legyen gondod, hogy nem tudsz mesterséget: én adok neked tudományt, mostantól kezdve olyan tudást adok neked, hogy mindenféle munkát el tudj végezni. Ő majd először egy próbát ad neked, hogy el tudod-e végezni; sikerülni fog. Másodikat is fog adni, hogy azt is végezd el; az is sikerülni

fog. A harmadik is. Szerződést fog kötni veled, hogy mi legyen érte a fizetség. Ad neked aranyat, ad neked ezüstöt, ad neked gyémántot, ad mindent, amit csak a szíved kíván. Te ne fogadj el tőle semmit. Ekkor ő így fog szólni: „Na, fiam, holnap reggel ki kell fizesselek.” Akkor ő össze fogja hívni a minisztereit, hogy megtárgyalják, hogy pusztítsanak el téged, mert nagyon tudományos ember vagy, tudományosabb, mint az ő miniszterei. Akkor egyik azt fogja mondani, hogy akasszanak fel, a másik azt, hogy vágjanak le, másik azt, hogy kössenek fel, másik - nem is tudom, mit, - hogy égessenek meg, mindenféle törvényt tesznek. No, akkor elbúcsúznak tőled. No, akkor az ügyben olyan törvényt tesznek, hogy igyatok két pohár sört. A két pohár sör közül az egyikben méreg lesz, a másik tiszta sör lesz. A két pohár sört odateszik az asztalra, hogy igyál a királlyal. Amelyikben a méreg van, az lesz előtted, amelyik tiszta, az lesz a huszonnégy fejű előtt. Amikor aztán fel akar köszönteni és felemeli a poharát, akkor te mondd ezt: „Megállj, király! Még nem mutattam meg neked, milyen kincseim, milyen szépségeim vannak. Ha meglátod, azt fogod mondani, hogy életedben még nem láttál ilyet.” Ekkor bontsd ki a zsebkendődet, és vedd elő a gyűrűt. Amikor azt a gyűrűt előveszed, én olyan világosságot teremtek, olyan szépséget vetek arra a gyűrűre, hogy a szemük fényét tíz-tizenöt percig elveszem. Te eközben emeld fel a poharat, a tiédet tedd elébe, az övét tedd magad elé. Utána kösd be a zsebkendődet, és nyugodtan ihatsz a pohárból. Ő issza meg a mérget, te iszod meg a tiszta sört. Mikor látod, hogy megitta, tíz-tizenöt perc múlva készülhetsz, mert készen van a dolog. Észre fogja venni, hogy megmérgezted, s akkor készül megverekedni veled, hogy megvívjatok egymással, vagdalkozzatok egymással. Te vagdalkozz a kardoddal, ahogy csak bírsz! Gyilkold könyörtelenül! Mikor végre sikerült a dolgod, akkor gyorsan fuss be a kilencedik szobába, ott van bezárva a feleséged, bilincsből, láncra verve. Miért zárta be oda? Mert a lány nem hajlandó vele élni. Ő éjjel-nappal veri, szenvedteti, de a lány így sem akar hozzá menni. Ugorj be oda, a kardoddal verd le róla azokat a láncokat meg azokat a bilincseket, adj neki utat. Gyertek ki rögtön. De úgy gyertek ki, hogy vissza ne forduljatok abban a kősziklában. Mert ha visszafordultok, akkor tudd meg, hogy neked füst lesz, neki tűz. Miközben visszafelé jösztek, utánatok jönnek, rohannak a huszonnégy fejű katonái. Te haladj az úton, és vagdalkozz a kardoddal, amíg csak kiérsz. Ha kiértél a kősziklából, már nem lesz erejük, hogy utánad jöjjenek. Te csak gyere, vissza ne fordulj. Amikor kiértél a kősziklából, kedves fiam, ott az úton fog várni rád egy színarany ló. Ül fel a hátára a feleségeddel együtt - már akár feleségestül, akár a feleséged nélkül -, és mikor visszafelé jösztek - akár vele, akár nélküle -, ne menj sehová, amíg ide nem érsz hozzám, és majd mondd el, hogyan jártál, hogy megtudjam tőled, mi történt veled.

- Köszönöm szépen, öregapám.

No, a legény elköszön az öregtől, felül a kecske hátára, és elindulnak. Egyszer aztán hova érkezik, éppen oda, ahogy az öreg mondta, a nagy kősziklához. A kecske leteszi, a legény folytatja az útját. Amikor odaér a kősziklához, minden éppen úgy volt, ahogy az öreg mondta. Ott volt az a kulcs. A legény bedugja a kulcsot a kis hasadékba, ahol látszott. A kőszikla azonnal kettényílt, egy nagy ajtó tárult ki, és a legény folytatta útját lefelé a lépcsőn. Úgy volt, ahogy az öreg mondta. Azon a folyosón, azon a tornácon, miközben a legény haladt lefelé, kétoldalt a falakon szép emberek, szép képek, szép látományok tűntek fel, kiáltottak neki. Ő behuntya a szemét, lefelé nézett a lába elé, haladt lefelé a lépcsőkön. Legalább két napig, két éjszakáig haladt, amíg leért. Amikor végre leért, ott is magától kitérült egy nagy ajtó, ott volt egy rengeteg nagy szoba. Annyi szépség, annyi minden volt ott, hogy a szent Isten örizzen. Belépett. Amíg a szőnyegen haladt, legalább tíz, tizenöt percig mind csak ment a szőnyegen a legény. Erősen csodálta a legény azt a sok szépséget. Végül megint kinyílt egy ajtó, és belépett. Amikor belépett, látta, hogy ott van egy másik szoba, vagy hatvan méter

hosszú, s elöl a szobában egy nagy asztalnál ült a huszonnégy fejű, a huszonnégy feje az asztalon, a miniszterei körülötte. A fiú belép, megszólal:

- Adjon Isten jó napot, felséges nagy király!

- Szintúgy te is élj, cigánylegény! Tegnap, tegnapelőtt egy borsszem voltál az anyád méhében, ma mit keresel az én birodalmamban?

- Ó Istenem, nagy király! Én szegény gyerek vagyok a fehér világból, s nézd, nagy mester vagyok. Mindenféle mesterséget kitanultam és ismerek. Dolgoztam királyoknak, dolgoztam mindenütt, de csak csúfságot üztek belőlem, nem fizettek nekem. Szegény gyerek vagyok. Egyszer aztán gondoltam, addig megyek, amíg olyan gazdára találok, aki hűségesebb lesz, és tisztességesen megfizet. Úgy adta az Isten, hogy felségednél próbálkoztam. Ha akad nálad valami elvégzendő munka, én elvégzem.

- Ó Istenem, fiam! Nálam van munka. Ha három évig megteszel nálam három próbát, megkapod tőlem, amit szíved kíván, megfizetek neked.

Úgy adta a jó Isten, hogy egyszeriben szerződést kötöttek, és külön szobát adott neki éjszakára a huszonnégy fejű. Másnap indulnak, bevezeti egy nagy műhelybe. Ott van a huszonnégy fejű tizenkét inasa. Odamegy a huszonnégy fejű, ad nekik egy próbát, hogy tegyék meg a próbáját. Mi volt a teendő? Mit kellett tenniük? Mindegyikőjük egy repülőgépet készített vasból. Hát a legény is készített egy olyan repülőgépet. De a Világ bölcse onnét a nagy kősziklából gondolt egyet, és a legény olyan repülőgépet készített, hogy amikor a huszonnégy fejű meglátta, az összes katonája meg az összes minisztere elcsudálkozott, olyan finom munkát végzett. A következő évben megint másik próbát tett meg, azt még finomabban: olyan vasmadarat, hogy magától repült és magától énekelt és magától beszélt. Ezt is megcsodálták. A harmadik próbát is elvégezte. Megint adott neki egy próbát, és azt is befejezte. Amikor letelt a három év, a huszonnégy fejű igen hálás volt a legénynek. Azt mondta ekkor:

- No, fiam, szép munkát végeztél nálam, és nagyon meg vagyok elégedve veled. Tetszik nekem, hogy itt nálam a fekete világban nincs olyan mester, mint amilyen te vagy. Szeretnék leszerződni veled, hogy lakjál nálam, és te leszel a legnagyobb is, a legkisebb is, és a fekete világban fogsz lakni, míg a világ világ lesz.

- Királyom, kardod a nyakamon, ezt nem tehetem. Mert haza akarok menni apámhoz meg anyámhoz, mert van apám és anyám, öreg emberek, el akarom tartani őket.

- No, akkor holnap reggel kifizetlek, fiam, és szépen mehetsz magadnak.

Azon az éjszakán a huszonnégy fejű összegyűjtötte a huszonnégy miniszterét, és mindjárt törvényt tettek, hogy a fiút hogyan pusztítsák el. Persze az egyik azt mondta, hogy akasszák fel, másik, hogy égessék meg, másik, hogy üssék agyon. Utoljára a legöregebbik azt mondja:

- Hallgass ide! Mérgezzük meg. Ez a legtisztább ügy. Tegyük rendbe minél tisztábban.

Amikor reggel behívatja a huszonnégy fejű, mindjárt ételt-italt tesznek az asztalra. Így szól:

- No, fiam, kifizetlek, és igyál egy pohár sört, és ezzel elköszönünk és elbúcsúzunk egymástól.

- Nem bánom, felséges király.

Akkor az egyik pohárba mérget tettek, és az egyik pohárba tiszta sört tettek. A mérget odatették a fiú elé, a sört pedig maga elé vette a huszonnégy fejű. Ekkor ott beszélgetésbe kezdtek, nem tudom, miről, és felemelték a poharakat, és inni akartak. Akkor a legénynek mindjárt eszébe jutott: „Hopp! Ez a sör meg van mérgezve, nem szabad innom belőle!”

Akkor így szólt a huszonnégy fejűhöz:

- Hó, király, persze mindjárt kiisszuk ezt a poharat, de még egy dolgot nem mutattam meg neked. Van még egy dolog, amit meg akarok mutatni, és utána kiisszuk a poharunkat.

- Hogyne, fiam.

Akkor elővette a zsebkendőjét, és amikor kibontotta gyűrűt, ami a zsebkendőben volt, olyan világosság támadt abban a szobában, hogy a huszonnégy fejű a minisztereivel együtt tíztizenöt percig semmit sem látott. A legény kicserélte a poharát, az övét vette maga elé, és a sajátját tette elébe. Ezután felemelték a poharukat és ittak. A huszonnégy fejű kiitta az ő poharát a méreggel, ő megitta a tiszta sört. Tizenöt perc múlva az a méreg elkezdett hatni a huszonnégy fejűben, és mindjárt megzavarodott a gondolat a fejében. Ekkor a legény felugrott, hogy agyonüsse. A legény kirántotta a kardját, amit az öreg Világ bölcsétől kapott, és vagdalkozni kezdett. Vagdalkozott a kardjával jobbra-balra. Minden fejét levágta a huszonnégy fejűnek. Akkor az a sok miniszter látta, hogy megölte a huszonnégy fejűt, és akkor ők is verekedni kezdtek, a katonái. A legény nem ijedt meg, a kardjával valamennyit levágta, megölte. Egyszer csak, mikor látta, hogy már majdnem készen van a verekedéssel, beugrott, befutott a kilencedik szobába a cigánylegény, és a kardjával gyorsan levágta az összes láncot meg bilincset a lányról, és mondta neki:

- Gyorsan, gyorsan, drága kedves feleségem, menekülnünk kell innét!

A lány iparkodott, egy-kettőre kimentek s kimentek. Amikor kikerültek a fekete világból, amikor kijutottak, egyszer csak egy tiszta színarany ló várt rájuk odakint a fehér világban. No, amikor a lány látta, amikor készült felülni a ló hátára, akkor eszébe jutott a lánynak:

- Hopp, kedves férjem, baj van, mert ott felejtettem egy pár új gyöngysort, amit a huszonnégy fejűtől kaptam, és azt nem hagyhatom ott, mert anélkül nem esküdhetek meg, és nem mehetek sehová.

- Jaj, kedves feleségem, még csak az hiányzott nekem, hogy te visszamenj!

- Bocsáss meg - mondja -, vissza kell mennem.

A legény fogta magát, egyre siránkozott, hogy nem ereszti vissza a lányt, de a lány csak mondja, hogy muszáj visszamenjen. Nem volt mit tegyen a legény, kénytelen volt.

- No - mondja -, kedves feleségem, itt megvárlak; mit szólsz hozzá?

- Nem - mondja -, hanem tudod, hol várj meg?

- Hol?

- Az öreg Világ bölcsénél, ott találkozom veled. Ott várj rám, nem telik sok időbe, hogy visszatérjek.

- De azt ne tedd, hogy nem jössz, mert úgyis utánad megyek.

- Nem kell jönnöd, mert legfeljebb két-három hónap múlva visszatérek.

A lány visszament, a cigánylegény felült a lovára, amelyik rá várt, és úgy adta Isten, hogy kis idő múlva felért az öreg bölcshez.

- Adjon Isten jó napot, öregapám!

- Szintúgy te is élj, kedves fiam. No, hogy jártál?

- Éppen úgy jártam, ahogy mondtad, és úgy csináltam, ahogy te mondtad, és nagyon jól sikerült.

- Hát a feleséged?

- A feleségem, amikor kijöttem, nézd, mi történt vele, ott felejtette a gyöngysorát.

- No, kedves fiam, nem baj, te most innét ne menj sehová, várd meg, amíg ideér, mert jönnie kell.

- Megvárom, öregapám.

Hát a legény ott várt rá egy álló hónapig. Az öreg mondja neki:

- Most jön a feleséged. Nem térhetsz haza az apádhoz meg az anyádhoz, és nem esküdhetek meg, mert annak a huszonnégy fejűnek, amelyet megöltél, a világ végén van egy testvére, az is huszonnégy fejű, de az a fehér világban lakik, mert átbucskázott a fején, és most nagy király abban az országban. Ott elfoglalta a fél világot, ő vezeti azt a fél világot a világ végén. És azt akarja, hogy kipusztítsa a népet abból a világból. És ahhoz fogott hozzá, hogy egy épületet építtet magának, nagyon nagy épületet, kedves fiam. Olyan nagy épületet építtet, hogy a teteje a csillagokig érjen, egészen az égig érjen a teteje, olyan nagy legyen. Annyi katonát, annyi embert gyűjt össze, és viszi őket dolgozni, de amikor félig elkészül az épület, leomlik, és az emberek ott halnak meg. Megint mennek, újra kezdik építeni, de azóta is, annyi esztendeje építik az épületet, és nem sikerül felemelni. Ha félig megvan, ledől. A sok nép ott dolgozik, milliósázmra halnak meg az emberek, és újak jönnek, és újak. Oda gyűjti az egész világot, neki dolgoznak az épületen. Az a terve, hogy munkával pusztítsa el a népet. Megjön a feleséged, és menjetek kettesben oda. Vállald fel azt a munkát, hogy te majd elvégzed annak a királynak, a huszonnégy fejűnek. Mondd, hogy te egyedül elvégzed a feleségeddel. Csodálkozni fog, de te mondd ezt: „Ne érdekeljen, király; én egyedül a feleségemmel felépítem ezt a nagy palotát.” - „Aztán hogy tudnád felépíteni, mikor én minden évben millió embert vetek be, s alig dolgoztak öt-hat évig, öt-hat év alatt félig felépítik, vagy egy darabig, és rájuk borul, mert a fala nagyon nagy, nagyon magas, és az emberek milliósázmra halnak meg.” - „De - mondd neki - köss velem szerződést, és ha nem építem fel neked egy hónap alatt, nem öt-hat év alatt, hanem húsz-huszonöt nap alatt, egy nap alatt elkészítem neked - és ha nem készülök el vele, vágd le a nyakamat, meg a feleségemet is.” Köss vele szerződést. Amikor megkötöd, ne kérj tőle semmit, hanem majd utólag, amikor sikerült. Sikerülni fog a munkád. Attól kezdve, hogy a szerződést megkötöttétek, neked már semmi dolgod; attól kezdve a feleséged végzi a munkát. Amit ő csinál, azt te ne akadályozd; ő majd megteszi a magáét.

- Köszönöm szépen, öregapám.

Jóformán még be sem fejezték a beszélgetést, amikor megérkezett a felesége.

- Adjon Isten jó napot, öregapám - mondja neki -, már nagyon vágytam utánad.

Odalép a lány megcsókolja, megköszöni szépen, hogy „a férjemet útba igazítottad, elküldted, megváltottál a huszonnégy fejűtől, a férjemet megmentetted a viadalban, kioktattad. Köszönöm szépen, és most szeretnék egy kicsit enni meg inni nálad, és várom, hogy meglássam, mit parancsolsz, mit tanácsolsz még nekünk.”

Akkor ott az öregnél ettek-ittak, és az öreg azt mondta neki:

- Nézd, kedves lányom, megmondtam a férjednek, megmondom neked is, hogy lásd, mi a teendő; el kell menni ahhoz a királyhoz, mert jól tudod, hogy testvérek, és el akarja pusztítani a fél világot, nem a kezével, nem háborúval, hanem munkával. Félig felépítik azt a palotát, és mikor félig kész, millió és millió emberre rádől a fal és megöli őket. A következő évben újabb embereket rukkoltat be katonának, odaviszi őket, dolgoztatja őket, és meghalnak. Minden

évben száz meg száz millió ember hal meg. Egyszer már vége kell legyen ennek. Én azt javasolom, azt gondolom, hogy te a férjeddal végre elvégzed ezt a munkát.

- Hogyne, öregapám.

- Akkor, gyermekeim -

Búcsút vesznek az öregtől, azzal fogják magukat és indulnak. Megérkeznek abba a nagy városba. Ahogy végigmegy a feleségével azon a nagy városban, hát ott mind sírnak az asszonyok, a gyerekek, mert a férfiaknak mind el kellett menni arra a nagy munkára, és egy részük hazatért, egy részük nem tért haza. Egyszer aztán elérkeznek pont a királyhoz.

- Adjon Isten jó napot, felséges nagy király!

- Szintúgy te is élj, cigánylegény, és te is, felséges királykisasszony!

Mert a lány tiszta színarany királyi ruhában volt.

- No, gyertek közelebb, üljetek le!

Mindjárt leülnek a királynál, folyik a beszéd erről-arról, és egyszer azt mondja a legény:

- Hallgass ide, király! Nem azért jöttünk, hogy leüljünk hosszan beszélgetni. Azért jöttem, mert hallottam, hogy nagy munka folyik nálad, és szeretném felvállalni a feleségemmel együtt azt a nagy munkát, hogy én majd elvégzem.

- Ó Istenem, drága kedves fiam! Hogy gondolod, hogy te elbírsz egy ilyen hatalmas tereppel, ilyen hatalmas építkezéssel? Látod ezt a tervet? Nagy munka! Készítettem egy tervet, a népemnek egy palotát kell felépítenie a földtől az ég tetejéig, hogy a cserepek a csillagokig érjenek. Néhány éven belül el kell készülnie. És minden nap, minden évben dolgoznak rajta, s amikor félig van, leomlik. De akár leomlik, akár nem omlik le, akár meghalnak az emberek, akár nem halnak meg, ember van elég, el kell készülnie. Hogy gondolsz te olyat, hogy feleségestül el tudsz végezni ekkora munkát?

- Az téged ne érdekeljen, felséges király. Kössünk szerződést, és nem húsz év alatt, amióta felséged dolgozik, hanem egy hónapon belül elvégzem a feleségemmel, kész kell legyen. Kössünk olyan szerződést, hogy ha elvégeztem a munkát, te annyit fizetsz, amennyit kérek, de ha esetleg nem teljesítem egy hónap alatt a feladatot, akkor a nyakamat adom, meg a feleségemét is, és te levágod a nyakamat. Az életünket tesszük fel erre a munkára.

- Jaj, jaj, fiam! Én egy hónapra beszüntetem a munkát és titeket bízlak meg vele.

Akkor a király beszüntette a munkát. Kiment arra a nagy terepre, ahol az a sok ember dolgozott, és kikiáltatta, hogy mindenki jöjjön elő, és hagyják félbe a munkát. A sok ezer ember odagyűlt, és szabadságot adott nekik egy hónapra. Mindenki hazamehetett a gyermekeihez, örültek. No, most a legény meg a felesége mindjárt szerződést kötött, aláírták. A király külön szobát adott a cigánylegénynek feleségestül. Ők ott mindjárt csókolózásba kezdtek, játszadoztak, nem is gondoltak arra, hogy másnap olyan nehéz munka vár rájuk, hogy a szent Isten örizzen. Reggel aztán felkelnek, megmosdanak, imádkoznak a jó Istenhez, és kimennek a munkára. Azt mondja a lány a férjének:

- Na, drága kedves férjem, eddig minden sikerült; most kezdjünk hozzá a munkához.

- Ó, kedves feleségem, hogy végezzük el ezt a munkát? Ide emberek kellenek a malterhez, a téglához, a betonhoz, a fához, mindenféléhez. Nagy a terület, sok a munka a palotával.

- Ne törődj vele, kedves férjem.

Akkor a lány levette a nyakáról a gyöngysort. Abban a gyöngysorban legalább húsz, huszonöt, harminc darab volt, mindenféle gyöngyből: piros, fehér, kék, zöld, sárga, mindenféle színű gyöngy volt abban a gyöngysorban; még a lány sem tudta biztosan. De annak a sokféle gyöngyszemnek mind volt egy-egy értéke mindenféle munkára. Az egyik a gazdagságra szolgált, a másik a szegénységre, a szerencsétlenségre, a lakodalomra, az építkezésre. Mindenféle dologra szolgált egy-egy gyöngyszem. De nem volt ráírva, hogy mindegyik mit jelent, hogy ez a kék ezt jelenti, a sárga azt, a zöld am azt. Hanem csak úgy találomra kellett próbálkozni; olyan próba volt, mint a sorsjáték. A lány hozzákezdett, bekötötte a szemét, lebontotta a gyöngyöket, és egy gyöngyszemet a kezébe vett. És a szent Isten meg a Világ bölcse olyan tudományt adott neki, hogy éppen azt a gyöngyöt markolta meg, amelyik arra a palotára szolgált. Felvette a gyöngyöt, tisztán üvegből volt a gyöngy.

- No, kedves férjem, legyen meg Isten akarata, próbáljuk ki! Hozz egy téglát, hozd a kalapácsot, lássunk hozzá a munkához!

Rátette a téglára azt a gyöngyöt, és amikor felemelte a kalapácsot és egyet ütött a gyöngyszemre, a gyöngy apróra tört. A kalapácsot leeresztette a téglára. Többet nem emelte fel a kalapácsot a tégláról. Akkor az az épület magától emelkedni kezdett, mint az álomban. Amikor a lány látta, hogy a palota már teljesen felemelkedett, akkor felemelte a kalapácsot. Amikor felemelte a kalapácsot a tégláról, akkor abbamaradt a munka, megállt az építkezés. A kalapácsot elhajította, máshol rejtette el. A téglát is elrejtette, gyönggyel együtt, és fogta magát:

- Na, kedves férjem, mára elég volt nekünk a dolog.

Amikor a férje látta, hogy milyen munkát tudott végezni tíz-tizenöt perc alatt, maga is elcsudálkozott. Akkor fogták magukat, bementek a királyhoz:

- No, felséges király, elfelejtettük elkérni tőled a palota tervét, hogy aszerint dolgozzunk. Gyere, nézd meg, hogy a mai napig milyen munkát végeztünk terv nélkül. Holnap majd tovább folytatjuk.

- No, én is éppen azon vagyok, hogy magam is lássam, milyen munkát teljesítettetek ilyen rövid idő alatt, egy napi munkával. Erősen kíváncsi vagyok, hogy lássam, milyen munkát tudott végezni két ember. Úgy sejtem, csináltatok egy pohár maltert vagy nem tudom mit, azt akarjátok megmutatni.

- Semmi baj, felséges király. Gyere, nézd meg, milyen munkát végeztünk.

A király mindjárt fogja magát, fogja a vázlatot, a palota tervét, átaladja a cigánylegénynek és a lánynak, és indul. Mikor a király már messziről látta, hogy milyen épületet emeltek ennyi idő alatt, hogy már milyen magasra emelkedett az az épület, hogy már nem is látszott a teteje, ő is gondolkozóba esett:

- Ó szent Isten, miféle emberek lehetnek ezek, hogy ők ketten, egy asszony meg egy férfi, ilyen munkát végeztek. Nem tiszta dolog - mondja.

Mégis már szerződése volt a királynak, ennek a munkának be kellett fejeződnie a terminusra, egy hónapra, és a király köteles volt azonnal, mielőtt a munkát befejezik, leróni a tartozását a cigánylegénynek meg a lánynak, ahogy a szerződésben megállapodtak. De a szerződésbe nem vették be, hogy mekkora summa pénz, vagy nem tudom milyen érték lesz a bére, hanem annyi fizetséget kell fizetnie, amennyit kérni fognak. Utoljára is úgy szólt a szerződés, hogy ha a legény meg a lány nem teljesíti egy hónap alatt azt a bizonyos munkát, amit felvállaltak azon az épületen, akkor megállapodtak a királlyal, hogy levágja a nyakát, meg a feleségéét is. A király már nem másíthatta meg a szavát, a szó szó, a szerződés szerződés. Felment másodmagával, végigsétált azokon a szobákon. A cigánylegénynek odaszólt a felesége:

- Hallgass ide, kedves férjem! Hagyd, hogy a király egyedül menjen, hadd vizitálja a palotáját, és amikor úgy tetszik, hogy készen van a vizitálással, utána már nem érdekel engem az ő ügye, az ő vizitje.

A király felment, végigjárt minden szobát, megnézte, hogy van bebútorozva készre, ki van meszelve készre, úgy van kiállítva, ahogy egy nagy palotának lennie kell. Amikor már fenn volt a tetőn, és nem volt hová menjen tovább, mert még nem volt befedve, és az egyik fele még nem volt készen, akkor a lány mit tett, mit sem, felemelte a kalapácsot, hogy újra kezdi a munkát. Amikor megint rávágott a kalapáccsal arra a gyöngyszemre, akkor megint emelkedni kezdett az a nagy épület, s egyszerre csak, mikor már teljesen be volt fejezve az épület, a király bent volt az épületben, egyszer csak gondolt egy gondolatot, és az az épület királyostul, cók-pókostul lesüllyedt a föld gyomrába. Úgy elsüllyedt a földben, mintha sohasem lett volna ott még egy téglá sem, egy kő sem, egy csepp mész sem, semmi sem. Olyan lett, mintha semmi sem lett volna ott, úgy, ahogy ezen az asztalon nincs semmi.

- No, kedves férjem, elkészültél a munkával. Őt apróra törte az a sok téglá, az a nagy romlás, ami rázuhant. Még a legkisebb csontja is darabokra tört, és ez a palota vele együtt elsüllyedt a föld gyomrában. Ettől egyszer megszabadultunk. Ezen a fél világon, amelyet eddig ő vezetett, mi vagyunk a királyok, bennünket hatalmazott fel a Világ bölcse, nekünk ajándékozta. Mától fogva az ő palotájában, ami az ő tulajdona volt, amelyben ő lakott, abban mi fogunk lakni, abban a mi kincseink lesznek.

Akkor a cigánylegény a feleségével együtt mindjárt fogta magát és kihirdette abban az országban, hogy ország-világ jöjjön el a lakodalmára, mert megesküszik a feleségével. Eljött az apja is, az anyja is, a cigánylány anyja is. Olyan ügyes pár lett belőlük, hogy országban-világon nem volt több olyan szép fiatal pár, mint amilyenek ők voltak. Szép lakodalmat csaptak, és az egész világ, az a sok nép, aki csak volt, akik megmenekültek a huszonnégy fejű uralmától, nagyon örvendtek, mindnyájan elmentek a lakodalmára, és köszönték neki, az új királynak, hogy felszabadította azt a világot, és ő hozta újra vissza a boldogságot abba a városba és abba az országba. Egy álló hétig tartott a lakodalmuk. Ott nem volt más, csak evés-ivás, multság, vidámság, békesség.

Én is ott voltam közöttük, ettem-ittam, én is örvendtem, hogy új világ lett, új boldogság lett, új élet lett. Én is ott hallgatóztam közöttük. Mindenki mondott egy-két szót, s tőlük hallottam én is ezt a szép mesét, s becsületes embereknek mondtam most el. Ahonnét hallottam, én is úgy mondtam.

Én mondtam el, Puci Sándor, Mezőbándról.

Terenyevárosi mese

Egyszer volt, ha nem lett volna, nem is mondták volna. Volt egyszer régen egy szegény fiú. Nem volt se apja, se anyja, se bátyja, se húga, nem volt senkije sem a világon. Egyedül élt. Ez a fiú iskolába járt. Egy kis ház maradt rá az apjáról meg az anyjáról. A fiú már a negyedik osztályba járt. Akkor, abban a világban, nem tíz-tizenöt osztályt jártak, mint manapság, csak négy osztályt; akkor azzal a négy osztállyal felnőtt emberek voltak. Úgy adta a jó Isten, hogy amikor a fiú tizenkét esztendő volt, gondolta magát, hogy nehezebb esik mosni magára, egyedül élni, ételt főzni magának, egyik napról a másikra keresni a kenyerét, nehezebb esett. Gondolt egyet, tarisznyát készített magának, a tarisznyájába vörös hagymát tett, bezárta maga után az ajtót, és elindult, ment. Annyit ment, messzinél messzebb, távolnál távolabb. Egyszer csak kiérkezett idegen falvakba, idegen országokba, és egyszer csak beérkezett egy szép városba. De amikor odaérkezett abba a városba, már estére járt az idő. Már égtek a lámpák. Gondolkozik, azt mondja magában:

- Ó, szent Isten, este van, hol fogok aludni ezen az éjszakán?

Hát amikor a város közepére ér, megcsodálja azokat a drága nagy palotákat, nagy épületeket, amiket ott látott. Mikorra besötétedett, éppen a város közepére érkezett. Ott volt egy kút, és az egész város arról a kútról hordott vizet. Akkor leül, előveszi a tarisznyáját, elfogyasztja a vacsoráját. Amikor elfogyasztotta a vacsoráját, ott a kút mellett a feje alá teszi a tarisznyáját, hogy ott aludjon, mert nem volt hol aludnia, mert idegen volt, senkit sem ismert. Úgy adta Isten, hogy éjjel kilenc-tíz óra felé jön vízért egy öreg paraszt. Ahogy odaér vízért, szól:

- Adjon Isten jó estét, kisfiam.

- Szintúgy te is élj, öregember.

- Te meg mit keresel itt?

- Itt alszom. Idegen vagyok.

- Hová való vagy?

- Nézd, ide s ide való vagyok, egy faluból jöttem. Nincsen anyám, nincsen apám, nincsenek testvéreim, nincs senkim. Magános, árva gyerek vagyok.

- Hát miért nem indultál el, hogy egy kicsi szállást keress magadnak ma éjszakára ebben a nagy városban?

- Hát kihez mehettem volna, mikor senkit sem ismerek?

- No, jó. Akkor gyere hozzám, ma éjszaka nálam alszol.

A kisfiú felkelt, kivette a vödröt az öreg kezéből, és vele ment a házába. Amikor hazaértek a paraszthoz, az öreghez, annak nem volt senkije, csak egy öreg felesége.

- Adjon Isten jó estét, öreganyám!

- Szintúgy te is élj, kisfiam!

- No, drága kedves feleségem, magammal hoztam ezt a kisfiút, tégy elébe vacsorát, hogy egyen. Idegen, nincs senkije, nincs anyja, nincs apja, senkije sincs, egyedül van. Adj neki vacsorát, engedd meg, hogy itt aludjék ma éjszaka.

Az asszony mindjárt ennie adott. Megette a vacsoráját, evés után kinyitotta a bibliáját a fiú. Mert akkoriban nagy vallásosság volt, igen nagy volt, nem úgy, mint manapság; az emberek hittek a jó Istenben. Akkor a fiú olvasott a bibliából, és imádkozott az Istenhez, utána lefeküdt. Azt mondja neki a paraszt:

- Hallod-e, fiam! Mi volna, ha édes fiunkként magunkhoz fogadnánk? Lakjál itt nálunk, ne menj sehová, mert nekünk nincs senkink. Két öreg ember vagyunk, és ami halálunk után marad, az a tiéd lesz.

- Én nem bánom, öregapám.

Mindjárt megállapodnak, hogy a kisfiú náluk marad. Felhozza az Isten a napot, és mikor megvirrad, megreggeliztetik. A fiú evett, megint imádkozott a jó Istenhez. Mondja neki:

- Hallgass ide, kisfiam! Látom, hogy jól érted az olvasást.

- Ó Istenem, drága kedves apám - mert mától fogva apám vagy, és az öregasszony az anyám -, igen, értem.

- No, akkor el kell mennünk a községházára, hogy ott bejelentsük, miszerint ide érkeztél a mi városunkba, és írjuk fel a nevedet, hogy a gyermekünk leszel.

- Jól van, tata.

Akkor az öreg kézen fogja, és elviszi a községházára.

- Adjon Isten jó napot, kedves bíró!

- Szintúgy te is élj, paraszt!

- Nézd, elhoztam ezt a kisfiút, hogy bejelentsem, hogy a magamévá fogadtam, és tedd át az én nevemre.

- Rendben van.

- De ez a gyerek olyan jól érti az olvasást, hogy egy pap sem, egy nagy ügyvéd sem tud úgy olvasni, mint ő. Nálunk meg hiány van, szükségünk volna egy körjegyzőre ebben a városban.

- Kipróbáljuk - mondja. - Hány éves vagy?

- A tizennegyedik évemben járok.

Akármiféle mesterségben próbálta ki a bíró, a kisfiú megnézte, azokban a nagy anyakönyvekben megvizsgálta. Sikerült a fiúnak. Azt mondja neki a bíró:

- Na, fiam! Mától fogva beállsz hozzánk körjegyzőnek.

Úgy adta a jó Isten, hogy így a fiú beállt ott az irodába körjegyzőnek. Eltelik egy év, eltelik kettő, telik-múlik sok év, végül a fiú felnőtt olyan korúvá, hogy már húsz éves volt. Minden hónapban megkapta a fizetését, félretette a pénzét, és a város közepén vásárolt magának egy szép házhelyet. Ott egy szép palotát épített magának. Olyan palotát épített, hogy az egész városban nem volt olyan, mint a fiúé. Azt mondja az apjának:

- Tata! Palotát építettem magamnak. Mindenem megvan. Most már csak az kell, hogy meg-nősüljek. Maholnap én is gazda leszek a magam otthonában.

- Hogyne, kedves fiam. De itt a városban nincs olyan lány, akit feleségül vegyél; nincsenek olyan lányok, mint a faluban. Ezek városiak, ide-oda járnak, tetszik nekik a társaság. Neked olyan asszony kell, aki rendben tudja tartani a palotádat meg a gazdaságodat.

- Nem baj, tata, majd gondolkozom, s meglátom, mi legyen.

Akkor aztán egyik reggelen a fiú búsan felkel, és azt mondja:

- No, tata, én megyek magamnak.

Mikor beérkezik a városba - mert ők az erdő szélén laktak -, mikor beér a városba, reggel egy öregasszonnyal találkozik.

- Adjon Isten jó reggelt, öreganyám!

- Szintúgy te is élj! Szerencsés anya csecset szoptad, fiam! Azaz hogy körjegyzőm! Mert te köszöntöttél rám jó reggelt!

- Ó Istenem, öreganyám, úgy illik, hogy a fiatalok kíváncsan az öregeknek jó reggelt.

- Miért vagy ennyire elbúsulva?

- Ó Istenem! Minden embernek van valami gondja a fejében.

- Ha adsz egy csomag szivarra valót meg egy csomag gyufára valót, vagy két-három krajcárt, akkor a tenyeredből megmondom, mi a gondod.

- Hogyne, öreganyám.

- Tartsd ide a kezedet!

Odatartja a kezét, és az öregasszony elmondja a tenyeréből:

- Nézd, kedves fiam! Meg akarsz nősülni. Ebben a városban nem találsz magadhoz illőt, ahogy apád megmondta. Hanem tudod mit? Ha rám hallgatsz, szerencsés legény leszel, ügyes ember leszel, és az egész városban senkinek sem lesz olyan felesége, mint neked, ha rám hallgatsz.

- Hogyne, öreganyám.

- Fogd magad, menj szépen haza, és holnap reggel, amikor megvirrad, és még senki sem kelt fel, te légy ott elsőnek annál a kútnál, amelyikhez elsőben érkeztél, amikor ebbe a városba jöttél. Ott ülj le, és aki elsőnek érkezik vízért a kúthoz, az lesz a feleséged. De nemcsak egyszer, hanem három reggelen egymás után. Minden reggel menj oda, és aki a harmadik reggel érkezik, az lesz a feleséged. Azt vedd feleségül. Lesz, ami lesz.

- Köszönöm szépen, öreganyám.

Azzal fogta magát a fiú, és indult magának. Amikor megvirradt, még napkelte előtt felkelt, fogta magát, indult ahhoz a kúthoz. Ott várakozott. Sokáig maradt ott a kútnál, de senki sem jött vízért. Már egészen kivilágosodott.

Az erdő szélén lakott egy nagy gazda. Annak a gazdának három lánya volt. A legkisebbik lány a kemence aljánál játszott a hamuban; a hamuval. Úgy adta a jó Isten, hogy egyszer rászólt az anyja:

- Na, kelj fel, drága kedves lányom, fogd a vödröt, eredj, hozz egy kis vizet, mert dagasztani akarok, hogy kenyeret süssek a kemencében.

No, nagy nehezen fogta vödröt és elindult mezítláb, öltözetlenül; úgy, ahogy volt, teli hamuval, teli korommal ment a kútra. Amikor odaért, ő volt ott elsőnek, egyedül a kútnál. Nem szól semmit, jó reggelt sem kívánt, semmit, csak megmerítette a vödröt, és vitte a vizet. Akkor a legény rátette a kezét:

- Állj meg, te lány, hadd kérdezzek tőled valamit!

- Ne kérdezz tőlem semmit, mert sietek.

Fogta magát a lány, elszaladt a vödörrel, hazament. Hogy ne nyújsam hosszúra a mesét, a második reggelen is ugyanígy járt a lány, s a harmadik reggelen is ő volt ott. Akkor a legény megfogta a lányt, kivette a kezéből a vödröt, és hazakísérte az apjához. A lány besietett, odaült a kemence aljába, magára szórta a sok hamut.

- Adjon Isten jó reggel, nagy gazda!

- Szintúgy te is élj, körjegyzőnk! Na, mi járatban vagy? Ül le!

A két nagyobbik lány mindjárt gondolta, hogy valamelyikőjüket feleségül veszi.

- Miért jöttél?

- Azt akarom, hogy add hozzám feleségül a lányodat.

- Hogyne. Két lányom van férjhezmenendő, amelyiket akarsz, azt vedd feleségül.

- Na - mondja a legény - melyiket adsz hozzám?

- Nézd, itt van a két lányom.

- Nekem nem ők kellene, hanem add hozzám a legkisebbet, amelyik vízért volt.

- Ó Istenem, fiam, ő még alig tizennégy éves, taknyos, a kemence alján ül, teli van hamuval, te megundorodnál tőle.

- Én cseppet sem undorodom - mondja.

No, telik-múlik az idő, a legény fogja magát, elmegy. Mondja az anyja a lányának:

- Na, kedves lányom, ha ilyen szerencséd akadt, készülj fel, mert szombaton megtartjuk a lakodalmat, ha jön a körjegyző, hogy feleségül vegyen.

- Nem megyek én, s nem megyek, mert nekem nem kell férj.

Utoljára nem volt mit tenni, a legény, a körjegyző, muzsikásokat hivatott, készülni kezdtek a nagy lakodalomra. Amikor minden készen állt a lakodalomra, odamentek a paraszthoz, s ott helyben kezdődött a lakodalom. De a lány sehogy sem akart előjönni a kemence alól. Odamegy az anyja seprével, kizavarja a kemence alól. A vendégek kérdezik a legénytől:

- Hallod-e, melyik a menyasszonyod?

- Nézzetek oda, ott van a kemence alján - mondja.

Mindenki várja, hogy jőjön a menyasszony; nem jön semmiképpen. Ahogy mondtam, az anyja kikergette seprével. Amikor a lány előbújt, lerázta magáról a hamut, átbucskázott a fején, tiszta színarannyá változott, lábától a fejéig. Olyan asszony lett belőle, hogy több olyan az egész városban, országban-világon nem akadt. Mindjárt bement menyasszonyi ruhában. Leült a legény mellé, a vőlegénye mellé, s kezdődött a nagy lakodalom. Amikor vége volt a lakodalomnak, mindjárt fogták a lányt, apja meg anyja kiadta a holmiját, s átköltözött a nagy palotába a város közepén. Amikor megérkeztek, elrendezték magukat, és a legény ment szolgálatra, mint mindig. Telt-múlt az idő, vagy három-négy év eltelt azóta, mióta összekerültek. Egyszer aztán azt mondja a bíró a legénynek, a körjegyzőnek:

- Hallgass ide! Tudod, mit? Azt mondják, hogy a szászok eltávoztak a falvaikból, a földjeikről, és ott maradtak üresen a házak, a vagyonuk, juhaik, teheneik. Reggel készülünk, vasárnap reggel, hozzunk magunknak pár tehenet, pár lovat, amire szükségünk van.

- Rendben van, kedves bíró.

No, ekkor a jegyző, a bíró, meg a többi úr összeszedelőzködött, felpakoltak maguknak, fogták magukat, indultak. Útközben betértek egy városba, egy állomásra, ott kifogtak, bementek egy nagy vendéglőbe. A vendéglő tele volt, az urak, az emberek ittak, és csak egy asztal volt üres. Ők is leültek a mellé az asztal mellé. Az asztalnál egyedül ivott egy kapitány; ahhoz az asztalhoz ültek. Azt mondja nekik:

- No, üljetek ide, rendeljete magatoknak ételt-italt az asztalra.

Még nem is láttak hozzá az evéshez-iváshoz, azt mondja a kapitány a bírónak:

- Nem lennél szíves megengedni, hogy én is igyam veletek egy-két pohár pálinkát?

- Hogyne, kedves kapitány!

Mindjárt bemutatkozik, leülnek az asztalhoz, isznak. Mindegyikőjükkel lekezel, és mikor a körjegyzőhöz érkezik, azt mondja:

- Minden jól, sógor!

A körjegyző meghökken, azt mondja:

- Kedves kapitány, miért nevezel sógornak? Nem ismerlek, te honnan ismersz engem?

- Hát már hogyne ismernék. A feleséged először az én feleségem volt, nem a tiéd.

Akkor mindnyájan meghökkentek, egymás szemébe néztek, és szóltak:

- Hogy létezik ilyesmi, hiszen mi húztuk elő tizennégy éves korában a kemence alól a hamuból, és ez a kapitány azt mondja, hogy az ő felesége volt! Lehetetlen - mondja a bíró -, már megbocsáss, kapitány, de gondold meg, mit beszélsz, mert levágjuk a nyakadat!

- Nem, bíró - mondja -, először az én feleségem volt, én vettem el a leányságát.

No, jó. Azt mondja a férje, a körjegyző:

- Hallgass ide, kapitány! Ha azzal hancegsz, ha azt mondd, hogy először a te feleséged volt, én nem haragszom.(?)

- Hallgass ide, sógor! Ha nem hiszed, én ma éjszaka hazamegyek hozzád, és a feleségeddel alszom reggelig. Akkor majd elhiszed.

- Jól van, kapitány. Kössünk szerződést!

Szerződést kötnek, két példányban. A kapitány aláírja:

- Ha nem lesz úgy, ahogy mondom, akkor vágd le a nyakamat. És ha úgy lesz, akkor én mit tegyek?

- Akkor meg te vágd le a nyakamat.

Jól van. Megkötötték a szerződést, a kapitány felül a lovára, elmegy a városba, ahol az asszony lakik. Amikor odaér, elmegy egy nagy asztaloshoz:

- Adjon Isten jó napot, asztalos!

- Szintúgy te is élj!

- Hallgass ide! Készíts nekem egy ládát, olyan hosszút, mint én vagyok. Amennyit kérsz, annyit fizetek érte. A szájamnál készíts egy nyílást, meg a szememnél is, hogy lássak.

- Hogyne, kapitány.

Az asztalos mindjárt elkészítette a ládát, olyan hosszút, mint ő volt. Kifizette.

- No - mondja -, majd visszajövök érte, elviszem.

A városban megkérdezi, hol lakik a körjegyző felesége. Megmutatják neki. No, jó. Fogja magát, szól egy kisfiúnak:

- Kisfiam! Nem vezetnél el az apja meg az anyja házához?

- Hogyne!

Felül a lovára a kisfiúval együtt, elmegy az apja meg az anyja házához.

- Adjon Isten jó napot, kedves bácsi!

- Szintúgy te is élj, kapitány! No, mi járatban vagy?

- Nézd, mi van, s nézd, mi van. Azt hallottam, hogy van egy szép lányotok, férjhez adtátok a körjegyzőhöz.

- Igen.

- Aztán ad nektek valamit, hogy segítsen rajtatok, öreg embereken?

- Nem segít bennünket semmivel.

- Hallgass ide! Nem tennéd meg azt a szívességet, hogy eljössz velem hozzá ma éjszaka, és ha megteszed, amit mondok neked, adok neked pénzt, egy véka aranyat.

- Nem bánom.

Akkor lóra ül, és az öregasszony felpakol, indulnak. Elhozza a ládát, és mikor a lány portájához érkeznek, bebújik a ládába. Azt mondja az öregasszonynak:

- No, hallgass ide! Kiálts be a lányodnak, és mondd azt, hogy az öreg megvert, s te most eljöttél az öregtől.

Az öregasszony mindjárt kiáltott a lányának. A lány kijött:

- Mi történt, anyám?

- Ó Istenem, drága kedves lányom, apád megvert, egész éjszaka ütött, el kellett jöjjenek tőle. Felrakodtam, felpakoltam a fehérneműmet, a lepedőimet, minden holmim itt van ebben a ládában. Gyere, segíts nekem, hogy felvigyem a ládát.

Akkor felmegy; jön a lánya, felviszi a ládát. Ki akarja rakni a folyósóra. Azt mondja:

- Nem, lányom. Abba a szobába, ahol te alszol.

- Ó Istenem, anyám, oda viszem.

Beviszi a szobájába, mindjárt megágyaz az öregasszonynak, és megvacsorázik a lány. Amikor megvacsoráztak, mindjárt fogja magát a lány, levetkezik, csak kombinéban marad. Aztán derékig megmosdik. Miközben derékig mosdott, a kapitány a ládából mindent látott. Lefekszik a lány, elalszik, akkor a kapitány előbúvik ingben-gatyában, titokban s a lány mellé fekszik, a paplan alá a lány mellé, és lefényképezi magát, ahogy ott fekszik a lány mellett. Aztán felkel, magához veszi a gyűrűjét meg a zsebkendőjét az asztalról, odamegy az öregasszonyhoz, szól:

- Na, kelj fel, mehetünk. Mondd, hogy nem bírsz aludni, hazamégy, mert itt nem tudsz elaludni.

Az öregasszony úgy is tesz. Tüstént felkölti a lányát. A lány felkel:

- Mi történt, anyám?

- Nem bírok aludni, kedves lányom. Vigyél haza, nem maradok tovább nálad.

- De legalább várj, amíg megvirrad, anyám!

- Ó Istenem, drága kedves lányom! Hiszen láthatod, hogy nem vagyok megszokva itt nálad.

No, nem volt mit tennie a lányának, el kellett vinnie a portájukig. Amikor a portához értek, akkor a kapitány előbújt, egy véka aranyat adott az öregasszonynak. Kifizette, megköszönte szépen, és fogta magát, felült a lovára, és visszatért a fogadóba, abba a vendéglőbe. Mire megvirradt, ő bent volt.

- No, adjon Isten jó reggelt, sógor!

- Szintúgy te is élj!

Amazok még mindig ettek-ittak, várták a kapitányt.

- No - mondja neki -, akard látni, hogy reggelig a feleségeddel aludtam?

- Hogyne!

Akkor előveszi a fényképet és megmutatja neki, hogy ott feküdt mellette. A legény nézi, igaz.

- No, ezt a gyűrűt ismered-e?

- Hogyne! Az enyém. Ez az én gyűrűm, meg az én feleségem.

- Meg ezt a zsebkendőt?

- Ezt is.

- No, elmondjam a jeleit?

Na, a lánynak voltak jelei, olyan titkos jelei.

- Na, most mit szólsz? Igaz?

- Igaz. Vágd le a nyakamat, te nyertél.

- Sajnálak, fiam. Tudod mit? Levetköztetlek és más ruhába öltöztetlek, s hazaviszlek a te palotádba, és beállsz hozzám béresnek.

- Nem bánom, kapitány.

Akkor a legény mindjárt átöltözött és hazamentek. Ő ment az istállóba, a kapitány felment. Mondja a lánynak:

- Adjon Isten jó napot, leány.

- Szintúgy te is élj, kapitány. Mi van?

- Nézd ezt a szerződést! Megvettem a férjedtől az egész vagyonát. Ha akard, itt maradsz; ha nem, hát nem. Ha akard, beállsz szolgálónak, itt maradsz nálam szakácsnénak, főzöd az ételt, mert nekem már van feleségem, vannak gyerekeim.

- Hát a férjem hol van?

- Világgá ment magának.

No, nem volt mitévő legyen a lány, beállt hozzá szakácsnénak. Eltelik egy hét, eltelik kettő; a kapitány annyi munkát adott a lánynak, hogy a szent Isten őrizzen. A kezéből folyt a vér, annyit súrolt, annyit dolgozott, hogy a szent Isten őrizzen. Egyszer aztán elgondolkozik a lány, azt mondja:

- Ó szent Isten! Mi haszna van annak, hogy ezen a világon élek? Istenem, mit tehetnék?

Egyszer aztán találkozik a férjével az udvaron. A férfi ráismert, de ő nem ismert rá a férjére. A legény megsajnálta, gondolta magában:

- Na megállj, kedves feleségem, ha olyan nagy kurva voltál, hogy ezt a csúfságot művelted velem, én is visszaadom neked, ne félj!

Bement a városba az asztaloshoz, és csináltatott egy ládát. Belül kibélelte pléhvel. Levitte a Maroshoz a vízre. Ott kikötötte, majd hazament. Befogta a szekérbe a bivalyokat, és szólt a feleségének:

- Na, te lány, te szolgáló! Nem lennél szíves velem jönni, hogy segíts kirakni egy szekér fát a Maroson a tutajról?

- Miért ne! Ma úgyis vasárnap van, mehetek.

Felülnek a szekérre, mennek. Amikor odaértek a Maroshoz, azt mondja neki:

- No, hallgass ide! Nem unod még az életet itt ennél a kapitánynál?

- Ó Istenem, te szolga, dehogy nem!

- Tudod, mit gondoltam? Üljünk be ketten ebbe a ládába, és ha a szent Isten megsegít, ereszkedjünk le a folyón.

Úgy is tesznek, leszállnak a szekérről. A legény szól neki:

- No, ülj be a ládába!

A lány beül a ládába. Megint szól neki:

- No, hajtsd le a fejedet, és hagyj nekem egy kis helyet, hogy én is beüljek a ládába.

A lány beült, lehajtotta a fejét. Akkor ő rácsapta a fedelet a ládára, lelakatolta.

- No kedves feleségem! Ahol a Maros megáll, ott állj meg te is ezzel a ládával!

Akkor aztán víznek eresztette. Annyit ment, messzinél messzibb, távolnál távolabb. Egy álló hétig semmit sem evett ott a ládában a lány. Nem is evett, nem is ivott, nem is aludt. Ahogy lefelé haladt a folyón, lefelé a Maroson, nagy sokára egy vasárnap reggel három cigány halászott a Maroson.

- Látjátok? Egy nagy láda jön lefelé a Maroson!

- Ej! Mit mondasz?

- Látod te is, amit én látok?

- Igen, látom, hogy egy nagy láda.

- No, fogjuk ki azt a ládát!

Mindjárt levetköznek, mennek, a vízbe ugranak. Úsznak a láda felé. Miközben a láda felé haladtak, a lány egyszer csak kikiáltott a ládából:

- Nos nos, ha idős férfi vagy, legyél az édesapám, ha idős asszony vagy, legyél az édesanyám, ha fiatal férfiak vagytok, legyetek a bátyáim, ha fiatal nő vagy, legyél a húgom. Legyetek szívesek, vegyetek ki, hogy még egyszer lássam a világot.

- Halljátok? Valaki beszél a ládából! Ki lehet az?

Mindjárt kihúzzák, felnyitják a ládát, látják azt a szép lányt.

- Ó szent Isten, milyen szép lány!

A lány kezét fogott velük, megcsókolta őket, és erősen hálálkodott, hogy ilyen nagy jót tettek vele.

- Ó Istenem, emberek, drága kedves testvéreim! Olyan éhes vagyok - mondja -, hogy a szent Isten őrizzen.

- Ne búsulj, van nálunk ennivaló, tettünk otthon a tarisznyánkba, adunk enned.

Átadták neki a tarisznyájukat. Kezét fogott velük, és megkérdezte:

- Honnét jöttem ide le?

Mutatják neki, honnét, a vízen.

- No, akkor megyek arra. A jó Isten legyen veletek, én indulok.

Indul a lány, elindul visszafelé a Maros mentén. Annyit ment felfelé a víz mentén, hogy a szent Isten őrizzen. Egyszer aztán ráesteledik. Hol esteledik rá, egy szép fa tövében. Meghúzódik a fa alatt, ott alszik reggelig. Pontosan éjszaka tizenkettőkor oda gyűlnek a lány sors-tündérei a fa alá.

- Nos nos, aki hallja, mit mondok, aki nem hallja, aki elárulja, amit mondtam, változzék kősziklává térdig! A Vörös király már tíz éve ágyban fekszik, százezer doktor jár hozzá, és nem találják orvosságát. Ha volna egy ember, aki megy, kiszállítja az ágyból, az alatta lévő surgyékot kiviszi az udvarra, felhasítja, abban a surgyékban van egy béka, egy véka nagyságú. Az szívja ki belőle a vért, azért beteg a király. Ha volna egy ember, aki azt kiveszi, megöli, előhúzza azt a békát, a király megint tizenhét esztendőssé változnék. Egész királyságát neki adná, és van három lánya, a három lány közül amelyiket választaná, azt adná hozzá feleségül. Aki elárulja, amit mondtam, változzék kősziklává térdig!

Akkor a lány keresztet vet magára:

- Ó, szent Isten, jól hallottam.

Amikor megvirrad, a lány fogta magát, ment tovább. Következő éjszaka megint egy másik fa alatt esteledett rá. Ott aludt. Pontosan tizenkettőkor jött a másik sors-tündére:

- Adjon Isten jó estét. Aki hallja, mit mondok, és elárulja, amit mondtam, változzék kősziklává derékig. A Zöld király vak, nem lát a két szemével. Évek óta járnak hozzá a doktorok, de nem tudják visszahozni a szeme világát. Nincs olyan ember országban-világon, aki visszaadja a szemét, hogy lássa a világot. Ha volna egy ember, aki reggel mikor megvirrad, összegyűjtené a harmatot a fűről meg a falevelekről egy pohárba, és azzal a harmattal elmenne a Zöld királyhoz, fogna egy tollat, a tollal bekenné a szemét azzal a harmattal, a király mindjárt látna, s megint tizenhét esztendőssé változnék. Egész királyságát neki adná, és három lánya közül a legszebbiket, amelyiket választaná, az lenne a felesége. Aki elárulja, amit mondtam, változzék kősziklává derékig! Isten veled!

- Ó szent Isten, köszönöm szépen, hogy ezt is hallottam.

Fogta magát, ment tovább. Reggel felhozta az Isten a napot, a lány tovább indult. Harmadik este megint a Maros mellett éjszakázik, megint jön a harmadik sors-tündére. Azt mondja:

- Nos nos, aki hallja, amit mondok, és elárulja, amit mondtam, változzék kősziklává a feje tetejéig! A Fekete király városában minden forrás, minden kút vize vissza van fogva. A király egész népe hal meg szomjan. Másik országból hozat magának vizet, hogy életben tartsa a népét. Ha volna egy ember, aki elmegy a városba, a város szélén találna egy rozsdás piculát, és azzal a piculával elmenne a város közepén a nagy kúthoz és beledobná, mindjárt felfakadnának a források. Olyan nagy víz támadna, hogy a szent Isten őrizzen. A király egész királyságát

neki adná, és három lánya közül az egyiket, amelyiket akarná, feleségül adná hozzá. Aki elárulja, amit mondtam, változzék kősziklává a feje tetejéig! Isten veled!

- Isten veled!

Ezzel a sorstündér eltávozott. Reggel a lány már nem ment tovább felfelé a Maros mentén. Elindult a keresztúton, és beérkezett a városba. Amikor beérkezett, a harmatot egy bürök szárába gyűjtötte. Leszakított egy bürköt, a bürökbe gyűjtötte a harmatot, s amikor beért a városba, elment egy nagy fodrászhoz.

- Adjon Isten jó napot, fodrász!

- Szintűgy te is élj, szép leány! Mit kívánsz? Mert itt csak férfiakat nyírunk.

- Nem baj, mert én is férfinek akarom nyíratni magamat - mondja. - Vágd le a hajamat nullásra!

- Ó Istenem, vétek ezért a szép hajért!

- Ide hallgass, uram! Vágd le a hajamat, úgy, ahogy parancsolom.

- Igenis, leány!

Mindjárt levágja a haját tisztán kopaszra. Ő megint szól:

- No, látod ezt a ruhát rajtam?

- Igen.

- Ezt neked adom, ha férfi ruhát adsz helyette.

- Adok.

Mindjárt adott neki férfi ruhát, és adott egy fehér köpenyt, egy fehér sapkát, meg egy táskát, és abban a helyben doktor lett belőle. Nem lehetett ráismerni, hogy nő, férfivá változott, és indult. Bemegy a városba a Vörös királyhoz. Ott a palotában annyi doktor volt, hogy verték le egymást. Annyi hely sem volt, hogy leülhessenek. Őt is egyik lökte, másik taszította. Végre nagy nehezen beérkezett a királyhoz.

- Adjon Isten jó napot, felséges király!

- Szintűgy te is élj, doktor. Hová való vagy? Miféle ember vagy?

- Én vagyok a világ doktora.

- Na, ilyen doktor még nem járt nálam, a világ doktora. Nagy dolog! Majd megnézek. Ül le! Leül.

- Na, mit tudsz tenni? Nézd, mi van, s nézd, mi van. Próbát teszek veled.

A lány mindjárt fogta magát, kiemelte az ágyból, áttette másik ágyba. Fogta aurgyékot, felhasította. Kiugrott belőle az a béka. A békát mindjárt széthasította, elégette, a hamuját szélnek eresztette. A király tüstént tizenhét évessé változott, és amikor a lány bement hozzá, és megkérdezte: - No, király, hogy érzed magad?

- Kitűnően, világ doktora - válaszolta.

Akkor kezét fogott vele, megcsókolta:

- No, kedves fiam! Három lányom van, azt veszed feleségül, amelyiket akarsz, és az egész királyságomat neked adom.

- Nekem nem kell egyik lányod sem - mondja. - Inkább adj mellém egy regiment katonát a legszebbjéből. Egy regiment katonát, rezesbandával.

- Hogyne - mondja.

Mindjárt szerződést kötöttek, maga mellé vette azt a rezesbandát meg a regiment katonát, s ő ment elöl, a katonák utána. Már híre ment, hogy milyen nagy doktor, már várták a Zöld királynál. Megérkezik a Zöld királyhoz. Hogy ne nyújtsam a mesémet, ott is próbát tett a királlyal. Megkente a szemét, és tőle sem kért mást, csak egy regiment katonát és még egy rezesbandát. Most már két regiment katonája volt, és két rezesbandája. Amikor beérkezett a következő városba, a Fekete királyhoz, megtalálta azt a piculát, ahogy a sorstündére mondta neki. Mindjárt behajította a kútba, és rögtön felszabadult az összes forrás. Az emberek ittak, boldogok voltak. Bement a királyhoz, szerződést kötöttek:

- Nekem nem kell sem a lányod, sem a vagyonod, hanem - mondja - én legyek a király Tenyere városban. (Így hívták azt a várost, ahol előzőleg lakott, Tenyere városban.) És hirdesd ki tüstént, hogy érkezik az új király.

Ott a városban ki vette át a parancsot, hogy érkezik az új király? A bíró meg a kapitány. Készültek a király fogadására a városban. Vasárnap volt. A bíró megtanácskozta a kapitánnyal:

- Hol helyezzük el a királyt?

Azt mondja:

- A körjegyző palotájában.

No jó. Mindjárt ott helyezték el. Jön a lány, vele három regiment katona és három rezesbanda. Amikor a lány beérkezik a városba, körülnéz. Királyi öltözet van rajta, karddal. Sehol sem látja a férjét. Utoljára megpillantja. Az egész nép, katonaság, ki volt öltözve, várták. A kapitány leadja a parancsot, a bíró is. Jelenti:

- A városomban ennyi meg ennyi ember, ennyi meg ennyi nép van.

A kapitány mondja:

- Nekem ennyi meg ennyi katonám van, ennyi van szabadságon, ennyi van gyengélkedőben.

Leadta az egész jelentést. Fogadta. Utoljára meglátta a férjét. Egy bivalyszekéren tartott arrafelé. Fent ült a szekéren, hajtotta a bivalyokat.

- Hát annak az embernek nincs ma ünnepe?

Akkor a kapitány azt mondja:

- Dehogy nem! Éppen nálam szolgál, és mondtam neki, de azt felelte, hogy nem készül, mert dolga van.

Jó. Felvezetik a lányt a kilencvenkilencedik emeletre, ott elhelyezik. Éppen a saját szobájába, amelyikben azelőtt lakott. Akkor azt mondja a kapitány:

- No, felséges király, kardod a nyakamon, mit parancsolsz?

- Igen, adj mellém egy ordonáncot.

- Igenis - mondja -. Adok ordonáncot.

- No, akkor eredj le, válassz nekem a katonáid közül, akiről gondolod, hogy jó lesz nekem ordonáncnak, és elvégzi, amit parancsolok.

- Igenis, kardod a nyakamon, felséges király.

A kapitány mindjárt lemegy, kiválasztja a katonái közül a legügyesebbiket, legjobbkat, egy tisztet, felvezeti. Amikor a tiszt felérkezik, kopogtat az ajtón.

- Igen, gyere be!

Belép a tiszt, mindjárt haptákba vágja magát a király előtt, szól:

- Kardod a nyakamon, felséges királyom, parancsodra megjelentem!

- Menj a kurva anyádba, miféle katona vagy te? Még haptákban sem tudsz állni előttem? Mi ez?

Odalép elébe, leken neki két pofont, és fenékbe rúgja:

- Mondd meg a kapitánynak, hogy jöjjön fel hozzám!

Lemegy a tiszt, szól:

- Kedves kapitányom, két pofont kaptam tőle, meg egy seggberugást. Azt mondta, hogy miféle katona vagyok, azt sem tudom, hogyan kell megállni előtte. Hát pedig hogyan tudnám, hogyan kell haptákba állni egy ember előtt!

A kapitány abban a helyben felmegy.

- Adjon isten jó napot, felséges király - mondja. - Mi a parancs?

- Menj az anyád kínjába, kapitány, azonnal! Hogyan instruálsz a katonáidat? Nem gondoltad meg, hogy kiféle-miféle vagyok? Egy közkatona, akinek nincs semmi rangja, jobban meg tud állni az ember előtt, mint az a tiszt. Milyen katonáid vannak?

- Ó Istenem, király! Milyen embert küldjek hozzád?

- Hallgass ide! Ha ordonáncot akarsz mellém adni, öltöztess fel a szolgálodat katona ruhába, és hozd fel hozzám!

- Ó Istenem, király! Az az ember még nem is volt katona, és azt sem tudja - ...

- Nem érdekel! Ha egyszer megparancsoltam, teljesítsd!

- Kardod a nyakamon, teljesítem.

Mindjárt lesiet, és kiált a férjének, a körjegyzőnek:

- No körjegyző - mondja -, baj van. A király téged választott, hogy legyél ordonánca.

- Jaj nekem, kedves kapitány, én nem voltam katona, nem tudom, hogyan kell megállni a király előtt!

Mindjárt megy a raktárba, katona ruhát ad neki, és tisztté avatja. Akkor felmegy, kopogtat az ajtón:

- Adjon Isten jó napot, felséges király! Kardod a nyakamon, parancsodra megjelentem.

- Szintúgy te is élj, ember. Mától fogva te leszel az ordonáncom.

- Jól van, király.

- Más dolgod nem lesz, aprítasz nekem egy kicsi fát, főzöl egy kávét, kipucolod a csizmámat, minden holmimat, és itt laksz nálam.

- Jól van, királyom.

Telik-múlik az idő, azt mondja neki egyik este:

- Hallgass ide, ordonánc! Hány éves vagy?

- Nem vagyok öreg - mondja. - Olyan harmincnégy éves vagyok.
 - No, én vagy hat évvel fiatalabb vagyok. Van feleséged?
 - Nincs feleségem - mondja.
 - Nem is volt?
 - Nem is volt, királyom.
 - Ember, nem hazudsz? Ilyen fiatal férfi, és nem volt feleséged?
 - Nem - mondja.
 - No - mondja -, vigyél el a városba, a lányokhoz, a kurvákhoz!
 - Hogyne, királyom.
 - Na, akkor holnap este készüljünk fel, szedjünk fel magunknak valami kurvát!
- Másnap este megint mondja neki:
- Hallgass ide! Hová való vagy?
 - Ó Istenem! Idevaló vagyok, ebbe a városba.
 - Nem hazudsz?
 - Cseppet sem hazudok. Ebbe a városba való vagyok.
 - Hol születted?
 - Itt születtem.
 - Rendben van, ordonánc. Akkor jól ismered ezt a várost?
 - Hogyne.
 - Akkor mondd meg, kié ez a palota?
 - Ez a palota a kapitányé. Most pedig a felségedé.
 - No, semmi baj. Aztán ismersz itt szép lányokat? Egy szép lányra van szükségem, udvarolni akarok neki.
 - Vannak szép lányok, csak velem nem állnak szóba, de felségeddel szóba állnak.
 - No, akkor hozzunk ide magunknak két kurvát - mondja.
 - Én nem bánom.
- Egyszer aztán azt mondja neki:
- Hallgass ide! Eredj le, mondd meg a kapitánynak, hogy jöjjön fel. A kapitány is, a bíró is.
- Megy, szól, s azonnal jön a bíró meg a kapitány.
- Mit parancsolsz, felséges király?
 - Bíró! Doboltasd ki az egész városban, hogy minden ember vegye elő a házának a szerződését, mindenki jelentkezék nálam, hogy ellenőrizsem, miük van, hogyan van, hogy leltárba vegyem a vagyonukat.
 - Igenis, király.

A bíró mindjárt kidoboltatja, mindjárt gyülekeznek az emberek, mindenki fogja a szerződését, és megy fel a királyhoz. A lány nem tudott olvasni, nem járt iskolába. Fogta, húzott egy vonalat piros ceruzával, aztán szólt: rendben van. Végül már nem maradt más, csak a kapitány. A kapitány is fogja a szerződését, odamegy. Ő szól:

- Kapitány! Itt baj van ezzel a szerződéssel. Ez a palota a tiéd?

Mondja: - Felséges király, ezt a palotát én vásároltam, nem volt az enyém.

- Kitől vásároltad?

- Itt a városban lakott egy körjegyző, tőle vásároltam pénzért, most már az enyém.

- No, vidd el ezt a szerződést, s ha majd hívatlak, akkor majd feljössz velem.

Jól van. Telik az idő, elhozza Isten a harmadik estét. Szól a férjének:

- Na, ordonánc! Te hol alszol?

- Van külön szobám.

Jól van. Mondja:

- Mind mondtad, hogy elmegy a városba, és kerítesz nekem valami lányt. Nos, nem érsz rá?

- Ó Istenem, király! Amikor felséged mondja, indulunk.

- No, tudod, mit? Főzz nekem egy kávét!

Megfőzi a kávét; szól:

- Tégy fel egy mosdótálat melegedni, hogy megfürödjem.

Felteszi a vizet, elkészíti a kávét. Szól:

- Készíts két csésze kávét!

Készít két csésze kávét, leteszi az asztalra. Szól:

- Na, egyik a tiéd, másik az enyém.

- Felség, én nem ehetek egy asztalnál felségeddel!

- Hallgass ide! Én parancsolok, te teljesíted. Muszáj, ha akarod, ha nem, enned kell.

No, a legény meghúzódik az egyik oldalon.

- Mondd meg az igazat, hová való vagy! És ki vagy, és hogy kerültél ide, s hogy van, mint van. És van feleséged! Hol van a feleséged? Nem hiszem el, hogy ennyi éve itt laksz, és ne lett volna feleséged!

- Nincs feleségem.

- Nem is volt? De igazat mondj! Nos - mondja -, tölts egy pohár pálinkát, igyunk!

Isznak két pohárral, aztán megint isznak kettővel, majd harmadszorra is. A legénynek egy kicsit a fejébe száll. Azt mondja neki:

- No, most valld be az igazat: volt feleséged? Nem volt?

- Ó Istenem, király, felséges királyom, volt feleségem, tizennégy éves volt, amikor elvettem. Lakodalmat csaptam, mert, hogy bevalljam felségednek, én körjegyző voltam ebben a városban.

Elmondja, hogy élt, mint élt.

- És utoljára a feleségem kurválkodott ezzel a kapitánnyal. Én a végén megsajnáltam, leeresztettem vízen, hadd menjen. Én itt béres voltam, jelenleg felséged választott ordonáncának.

- És ha még él a feleséged, és visszajönne hozzád, hajlandó volnál vele élni?

- Nem én, a lábamra kapcának se kellene egy olyan nagy kurva, mint amilyen ő volt, az a becsstelen.

- No, rajtakaptad valakivel?

- Hogyne. A kapitánnyal aludt egy ágyban reggelig. S nézd, így volt, s nézd, így volt.

- Jaj nekem! Csakugyan nagy kurva kellett legyen! No, nem baj. No, készen van a víz?

- Készen.

- No, vesd meg az ágyat!

Megveti az ágyat a királynak. Mondja neki:

- A feleségeddel hogy szoktál aludni?

- Ő belül felől, én kívül.

- No, ma éjszaka is így fogsz aludni.

- Hogyan, királyom?

- Így: te alszol belül és ő kívül(!), úgy, ahogy aludni szoktál. Ma éjszaka velem alszol az ágyban.

- Felséges királyom, kardod a nyakamon, hogy létezik az, hogy én aludjak -

- Hallgass ide, ordonánc! Én parancsolok! Vetközz le, feküdj az ágyba!

Evett, ivott, muszáj volt az ágyba feküdnie. Lefeküdt. A lány fogta a vizet, levetette a királyi kabátot, ott állt kombinében. Mikor látta a két mellét, megkérdezte:

- No, valld be az igazat, ordonánc! Láttál-e olyan királyt, mint amilyen én vagyok, hé!?

- Hogyne, királyom.

- Te! Valld be az igazat: Láttál királyt női mellel? Nézd! Én férfi vagyok?

- Felséges király, kardod -

- Te! Többet ne mondd nekem, hogy király!

Akkor a kombinét is leveti, és ott áll -. Látja a két mellét, látja a többi jelét. Ekkor nagyot sóhajt:

- Ó Istenem, felséges király!

- Menj az anyád kínjába, nekem ne mondd, hogy király! Miért sóhajtottál?

- Éppen ilyen jelei voltak a feleségemnek is, mint felségednek.

- No, még most sem hiszed el, hogy nem vagyok férfi, hanem asszony vagyok?

- Hogy higgyem el, király?

- No, semmi baj.

Lehúzza a csizmáját, letolja a nadrágját, ott áll kombinében(!).

- Nézd a női testemet! Most sem hiszed?

- Csak nem te vagy az én kedves feleségem?

- Menj az anyád kínjába, én vagyok a te kedves feleséged - mondja. - De nem fekszel mellém, mert én nagy kurva voltam, a kapitánnyal éltem.

- Hát, feleségem, úgy van, ahogy mondtam. No, semmi baj. Ma éjszaka együtt alszunk, s reggel majd meglátjuk, mi lesz.

- De azt mondtad, hogy neked soha többet nem kell a feleséged!

- No, kedves feleségem, így volt. Hogy kerültél oda, hogy király lett belőled?

- Nézd, a jó Isten jóságosabb volt, mint a gonosz emberek. De én nem tudok olvasni, és nem tudom vezetni a királyságot; te értesz a betűhöz, és téged illet, mert te vagy a férfi, neked kell vezetned a királyságot. Reggel te veszed magadra ezt a ruhát.

Felhozta a napot a jó Isten; akkor így szólt hozzá:

- Na, kedves férjem! Lemegy, szólsz a kapitánynak, hogy jöjjön fel a szerződésével.

Lemegy; jön fel a kapitány:

- Mit parancsolsz, király?

- Azt a szerződést. Ül le, kapitány.

Leül.

- Mondd el elejétől végéig, hogy mi volt a helyzet ezzel a szerződéssel? Mondj igazat, mert látod a kardot az asztalon, levágom a nyakadat.

- Király, kardod a nyakamon, nézd, hogyan történt. Elmentem a fogadóba, ott csak próbára akartam tenni őt, s nézd, így volt, s nézd, mint volt, s nézd, eljöttem, s nézd...

- Nem háltál vele, a lánnyal?

- Nem, csak fényképet készítettem - mondja.

- No, jó.

No, akkor azt mondja a férjének:

- Na, kedves férjem, hallottad, hogy vétkeztem a kapitánnyal?

- Hallottam.

- No - mondja -, most mi a kívánságod, kedves férjem?

- Miért?

- Tégy törvényt a kapitányon!

A legény mindjárt felkapta a kardot az asztalról, és rögtön levágta a kapitány nyakát. Amikor levágta a nyakát, akkor felöltözött a felesége ruhájába, és a feleségével együtt ők lettek a királyok mind a mai napig.

S ha meg nem haltak, máig is élnek.

Ahonnét hallottam, én is úgy mondtam becsületes embereknek.

Taliga király

Egyszer volt, ha nem lett volna, nem is mondták volna. Egyszer volt egy király. Se vénségére, se fiatal korára nem volt gyermeke. Úgy adta a jó Isten, hogy a király meg a királyné fiatal emberek voltak. Telt-múlt az idő, egyszer csak a király gondolkozóba esett, hogy mitévő legyen, mert ha a királynéval együtt megöregszik, kire marad az a sok nagy vagyon, a királyság. Úgy adta a jó Isten, hogy a király pont délben szólt a feleségének:

- No, kedves feleségem, tudd meg, hogy mától fogva az van, hogy levágom a nyakadat, ha nem szülsz nekem egy fiat, hogy vénségünkre nekünk is legyen valakink, legyen, aki gondoskodik rólunk, s akire maradjon a királyságunk.

Mikor a király kimondta a szót, a királyné erre elbúsult, hogy mit tehessen, mitévő legyen. Úgy adta a jó Isten, hogy egy napon a királyné behívatta a kocsisát, befogat a kocsiba, fogja magát, indul magának. Pénzt vesz magához a kocsiba, s megy, hogy keressen valahol egy tudós asszonyt. Úgy adta Isten, hogy egyik faluban egy öreg parasztasszonyra akadt.

- Adjon Isten jó napot, öreganyám!

- Szintúgy te is élj, felséges királyné! Mi járatban vagy?

Elmondja neki:

- Azért jöttem, hogy keressek, mert nézd, mit mondott nekem a férjem! Talán tudsz segíteni rajtam, hogy teherbe essek, hogy gyereket szüljek, hadd legyen bár egy gyerekünk vénségünkre.

- Hogyne, felséges királyné - mondja neki -. Hazamegy, és vasárnap - vagy amikor akarod - elindulsz keresni, hogy a templomban, a templom küszöbén, amikor menyasszony voltál, leesett a cipődről egy piros csipke; keressd meg azt a csipkét, mert meg kell találnod. Akkor hazaviszed azt a csipkét, vízbe teszed, megfőzöd, s amikor jól megfőtt, a levét rögtön megiszod, s mindjárt érezni fogod, hogy teherbe estél.

- Na, köszönöm szépen; mi lesz a fizetség?

Azt mondja neki az öregasszony:

- Ezért egy véka arany jár fizetségül - mondja neki.

- Nem baj, öreganyám.

A királyné egy véka aranyat ad az öregasszonynak, és hazamegy. Mihelyst hazaért, indult, mindjárt megkereste azt a piros csipkét. Tényleg megtalálta, pontosan a templom küszöbén. Hazament, feltette főni, kifőzte, megitta a levét, s azonnal állapotosnak érezte magát. Telik-múlik az idő; amikor félidős volt, s érezte, hogy terhes, szólt a királynak:

- Na, drága kedves férjem, tudd meg, hogy én mától fogva állapotos vagyok.

- No, feleség, engem nem érdekel, hogyan csináltad ezt, hogyan sem, csak egy gyerekünk legyen - mondja neki.

No, úgy adta a jó Isten, hogy a király örvendett is, büszke is volt, hogy a felesége más-állapotban van. Amikor kitelik a kilencedik hónap, elhozza a jó Isten a lebetegedése óráját. A király annyi orvost hívatott, hogy a szent Isten örizzen. Az egyik távozott tőle, a másik kezdte.

De utoljára nem tudtak tenni semmit, mert a királynénak nem kezdődik a vajúdása. Hanem a magzat úgy sírt a méhében, hogy a szent Isten őrizzen. Egyszer csak azt mondja a király:

- Mitévő legyek - kérdezi az orvosoktól -, mert nézzétek, a feleségem mindjárt meghal, és ti nem bírtok segíteni rajta.

- Felséges király, kardod a nyakunkon, amit tudunk, megtettük. Nem tudunk segíteni rajta.

Utoljára azt mondja a férjének a királyné:

- Hívasd be a kocsisomat!

Bejön a kocsis:

- Mit parancsolsz, felséges királyné?

- Fogj be a kocsidba, menj el ahhoz az öregasszonyhoz, és mondd meg neki, hogy ide várom magamhoz. Eljött az órád, hogy lebetegedjem.

A kocsis befogott, ment, elhozta az öregasszonyt a királynéhez. Amikor az öregasszony megérkezett, az összes doktort szélnek eresztette(?), csak a királlyal meg a királynéval volt dolga. Telik-múlik az idő; ekkor azt mondja az öregasszony a magzatnak, amelyik a királyné hasában sírt:

- Nos nos, drága kedves fiam, ne sírj tovább! Tiéd lesz édesapád elfelejtett palotája, neked adja keresztanyád.

Azzal fogta, keresztvíz alá tartotta a gyereket, amint megszületett. Mihelyst megszületett, már beszélni is tudott. Telt-múlt az idő, kifizették az öregasszonyt, elment. De a gyerek úgy nőtt, minden nap annyit nőtt, mint más egy év alatt. Amikor felnövekedett a fiú, betöltötte a tizenhatodik évet, a tizenhetedikben járt, akkor már alig bírt az erejével. Utoljára azt mondja az apjának:

- No, tata, ha a jó Isten megsegít, nekem már készülnöm kell, indulnom kell az ígéretem után, amit a keresztanyám mondott nekem.

- Ó Istenem, kedves fiam, keresztanyád csak tréfált veled.

- Nem, tata, nekem muszáj oda mennem, hogy lássam, mi van ott.

A fiú egyre töprengett, hogyan készüljön az útra, hogyan induljon. Egy napon kimegy a városba, betér egy fogadóba, megiszik egy pohár pálinkát, és búslakodik, nem tudja, mitévő legyen, merre induljon. Egyszer csak eszébe jut, hogy elmegy magának a keresztanyjához. Felkereste a keresztanyját:

- Adjon Isten jó napot, drága kedves keresztanyám!

- Szintűgy te is élj, kedves keresztfiam. No, mi járatban vagy?

- Nézd, keresztanyám, indulni szeretnék, ahová az ígéretem irányított, hogy visszaszerezsem az ajándékomat - mondja. - De merre induljak? Nem tudom, hogyan menjek, merre menjek.

- Na, kedves keresztfiam - mondja -, eredj haza. Menj fel a padlásra. Ha felértél a padlásra, ott van a padláson a cserény mögött egy skatulyában apádnak egy rend ruhája, amelyikben vőlegény volt. Meg egy kard. Rázd le róla a legyeket meg a hamut. Markold meg a kardot, kösd a derekadra, öltözz fel abba a királyi öltözetbe, és abban a ruhában menj az istállóba, s mondd apádnak, hogy adjon engedélyt, hogy egy lovat válassz magadnak. Majd keresni fogsz, mindenütt körülnézel, de nem találsz. Mert nincs olyan ló az egész palotában. De az ajtó mögött, a trágyadombon nézz körül: ott nevelkedik egy kis csikó. Azt húzd onnét elő, s amit aztán az

tanácsol neked, te csak azt tedd, s akkor igen jól jársz. Hát akkor abban a ruhában, meg azzal a karddal, meg azzal a puskával, az apádéval, meg azzal a csikóval már elindulhatsz. De te csak azt tedd, amit a kis lovad mond neked. Át ne hágd a szavát!

- Köszönöm szépen, drága kedves keresztanyám.

Fogta magát a legény, hazament az apjához. Felment a padlásra, hát tényleg ott volt a ruha. Mindjárt megmarkolta a kardot. Mikor megmarkolta a kardot, a kard majdnem levágta a kezét. Akkor a fiú fogta, és a kard (?...). Akkor magára húzta a nadrágot, a csizmát, felöltözött abba a királyi ruhába. Derekára kötötte azt a kardot meg azt a puskát. És már úgy hordozta őt az a ruha meg azok a holmik rajta, hogy azt gondoltad volna, hogy a levegőben jár a fiú. Amikor készen volt, bement az apjához, és azt mondta:

- Adjon Isten jó napot, tata!

- Szintúgy te is élj, drága kedves fiam. Hej, ügyes ember vagy! No meg az is, aki téged erre tanított. Hát neked ki adta ezt a ruhát? Ki adott neked engedélyt?

- Ezt a ruhát - mondja - éppen a keresztanyám - mondja - mondta meg, honnan vegyem.

- No, jó. Szerencsés anya csecsét szoptad.

- No tata, most útnak akarok indulni magamnak. Adsz nekem egy lovat?

- Adok neked. Menj az istállóba, és vedd magadnak.

Hát a fiú ment az istállóba, és hozzáfogott ott lovat keresni. Ahogy rájuk tette a kezét, a lovak majdnem belehaltak, térdre buktak, mert a fiú olyan erős volt, hogy már nem is bírt az erejével. Egyszer csak, mikor látta, hogy már nincs hová, akkor fogta a villát, hogy megkeresse ott a nagy kapuban a trágyadombon. Megtalálja a kis csikót. Megfogja a két fülénél fogva, és kihúzza. Mikor kihúzta, akkor a fiú kivitte a csikót, mindjárt. Gyenge volt, ennie adott, megittatta, és ránéz:

- Ó szent Isten, hogy tudok én ezen a gyenge csikón menni!

De akkor ezt mondja neki a csikója:

- Nos nos, drága kedves gazdám, mától fogva ne törődj semmivel, ne búsulj, hanem tudod mit? Menj be, hozz nekem egy vödör bort, meg egy teknő tiszta búzát. Ez az eledelem.

A fiú mindjárt úgy is tett, hozott neki. Akkor a kis ló megette azt a tiszta búzát, ezután kiitta azt a vödör bort. Akkor egyszerre csak megrázkódott, olyan ló lett belőle, hogy országbanvilágon nem volt több olyan, mint amilyen volt, nem is létezett. Amikor ez kész volt, a fiú felpakolt, útipénzt vett magához, feltarisznyálta magát, és elbúcsúzott az apjától, az anyjától, és kiment, és felült a lóva hátára. Amikor felült a hátára, a lóva felhajította a szürke felhőkig. Akkor a fiú megijedt, de a csikó kifogta a patáival. Ezt mondta:

- Megijedtél, drága kedves gazdám?

- Hogyne ijedtem volna meg, azt gondoltam, hogy meghalok - mondja.

- Én is így megijedtem, amikor a két fülemnél fogva kihúztál a trágyából. No de most nyugodtan felülhetsz a hátamra, mert többször már nem vetlek le.

Amikor felült a hátára, ezt mondja:

- Hogyan menjek veled? Mint a szél? Mint a gondolat?

Azt mondja:

- Drága kedves lovam, vigyél úgy, mint a szél.

- Ó Istenem, drága kedves gazdám, ha úgy viszlek, mint a szél, minden fába, minden sziklába, minden hegybe beleütközöm veled. De ha úgy megyünk, mint a gondolat, csak gondolunk egyet, és megérkezünk.

- Úgy legyen, drága kedves lovam.

És csak gondolt egyet az a ló, és megérkezett. Annyit ment, messzinél messzibb, távolnál távolabb, hogy a fiú már ilyen sok úttól úgy elbágyadt, hogy már esett le a lábáról a szegény fiú. Egyszer csak megkérdezi a lovától:

- Ugyan messzire kell-e még mennünk?

- Ó Istenem, drága kedves gazdám - mondja neki -, még egy jó darabot kell mennünk. De - mondja - adja Isten úgy, ahogy lesz.

Vagy sikerül, vagy nem sikerül.

- Ó Istenem! De úgy, ahogy az Isten akarja.

Egyszer csak hova érkeznek? Egy hídhoz; tiszta ezüst. Akkor azt mondja a ló:

- No, drága kedves gazdám, itt pihenjük ki magunkat. Te is ebédelj, én is kipihenem magam egy kicsit, és én is eszem egy keveset ezen a réten.

Úgy tesznek. Egyszer esznek, és amikor az a ló evett, meg a legény is, akkor azt mondja neki a lova:

- No, drága kedves gazdám! Farba rúgsz, én csontvázvá változom. A híd alá raksz. Egy kis idő múlva, tíz-tizenöt perc múlva jön a huszonnégy fejű. És azzal harcolnod kell, verekedned kell. Mert az ő országába érkeztünk. És észrevette, hogy átkeltünk a hídján. S amikor a híd alá raktál, csontvázként, tedd oda a kardot meg a puskát. A puskád egyszer segít rajtad, a kardod egyszer segít rajtad, én is segítek egyszer rajtad. Azon túl már nincs erőnk - mondja. - Csak parancsolj, és mi teljesítjük. De ne felejtse el, mert ha elfelejtet, neked tűz lesz, nekünk füst.

- Ne félj, drága kedves lovam.

Akkor a legény ment, farba rúgta, csontvázvá változott; a híd alá rakta. Odatette a kardot, melléjük tette a puskát, és várja, hogy jöjjön a huszonnégy fejű. Egyszer csak egy szél fúj, jön egy forró szél, hogy azt gondolnád, elpusztul a világ. Amikor az a szél jött, csak megérkezik a rusnya szörnyeteg.

- Nos nos, világ nagy vitéze - mondja. - Én nem törődöm senkivel ezen a világon, csak veled. Tegnap-tegnapelőtt még bogyó voltál az anyád méhében, most ide érkeztél az én országomba, az én vidékemre - mondja neki. - Ki adott neked szabadságot arra, hogy átkelj a hidamon?

- Ó Istenem, rusnya szörnyeteg - mondja. - Ki adott volna? Én magam! - mondja.

- No ha te adtál - mondja -, ettél, ittál?

- Ettem.

- Búcsút mondhatok ennek a világnak.

- Ó Istenem, rusnya szörnyeteg - mondja -, miért?

- Máig tartott az életed; ma vége az életednek, mert megöllek.

Akkor hozzáfogott a verekedéshez, a tusakodáshoz. Megragadta a legényt a rusnya szörnyeteg, és térdig bevágta a földbe. Hát a legény nevetett egyet, és ezt mondja:

- No, most én váglak be!

Bevágta a legény, ő is bevágta a huszonnégy fejűt térdig. Kiugrik a rusnya szörnyeteg, megragadja a legényt, és bevágja derékig. Kiugrik a legény, és bevágja ő is a huszonnégy fejűt derékig. Akkor azt mondja a legénynek a huszonnégy fejű:

- Nos nos - mondja neki -, most tudd meg, meglátod, hogy leváglak a föld gyomráig.

- Hát legyenek levágva!

Akkor bevágta a legényt hónaljáig. Kiugrik a legény, és ő is bevágja hónaljáig. Hát egyforma erejük volt. Ne adj Isten, de a huszonnégy fejű erősebb volt, mint a legény, mert a legény már elgyengült erősen. Már nem bírt megállni a lábán. Már majdnem megöli a legényt a huszonnégy fejű. De a legény meglepetkezett a lováról meg a puskáról meg a kardról. Egyszer csak utoljára látta, hogy már nincs hová legyen. Akkor azt mondja a ló, úgy, ahogy volt, csontvázként, a kardnak:

- No kedves kardom, gazdád nevében parancsolom neked, hogy menj jobbfelől, s jőjj balfelől!

Az a kard kiugrott a hüvelyéből, és ment jobbfelől s visszajött balfelől, és a huszonnégy fejűnek az összes fejét mind leszedte, mind levágta. Amikor a legény látta, majdnem megmeredt. Akkor a legény mindjárt fogta magát, belerúgott a csontvázba, visszaváltozott a lóvá. Azt mondja neki a ló:

- No, drága kedves gazdám, láttad? Nem voltál képes parancsolni a kardnak, meghalhattunk volna, te is meghalhattál volna; s a kezeden van az erő, és te nem tudsz vezetni vele.

Erre aztán a legény mindjárt ezt mondta:

- Na, köszönöm szépen neked, drága kedves lovam, hogy segítettél rajtam.

- Készen van - mondja neki -, a karddal egyszer végeztél. Többet már nem fog tenni, mert megtette a maga szolgálatát.

A legény felnyergel és felül a ló hátsó részére, és mennek tovább. Hát minek szaporítsam a szót, úgy ment, amikor megérkezett a második hídra, s ott is úgy harcolt a legény, és ott is nagy nehezen sikerült neki, és megölte a másik huszonnégy fejűt, amannak a testvérét. Amikor azt is megölte a legény, már két testvért, akkor felül a lovára, és akkor azt mondja neki a ló:

- Nézz előre, kedves gazdám, mit látsz?

Hát egy nagy hegy tetején lát egy nagy kastélyt.

- Látok egy kastélyt.

- Na - mondja neki -, ez a te ígéreted, amit apád ígért neked, apád elfelejtett vára.

Akkor a legény, mikor odaért, leugrik a kapunál, és látja, a kapun egy táblára ki van írva: aki meg tudja tenni a király három próbáját, elnyeri az egész királyságot, meg a lányát feleségül. És ha nem tudja megtenni a király próbáit, akkor a király levágja a nyakát. Akkor azt mondja neki a ló:

- No - mondja neki -, elolvastad, ami oda van írva?

- Igen.

- No, mit szólsz: meg tudod tenni azokat a próbákat?

- Hogyne - mondja.

- No - mondja -, akkor menj be és nézd meg. De - mondja - farba rúgsz, csonttá változom, hajíts a híd alá. De ne felejtkezz meg rólam, amikor bemégy, mert ha megfelelkezel rólam, mindjárt nem lesz többé tudományod, mert a király elveszi a tudományodat.

Amikor a lovat mint csontot a híd alá hajította, kinyitotta a kaput, már meg is feledkezett róla. A király látta, hogy a legény bejön. Már a kaputól kezdve az ajtóig érve elfelejtette a legény, a király elvette a tudományát, mert a király táltos volt. A legény már bolond volt. Amikor oda bement, nem is kopogtatott az ajtón, semmi, hanem benyitott, bement, jónapot sem köszöntött. Azt mondja a király a feleségének:

- No, drága kedves feleségem, nézd ezt a legényt! Éhes a szegény; adj neki valamit enni, és menjen az anyja kínjába!

Adott neki egy darab hideg puliszkát meg egy hagymát, s várta, hogy egyék. Amikor az a legény látta, evett, mint a bolond, a hagymából meg a puliszkából. Egyszer aztán kiment. Amikor a hídhöz ér, akkor megint magához tér, azt mondja:

- Hej, a jó Isten csesze meg ezt a királyt! Hogy el tudott bolondítani! A hagymájáért meg a puliszkájáért jöttem ide?

Akkor eldobta a hagymát meg a puliszkát, akkor megint eszébe jutott a lova. Akkor másodszor is bemegy. Amikor bement, másodszor is úgy járt, megint elfelejtkezett. Harmadszor, amikor kijött, akkor harmadszor is bemegy, de már mikor a kapu felé ment és benyitott a kapun, folyton a lóra gondolt. Most már nem tudta elvenni a tudományát a király. Amikor az ajtóhoz ért, úgy rávágott az ajtóra, úgy megkopogtatta, hogy az ajtó kiugrott a sarkából, és egyenesen az asztalra repült az ajtó, ahol a király az asztalnál ült.

- Nos nos, királyfi, hát ez meg mi? - mondja.

- Adjon Isten jó napot, felséges király!

Akkor a legény kihúzta a kardját és kilenc kardvágást levágott neki a karddal. És akkor kezét fogott a királlyal. Amikor a legény kezét fogott a királlyal, a király négy ujját, ahogy a legény megmarkolta, úgy megszorította, hogy a négyből csak egy lett, összement a négy ujját, egy lett belőlük. Akkor a király szégyenében meg kínjában nem tudta, hová legyen. Ha nem szégyellte volna, elsírta volna magát a király.

- Szintúgy te is élj, ügyes legény; pihend ki magad - mondja neki.

- Ó Istenem, király, ez még csak a kezdet - mondja neki.

- Ül le! Miért jöttél?

- Igaz, király, ami ki van írva a kapudra?

- Hogyne, drága kedves fiam.

- No ha igaz, kössünk szerződést!

Két szerződést kötöttek, egyik nála volt, a másik önála, miszerint a legény megteszi a király próbáját. Ha megteszi a király próbáját, három próbát, akkor megnyeri a lányát meg az egész királyságát. Ha pedig a legény nem nyer, akkor a király levágja a nyakát.

A királynak három próbája volt. Ha el tud rejtőzködni háromszor, úgy, hogy a király nem talál rá, akkor ő nyert. És ha el is tud rejtőzködni kétszer, de a király megtalálja, de harmadszor nem tudja megtalálni, úgy is nyer. Az utolsó próba volt a legfontosabb. No, egyszer megkötötték a szerződést, azt mondja neki:

- Na, drága kedves fiam, kapsz külön szobát, ételt, italt. Holnap reggel hétkor kezdjük a próbát.

A legény mindjárt bemegy a királylányhoz, bemutatkozik:

- No, kedves szeretőm és kedves feleségem - mert mától fogva éretted leszerződtem, az életemet neked adtam, meg az apádnak, tudsz-e segíteni rajtam?

- Nem tudok segíteni semmit. A tata azt is tudja, hogy miről beszélgetünk itt. Mert én - mondja - háromszor vagyok táltos, anyám - mondja - hatszor, a tata tizenegyszer, és a lovad tizenkétszer - mondja neki -. Egy erővel nagyobb - mondja. - Te meg nem vagy táltos, csak egyszer - mondja. - Mit tudnék rajtad segíteni? Semmit!

No, a fiú fogta magát és ment magának, lefeküdt a szobájában. Amikor megvirradt, már hatkor felkelt. Ment a lovához, felkölti és megkérdezi tőle:

- Mitévő legyek, hol bújjak el?

No, a ló mindjárt az mondja:

- Búcskázz át a fejedre, és változzál egy szörszállá.

Átváltozott egy szörszállá, beledugta a farkába, és a híd alá feküdt csontvázként a ló. Pontosan hétkor felkel a király. És a királynak csak egy szeme volt, a homlokán. Akkor a király fogta a világ tükörét, és hétkor kiment az udvarra, és elkezdte keresni. Amikor kezdte keresni a földben, messze, nem találja. Utoljára megtalálja.

- Nos nos, fiú, gyere elő - mondja neki, - mert egy szál szőr vagy a lovad farkába dugva. Ugorj ki, bújj elő, mert megtaláltalak.

Nem volt mit tegyen a fiú, előjön. Így volt a próba, mit tegyek? Nem baj, király.

Második reggelen megint úgy megy a dolog, hogy egyszer csak a legény kiment a lovához, megint megkérdezi tőle: - Mit tegyek?

Akkor azt mondja neki:

- Hallgass ide! Búcskázz át a fejedre. Átváltozol arany golyóvá.

Átváltozott arany golyóvá, és a ló kilötte, puskába dugta, kilötte a világ végén egy nagy kősziklába. A kőszikla megrepedt, és belement a kőszikla belsejébe, és a kőszikla bezárta a golyót. Keresi a király mindenütt, nem találja. Utoljára megtalálja a kősziklában.

- Nos nos, királyfi, gyere elő, mert megtaláltalak, egy arany golyó vagy a kőszikla belsejében.

Nem volt mit tegyen, a legény előjött. A legény úgy elbúsult, hogy a szent Isten őrizzen, mert már csak egy próbája van, ha megtalálja, levágja a nyakát. Kiment a lovához, amikor beesteledett, és éjszaka megkérdezi a lovától:

- Mit tudjak csinálni, hogyan bújjak el?

- Nem tudlak többször elbújtatni. Amit tenni lehetett, segített rajtad, a puskád segített rajtad, a kardod segített rajtad, most a te tudományodon a sor, csinálj, amit akarsz.

Ekkor a legény elbúcsúzott a lovától, mindenkitől, úgy sírt, hogy a szent Isten őrizzen. Egyszer csak nem is kellett neki a lefekvés, hanem bement az istállóba, befeküdt egy (?jászolba?), és ott jött rá az álom úgy majdnem nappalig. Egyszer csak jön egy egér. Az egér az arcán kezdett mászkálni. Akkor a legény a maga bajában egyszer csak megfogta:

- Még te sem hagysz nyugalmat, hogy aludjak ezen az éjszakán?

- Nos nos, király - mondja -, eressz el, mert fiókáim vannak, akikre keresnem kell, és enniük kell vigyek. De ha okos ember vagy, és hozol nekem valamit, hogy elvigyem a fiókáimnak, én úgy elbűjtolak, hogy a király soha, sehol nem akad rád.

- Ej, ha tudnám, hogy pont úgy van, ahogy mondod! Eleresztelek. De te nem fogsz vissza-jönni, és akkor én mit tegyek?

- Eredj, hozz nekem, mert megvárlak.

A legény felment a szobájába, hozott neki egy kenyeret, odatette. Az egér mindjárt fogta a kenyeret, és azt mondta neki:

- Búcskázz át a fejedem, egy borsszemmé változol előttem.

Egy borsszemmé változott. Az egér a szájába vette, és bevitte a király szobájába, ahol a király aludt. Persze a király nadrágja a székre volt rakva, és a hátsó zsebébe beeresztette a bors-szemet, és begombolta a zsebet a gombbal. Mikor reggel öt felé felkel a király, gyorsan azt csinálja, felhúzza a nadrágját. Begombolkozott, felöltözött, és kiment és megmosdott. Amikor megmosdott, fogta a tükrét, kezdett keresni. Felnéz az égre, nem találja. Lenéz a föld alá, nem találja sehol. Keresi a földön, sehol sem találja.

- Ó Istenem, drága kedves feleségem, nem találom sehol, de nem is látom. Nemhogy nem találom, de azt sem tudom, hogy hol van - mondja.

- Nézd meg jól, mert még van tizenöt perced, és lejár az óra, és a legény elnyeri a lányunkat és a királyságot is - mondja.

- Nincs mit tegyek.

Nézi:

- Tudom, hogy egy borsszem, de nem tudom, hogy hol van.

Keresi itt is, ott is, elmúlik nyolc óra, még több is öt perccel. A legény még ezután is ott maradt a zsebében, mint borsszem. Utoljára a király ezt mondja:

- Nincs mit tegyek, mert már elmúlt az ügy. Drága kedves fiam, nincs más hátra, ugorj ki, gyere elő, mert ügyes ember voltál, s az is, aki kitanított. Elnyerted a királyságot meg a lányt is.

Akkor kiugrott a zsebéből a borsszem, és előtte visszaváltozik.

- Mondd meg az igazat, hol voltál elbújva?

Mondja: - Én egy borsszem -

- Tudom, hogy borsszem, de hol voltál elbújva?

- A hátsó zsebedben.

- Csak ha levágtam volna a fejemet és visszafordultam volna, hogy hátul lássak, akkor láttalak volna meg, másként nem.

Akkor kezét fognak, és a legény mindjárt elnyerte a királylányt meg a királyságot is. No, ott lakik a legény legalább egy álló hétig a feleségével. De már nincs mit tegyen. Utoljára azt mondja a legény:

- Vágyódásom van, kedves feleségem. Vadászni mennék magamnak valamerre.

Felül a lóva hátára. Azt mondja neki a felesége:

- Jobbfelé mehetsz, de balfelé ne menj, mert az nem a miénk - mondja neki.

- Nem megyek, drága kedves feleségem.

Amikor a legény elindult, a város szélén kiérkezett egy keresztúthoz. Egyik jobbra ment, másik balra.

- Valamiért azt mondta a feleségem, hogy ne menjek balfelé. Arra megyek.

Fogta magát, és balfelé ment. Nem ment sokáig, és beért egy rengeteg nagy erdőbe. Ott vadászgat a legény, vadászgat, ráesteledik az erdő közepén. Mikor beesteledik, lát egy nagy épületet, egy nagy palotát. No, bemegy oda. Amikor bemegy oda, mit lát ott? Ott senki sem volt otthon. Ott van két ágy, berendezés, egy asztal, egy pár kártya, egyik tál ment üresen, másik jött teli; egyik pohár ment üresen, másik jött teli. Fogja magát a fiú, eszik, iszik. Mikor evett, ivott a fiú, úgy tizenkét óra felé egyszer csak jön a ház gazdája, egy fél ember. Előugrik a ház közepéből:

- Adjon Isten jó estét, vitéz!

- Szintúgy te is élj, fél ember! No - mondja - uraságodé ez az épület?

Azt mondja neki:

- Az enyém.

- Talán haragszol, hogy ide jöttem ma éjszakára?

- Nem - mondja neki. - Volt mit egyél, volt mit igyál?

- Volt.

- No - mondja neki - itt van a kártya, játszottál?

- Játszottunk.

- No - mondja neki -, tudsz kártyázni?

- Hogyne - mondja -, kedves király.

- No - mondja -, játszunk! De csak egy partit játszunk le.

- Én nem bánom.

- De - mondja neki - nem pénzbe, hanem fogadásra.

- Én nem bánom.

- Ha te nyersz - mondja neki -, neked adom az egész épületemet, és ezt az egész erdőt, és ami benne van, legyen a tiéd - mondja. - És ha én nyerek, te mit adsz nekem?

- Mit adjak neked? A királyságomat.

- Nem kell nekem.

- Hát mit?

- Nekem adod feleségül a feleségedet.

- Legyen a tiéd, ha nyersz.

Szerződést kötnek. Mikor készen volt a szerződés, mindjárt abban a helyben hozzáfognak kártyázni. Azt mondja a legény:

- Én osztom a kártyát, mert uraságod ismeri.

Fogja a legény, kiosztja a kártyákat, ad neki egy kártyát, a fél embernek, és egy királynét ad neki. Magának is oszt a legény, egy ászt. A fél ember a lányra üt(?), és még egy királynét kap. Húzat csinált, és leállt.

- Én leálltam. Ossz magadnak!

Húz a legény, és egy nyolcast kap. Tizenkilencet csinált. No most ha tizenkilencen túl húz, keresi, és ha nem találja el, a huszonnégy fejű, az a fél ember, elnyeri a feleségét.

- No kedves fiam, mától fogva a feleséged többé nem a te feleséged, mert az én feleségem.

Reggel a legény felöltözik, felül a lovára, és hazamegy. Amikor hazaért, azt mondja neki a felesége:

- No, éjszakára miért nem jöttél haza?

- Nézd, hogy jártam, s nézd, hogy.

- Megmondtam neked, drága kedves férjem! Hogy ne menj balfelé, mert baj lesz. Mert nem a miénk. De ne búsulj - mondja neki. Nekem már mennem kell, mert el vagyok adva. El vagyok adva neki, és el kell mennem hozzá.

Fogja magát a lány, és elmegy a fél emberhez. Mikor odaért, aznap mindjárt ételt főz a lány, várja, és pont tizenkettőkor, még egy kicsit hamarébb is jön, mint máskor, mert tudta, hogy a lány várja.

- Adjon Isten jó estét, drága kedves feleségem.

- Szintúgy te is élj, drága kedves férjem.

- No - mondja - régóta várok rád. Minden úgy lesz, ahogy az Isten akarja, mert neked vagyok elnyerve - mondja. - Sokat jártam utánad.

No, megeszik a vacsorájukat.

- Vesd meg az ágyat, és feküdjünk le!

- Ó Istenem, drága kedves férjem! Hogy gondolod, hogy ilyen hamar lefeküdjünk? - mondja. - Hadd hozzak neked egy tiszta gatyát meg hadd hozzak neked egy tiszta inget, és te is hozz nekem - hogy én is tiszta kombinét vegyek.

Mindjárt hoz neki egy kombinét, magának inget, magának gatyát, és a lány mindjárt behoz egy nagy üst tejet:

- No kedves férjem, először én fürdök meg.

Levetkőzik a lány tiszta meztelenre, ahogy az anyja megszülte. Mikor az a fél ember tiszta meztelenül látta, mindjárt kitörte a nyavalya. Megfüröszttötte, a lány magára vette a kombinét.

- No, drága kedves férjem, most te ülj bele, hogy megfürösszelek, és lefekszünk.

Amikor az a fél ember beleült, csak gondolt egyet a lány, és az a tej úgy felforrt, és úgy bugyborékkolt, hogy a szent Isten őrizzen! Fogta azt az üst tejet, kiöntötte, és reggel fogta magát a lány, és hazament magának a férjéhez.

- No, drága kedves férjem, megmenekültem tőle. Nézd, mit tettem, s nézd, mit tettem.

- Ügyes asszony vagy.

Ekkor aztán mindjárt azt mondja a legény:

- No, feleségem, vegyük át a királyságunkat, és menjünk haza magunknak, mert a tata meg a mama vár ránk.

- Hogyne, kedves férjem.

Mindjárt bemennek az apósához meg az anyósához, mondják:

- No, mit adtok nekünk, mert mi megyünk magunknak haza.

- No, ha akarod, megkapod az egész királyságot; ha nem, a felét.

- Nincs rá igényem, csak a felét veszem át.

Átvette a fél királyságot, egy koronát csinált belőle, és felült a lovára, és elbúcsúzott. Amikor úgy volt, hogy mindjárt kijut az apósa országából, azt mondja az öregasszony a férjének:

- Viszi a drága lányunkat meg a fél királyságunkat. Mit tehetünk, hogy elpusztítsuk, hogy megöljük? Eléjük megyek!

Fogta magát az öregasszony, egyik állkapcsa az égen, másikkal a földet szántotta. Ment. Akkor a lány kiált:

- Nos nos, drága kedves férjem, ég a hátam! Jön a mama - mondja. - Mit tehetünk? Mit tegyünk? - mondja neki.

De már egy nagy szikla támadt előttük, üvegből, meg egy nagy erdő, hogy a szent Isten őrizzen! A lány fogta a fésűjét, és elhajította, egy nagy erdő támadt. Hát úgy adta a jó Isten, hogy egyszer csak hátradobta a lány a fésűjét, egy nagy erdőt támasztott. Amíg az anyja kirágta, ők egy darabot haladtak. Felült a lovára, és a szürke felhőkben átkeltek azon az üveg-hegyen. Akkor a legény fogta a kardját, keresztet vetett, a szikla tűzbe-lángba borult. Az öregasszony hazaszaladt:

- No, kedves férjem, nem tudtam semmit, mert nézd, mit csinált a kurva lányod, s nézd, mi van, s nézd, mi van.

Fogja magát a király, futásnak ered. Egy koszorúvá változott előttük, akkorává, mint a világ. Akkor a legény megállt. Azt mondja a legény meg a lány:

- No, mit tehetünk?

Azt mondja a lovuk:

- Semmit - mondja - nem tudunk tenni, mert ahogy áthaladok rajta, összeszorít, és téged is megöl, a lányt is, mindnyájunkat megöl. De - mondja - hallgass ide! Kössétek be a szemeteket kendővel, zsebkendővel, és én nagy nehezen átkelek rajta.

Bekötötte magát a legény meg a lány, és mikor az a ló indult, repült velük, úgy ment, hogy talán még a golyó sem ment gyorsabban, mint ahogy ő ment. És mikor összeszorult az a koszorú, nem tudta elfogni, csak a ló farkát. A farka ott maradt, a ló farok nélkül ment tovább. Akkor a legény visszafordult, és a kardjával keresztet vetett, és a koszorú tűzbe-lángba borult. Megint futott magának. Amikor anyja ezt látta, megint ő ment. Egy nagy tej-tó támadt előtte. No, mit lehetett tenni? Hogy keljenek át? Akkor mindjárt a lány meg a legény récévé vált, és bevetették magukat a vízbe, abba a tejbe, úszkáltak. Amikor a vénasszony majd-majd hogy elfogta őket, tovább repültek. Annyit mentek, annyit úszkáltak, hogy a vénasszony egyszer megmérgeződött, és azt a sok tejet mind felszívta, és csak szárazon maradt, hogy meg tudja fogni őket. De már mikor azt a sok tejet felszívta, egyszer csak kipukkadt. Akkor a legény felül a ló hátára, és azt mondja:

- Mi van veled, kedves lovam?

- Ó Istenem, nézd, nincs farkom!

No, addig-addig, hogy egyszer csak újra kinőtt a ló farka, és felül a hátára, és mennek hazafelé. De amikor hazatértek, az apja halotti tort ült érte, mert azt hitte, hogy többé nem jön meg, mert meghalt. Akkor az a sok összegyűlt nép, aki ott volt, amikor a király látta a menyét, drága, ügyes lányt, mindjárt kihirdette a tizenhét országában a király, összegyűltek öregek-fiatalok, királyok, miniszterek, hercegek, generálisok összegyűltek, és a világ végéről jöttek a nagy bandák. Lakodalmat csaptak, hogy a szent Isten őrizzen. Megesküdött az a legény a feleségével. És ha meg nem haltak, máig is élnek.

Galamb-leány

Volt egyszer egy öreg asszony. Annak az asszonynak fiatal korától vénségéig csak egy fia született. Még azt sem tudta, hogy kitől való a fiú, mert apja nem volt. Iskolába adta a szegény asszony a gyereket. Amikor a fiú nyolc éves volt, szólt az anyjának:

- Mama!

- Mi az, fiam?

- Mama, a városban láttam, hogy egy idős ember milyen szépen fest.

- Ó, fiam, az sok iskolát kijárt, amíg így megtanult festeni.

- Mama, haljak meg, ha én is nem tudok úgy festeni, mint ő.

- Na várj, fiam. Ha kijárod az iskolát, neked is berendezek egy műhelyt, s majd te is úgy fogsz festeni, mint az az idős ember.

A fiú járt az iskolába, felnőtt, s mikor felnőtt, anyja beadta ahhoz az idős emberhez, akinél látta, hogyan fest. Mikor beadta, két évig dolgozott az öreg mellett, és két év elmúltával jobban dolgozott, mint az öreg. Nohát látta a fiú, hogy ő már többet tud az öregnél. Akkor hazament, műhelyt rendezett be magának. Olyan szép képeket festett, hogy Isten őrizzen! Az egész világon nem akadt ember, aki olyan szépen festett volna, mint ő. Éjjel-nappal a műhelyében dolgozott. Egyik éjszaka tizenkét órakor beállított hozzá egy nagy úr:

- Jó estét!

- Szintúgy te is élj, kedves uram!

- Nézd, fiam! Hallottam híredet, hogy milyen nagy festő vagy.

- Hát aztán, kedves uram?

- Nézd, szegény fiú! Nézd, munkát hoztam neked, hogy készíts egy szobrot a feleségemről. A feleségem tizenöt évvel ezelőtt meghalt, és csak egy képem van róla. Szeretném a szobrát elkészíttetni. Mikorra készülnél el vele?

- Ó, uram! Kedves uram, ennek az elkészítésére sok idő kell.

- Nézd, készítsd el nekem péntekre; jól megfizetek érte.

A fiú dolgozik a képen; dolgozik, dolgozik. Az úr egy marék aranyat adott neki. Mikor a fiú látta, hogy aranyat ad neki, aranypénzt, még inkább megjött a kedve.

- Ejnye, Istenem, miféle ember lehet ez, mert csak a királynak van olyan pénze, mint amilyent ő adott nekem. Na, semmi baj, kedves uram, péntek estére jöhetsz érte.

Nekilát a legény, éjjel-nappal dolgozik a képen. Péntekre pontosan olyan szobrot készített, mint amilyen a felesége volt. Jön az úr négy legénnyel meg egy nagy ládával, hogy a szobor beleférjen.

Belép:

- Jó estét!

- Szintúgy te is élj, kedves uram!

- No, készen van a szobor?

- Készen, kedves uram.

- S hol van?

- Nézd csak, itt van.

No, megragadja a fiút, belenyomja a ládába, lezárja a ládát, a négy legénye felkapja, és indul vele. A fiúval együtt. Mennek, mennek, messzinél messzibb, távolnál távolabb. Szegény anyja reggel megy a fiúért, hogy hívja reggelizni. Megy, látja, hogy a fiú nincs ott. A szerszámai ott vannak az asztalon, de a fiú nincs sehol. Szegény öregasszony keresésére indul a faluban. Nem találja sehol. Sírásra fakad:

- Ejnye, Istenem, mi történhetett szegény fiammal, hogy eltűnt, nem kerül elő!

A négy legény viszi, messzinél messzibb, távolnál távolabb, a világ végére. Mikor a világ végére érnek, felviszik egy nagy hegyre. Azon a hegyen csak egy nagy fa állt; ott kiborították a ládából, és az ördögök elmentek. Mert az négy ördög volt, meg a vezérük. Mikor a fiú magához tért a hegyen és körülnézett, majdnem meghalt ijedtében. Kígyók voltak, ott, egyik nagyobb, mint a másik. Mikor a fiú látta:

- Ejnye, Istenem, mi lehet ez? Hogyan kerültem ide?

Azt sem tudta szegény fiú, hogyan került oda a hegyre. Dél tájban aztán a kígyók előbújtak és sütkeztek a napon a hegyen. Dél felé a nap elérte a hegyet, s a fiú látta, hogy a kígyók előmászniak, egyik nagyobb, mint a másik.

- Ejnye, Istenem, mitévő legyek itt e között a sok kígyó között, mert itt rögtön felfalnak! Szegény édesanyám odahaza semmit sem tud rólam.

Meglátja a fát. Felmászik a fa tetejére. Az egyik legnagyobb kígyó észrevette a fiút, és utána mászott a fára. Mikor a fiú látta, hogy a kígyó mászik utána a fára, nem volt nála semmi, csak egy kis bicska a zsebében, amivel evett. Előveszi a bicskáját, letör egy hosszú faágat, ráköti a fára a bicskát, és amikor a kígyó odaért hozzá és kitátotta száját, hogy felfalja, akkor belenyomta a bicskát a fával a szájába. Így sikerült megölnie a kígyót. Mikor a nap lement, a kígyók mind visszahúzódtak. Ekkor lemászott a fáról, kihúzta a bicskáját a kígyóból. A kígyót szíjakra hasította, amíg annyi szíjat hasított, hogy majdnem leért a hegyről. Megkötötte a szíjat a fához, és leereszkedett a hegyről. De a szíjak csak a hegy közepéig értek le. Gondolkozott a fiú:

- Ejnye, Istenem, félig lejutottam; itt maradjak? felmásszam? Odafele megölnek. Inkább lebecsátkozom innét.

Levetette magát, és leért a rendes földre. Úgy megütötte magát a fiú, hogy csak három nap múlva tudott felkelni. Ám amikor a négy legény szállította a ládában, három tündérlány látta az ablakból, hogy négy legény hurcol egy nagy ládát. A fiú nekiindult, hazafelé tartott, messzinél messzibb, távolnál távolabb. Azt sem tudta, hogy merre induljon, mert nem tudta, merre vitték. Megy a fiú, megy, megy, egyszer csak megpillant egy nagy palotát. Mikor meglátja azt a nagy palotát:

- Ejnye, Istenem, mi lehet ez? Mert talán csak a királynak lehet olyan palotája, mint amilyen ez. Bemegyek.

Bement a fiú. Az a három tündérlány lakott benne, akik látták, amint a négy legény szállította. Belép a fiú, köszön, köszönnek neki a tündérlányok. Mindjárt fogják, ennie adnak, levágják a haját, megborotválják, megfürösztik, mondják neki:

- Hát mi járatban vagy errefelé, kedves fiú?
- Ó, hagyjatok békén, azt sem tudom, hogyan kerültem ide.
- Mégis, mégis, hol voltál?

Mondja nekik a fiú:

- Nézzétek, hol, s nézzétek, hol.

Akkor a tündérlányok rájöttek, hogy ki volt abban a ládában, amelyiket a négy legény vitt. Azt mondja a legidősebb tündérlány:

- Na, semmi baj. Lakjunk itt négyesben. És esküdjünk meg, hogy édes testvérek leszünk. Jó dolgod lesz itt miközöttünk.

Jól van. A fiú megesküdött, hogy édes testvérek lesznek, és mint négy testvér laktak ott a fiúval. A fiúnak a királynál sem lehetett jobb dolga, mikor odahaza volt és végezte a dolgát, mint ott a tündérlányoknál. Egyszer aztán azt mondja neki a legidősebbik lány:

- Nézd, drága kedves testvérem! Mindenhová mehetsz, csak éppen a kert végébe nem mehetsz.

Ejnye, Istenem! A fiú vár, töprenkedik magában:

- Mi lehet ott a kert végében, hogy nem szabad oda mennem? Semmi baj, nem megyek oda.

Egyik szombat este felöltözik a három nővér, mennek a maguk országába. Otthon hagyják a fiút:

- Nézd, drága kedves testvérem! Itt minden a te kezedre van bízva; azt csinálsz, amit akarsz. Csak azt az egy dolgot ne tedd!

A lányok elmennek. Ő dél felé felkel, kimegy magának a kertbe, hogy megnézzze, mi lehet ott a kertben. Odamegy, látja, hogy ott van egy tiszta tej-tó.

- Ejnye, Istenem! Miféle tó lehet ez? Mifelénk ilyen tej-tavak nincsenek.

Várákodik, várákodik, egyszer csak látja, hogy jön tizenkét galamb. A galambok jönnek, átbucskáznak a fejükön, tizenkét lány válik belőlük. Beugranak a vízbe, fürödni. A fiú nézi őket, no, ezek szép nők. Nem szól semmit, fogja magát, elmegy. Jönnek haza a testvérei. Mondja nekik:

- Nézzétek, drága kedves testvéreim, mit láttam a kertben! Ezért mondtátok, hogy ne menjek oda?

- Ezért, drága kedves testvérem, mert ha azok ellen valamit vétesz, azok megölnek. Ők erősebbek nálad.

No, semmi baj. A legény nekikezd, elmondja:

- Nézzétek, láttam egyet közöttük, s azt úgy megszerettem, hogy ha nem láthatom minden nap, meghalok.

- Ó, testvérem! Ne törd magadat utána, mert az úgysem megy hozzád. Te nem olyan ember vagy, hogy az ő fajtáját valaha is elvehesd.

- Én azt sem bánom, ha ma meghalok, de addig megyek, amíg ráakadok.

- Semmi baj, testvérem. Ne menj te sehová. Ha látni akarod, holnap újra eljön fürödni.

No, a legény alig győzte kívánni, hogy elteljen a nap, jőjjön a következő nap. Eltelik a nap, megint kimegy a kertbe. Látja a nőt; ő volt a legkisebbik testvérük. Mert az a tizenkét nő annak a háromnak a testvére volt. Felkapja a legkisebbiknek a ruháját, beviszi. Bevitte, bement a ruhájával. A többi tizenegy távozik, de a legkisebbiknek nem volt mivel mennie. Elkiáltja magát:

- Legény, hozd vissza a ruhámat! Hadd nézzek a szemedbe: milyen szemed van?

Mikor meghallotta, bizony visszavitte a ruhát. Fogta a ruhát, felöltözött, azt mondta a legénynek:

- Na, én akkor leszek a tiéd, amikor az én vizeimen (?országomban?) fogsz járni.

Akkor a lány fogta magát, elrepült. A legény sírva fakadt: miért adta vissza a ruhát? Bemegy, egyre sírva-ríva. Mind sír, mind zokog. Nővérei nem bírták megállítani, hogy ne sírjon, ne gyötörje magát. Egyszer aztán azt mondja a legnagyobbik tündérlány:

- Ha már annyira menni akarsz, nézd, menj ide s ide. Menj át a szomszédba a nagybátyámhoz. Ő tudni fog mondani valamit arról a lányról.

Az a szomszédság, a nagybátyja, a világ végén volt.

Fogja magát a fiú, indul. Mikor a kapuig ér, megszólal a legfiatalabbik húguk:

- Lányok, hogy engedhetjük így útra ezt az embert? Hiszen amíg közöttünk volt, ő is tett nekünk ezt-azt. Adjunk neki valamit, amivel tovább menjen.

Utána kiáltanak:

- Gyere vissza, drága kedves testvérünk! Nézd ezt a lovat! Ezen megérkezel a nagybátyánkhoz. Onnét kezdve majd másik lovat ad neked, hogy azon menj tovább, ha útba tud igazítani.

A fiú felül a lóra, indul. Megy, megy, messzinél messzibb, távolnál távolabb, amíg megérkezik a nagybátyjához. Mert már neki is nagybátyja volt, mióta testvérséget fogadott a három tündérlánnyal. Odamegy, beköszönt hozzá. A király volt.

- Szintúgy te is élj, fiam. Mi járatban vagy errefelé?

- Ó, kedves bácsi, ha tudnád, nem kérdeznéd. Nézd s nézd, miért jöttem, hogy kérdezősködjem tőled. Talán tudod, hol található ez meg ez a lány?

- Ó, drága kedves fiam, nem tudom megmondani neked, hol található. Hacsak a bátyám nem tudja, mert ő öregebb nálam, többet járt a világban, mint én. Én fiatalabb vagyok, csak itt jártam, látod, a városomban. Eredj a bátyámhoz, ő talán tud mondani neked valamit.

- S hol lakik a bátyád?

- Hó, csak itt, a szomszédban.

Az a szomszédság a világ végén volt. Ad neki egy másik lovat, és a fiú indul a világ másik végére. Odamegy, belép, köszön:

- Jó szerencsét, drága kedves bátyám!

- Szintúgy te is élj, fiam. Mi járatban vagy errefelé, ahol még a madár sem jár, nemhogy ember?

- Ó, drága kedves bátyám, ha az embert a nyomorúság hajtja!

- Be jól mondod! Ül le, egyél, igyál, utána majd elmondod.

A legény leül. Ételt, italt tesz elébe az asztalra. A legény eszik, s neki fog elbeszélni:

- Nézd, amikor a nővéreimnél voltam, a kertjükben tizenkét órakor jött tizenkét lány fürdeni. S én nem tudom, honnét jöttek, hogy utánuk mehessek.

- Hó, drága kedves fiam, nemcsak te nem tudod, én sem tudom.

- Hogy lehet, hogy nem tudod, mikor nézd, a fiatalabbik bátyám azzal küldött hozzád, hogy te tudod.

- Ó, azt hitte, hogy tudom, de én sem tudom. De semmi baj! Eredj a legidősebbik bátyánkhoz. Ő talán tudja. Ha ő sem tudja, akkor a világon senki sem tudja.

- Hol lakik?

- Csak itt, a szomszédban.

Az a szomszédság megint a világ végén volt. Másik lovat ad neki a nagybátyja, felül a lóra, megy tovább. Nem sok idő múltán megérkezik a legidősebbik bácsihoz. Oda is belép, köszön a fiú. Visszaköszön a bátyja:

- Na, mi járatban vagy errefelé, fiam, mert itt még a madár sem jár, nemhogy ember?

- Ó, kedves bácsi, ha az embert a nyomorúság hajtja!

- Ó, be jól mondd! De biztosan éhes vagy. Együnk, igyunk, utána majd beszélgetünk. Valamit majd kisütünk.

Ételt, italt tesz a fiú elé. A fiú eszik, utána azt mondja neki:

- Na, most mondd el, miért jöttél.

- Nézd s nézd, amikor a három nővéremnél laktam, tizenkét órakor tizenkét lány jött a kertbe fürödni. S nem tudom, hol laknak. Csak úgy útnak indultam, de nem tudom, merre.

- Ó, fiam! Ez nehéz ügy! Én sem tudom, hol laknak. De eredj, menj el a világ végére, az óriásokhoz. Ha az óriások királya sem tudja, akkor nem tudja a világon senki. No de ha ide jöttél hozzám, megajándékozlak valamivel.

- Mégis mivel?

- Nézd: ezzel a sapkával.

Megnézi a fiú a sapkát, gondolja magában: „Ejnye, Istenem, milyen bácsim van nekem! Egy ócska sapkát ad nekem, az is szakad szét. Mihez kezdjek vele?”

- Ezt a sapkát adom neked, drága kedves fiam, meg ezt a pipát, és ezt a sípot.

- Mihez kezdjek ezekkel, kedves bácsi?

- Hó, drága kedves fiam! Te éppen az ördögök országán fogsz áthaladni. S ha ezt a sapkát a fejedre teszed, senki sem lát téged. Mert az ördögök országán nem tudsz csak úgy keresztülmenni, mert ahogy meglátnak, rögtön megölnek.

Mikor a fiú hallotta, felsóhajtott: „Ejnye, Istenem, még az ördögökkel is lesz dolgom! - Hát ez a többi holmi mit jelent?” [...] - Na, akkor a nagybátyja adott neki egy sást:

- Drága kedves fiam, ezen fogsz menni. Ne félj tőle, nem bánt. Odáig mégy vele, ahol majd letesz. Azután az Isten segítsen!

A sas hátára veszi. Amennyit néhány év alatt haladt volna, azt a sas néhány perc alatt megtette, egészen az óriások országáig. A határszélen letette a fiút a hátáról, és ezt mondta:

- Na, innét már menj, ahogy akarsz. Idáig elhoztalak, tovább már nem vihetlek.

Nézi a legény: „Ejnye, Istenem! Eddig eljutottam, ahogy eljutottam, de innét már nehéz lesz.”

Belép a legény az óriások országába. Nézi az ottani embereket, akkorák, hogy az Isten őrizzen.

- Ejnye, Istenem, csak meg ne lássanak! Ha ezek rámlépnek, végem van. De semmi baj. A bácsim adott valamit, majd elrendezem vele őket.

Előveszi a sípot, abba az irányba fordul, amerre mennie kell, és belefúj. Az óriásoknak nem volt erejük ott elhaladni, amerre a síppal fújt maga előtt. A fiú pont úgy mehetett, mintha odahaza volna az anyjánál. Jól van. Nevetett az óriásokon, hogy ekkora emberek nem tudják bántani őt. Megy, megy amíg kiér az óriások országából. Mikor onnan kiért, az ördögök országába jutott. Már távolról látta, milyen füst van az ördögök országában, milyen lucskok van ott; hogy verekesznek, hogy ordítoznak. Mondja a fiú:

- Ejnye, Istenem, ezek elintéznék, ha belépek az országukba. Már ettől a nagy kiabálástól is meghalok, nemhogy ha megfog valamelyik!

Amikor a határszélére ért, megállt, gondolkozott, hogy mit tanácsolt a bácsija. Gondolkozik, gondolkozik, egyszer csak eszébe jut:

- Hoppá, ezt az ócska sapkát kaptam tőle!

Fogja a sapkát a fiú, felteszi a fejére. Elindul az ördögök közé. Persze az ördögök mind ott mentek el mellette. A legény ijedtében ellökte őket. Erre azok veszekedni kezdenek, hogy miért lökte meg őket a másik. Akkora verekedés támadt az országban, hogy az Isten őrizzen. A fiú rémülten igyekezett kifelé, amíg kijutott az országból. A sárkányok(?) országába került. Ott akkora sárkányok voltak, mint a sátánok(?). Mikor a fiú látta:

- Ejnye, Istenem, a bácsikám azt mondta, hogy ezek sárkányok. De hiszen ezek sátánok(?). Becsapott!

Mikor azokat a sárkányokat látta a fiú, még jobban megijedt, mint az ördögöktől. Megáll, gondolkozik:

- Mit adott a bácsikám, hogy mit csináljak?

Előveszi a zsebéből a pipát. Mikor a pipát elővette és egyet fújt belé, fal támadt az ég partjától a föld széléig. Mind a fal mentén haladt, és a sárkányok nem tudták bántani, mert azok a fal túlsó oldalán voltak, a legény a fal innenső oldalán. Így aztán ment magában. Mikor kijutott a sárkányok országából, nem látott semmi mást, csak vizet.

- Ejnye, Istenem, idáig eljutottam, ahogy eljutottam, de a vízen hogy kelek át? Ilyen nagy vízen nem tudok átúszni. Belefúlok a vízbe.

Onnét már nem volt hová mennie; se előre, se hátra. Ott marad éjjel-nappal. Három hét múlva arra jár egy öreg ember. Mikor a fiú látja, megretten tőle:

- Ejnye, Istenem, ez idáig nem láttam embert errefelé.

A fiú is megijedt az öregtől, az öreg is a fiútól. Valahogy aztán odaballag hozzá az öreg. Köszön neki az öreg, a fiú is köszön neki. Megszólítja az öreg ember:

- Honnét jössz, kedves fiam, hiszen errefelé az istenadta földről nem jár ember? Nemhogy ember nem jár, de még madár sem; nincs annyi ereje, hogy idáig repüljön.

- Ó, hová nem viszi el a nyomorúság az embert, kedves öregapám!

- Jó, jó, de olyan nagy csapás mégsem érhetett, hogy ilyen hosszú útra kelj!

- Nézd s nézd, miért jöttem.

Elmondja neki. Az öreg tudta, hogy kiről van szó. Mondja:

- Nézd, a szeretőd be van zárva, mert amikor visszaért, ő egy cseppet később érkezett, mint a nővérei. A király megbüntette, bezáratta.

- Nos nos, hogyan juthatnék be hozzá?

- Hó, fiam! Az istenadta földről senki sem juthat be a lányhoz.

- De mégis, hogyan? Ha nem válthatok szót vele, nem láthatom legalább?

- Hó, fiam! Látni nem láthatod, de szót válthatsz vele.

- Hát hogyan?

- Nézd, a feleségem takarítónő nála. Ő hordja neki az ételt.

Na, maga mellé veszi az öreg, hazaviszi magához. Az öregasszony oda volt a királynál, ahol dolgozott. Este hazatér. Az öreg elmondja neki:

- Nézd, miért jött ide ez a fiú. Mondd meg a lánynak, hogy itt van.

- Megmondom neki.

Másnap reggel felkel az öregasszony, megy oda. Ott tesz-vesz(?) a lánynál, ételt visz neki. Szól a lánynak:

- Nézd, itt van az a legény, ha emlékszel rá, aki ellopta a ruhádat.

- Hol van?

- Nézd, nálam van otthon.

- Ejnye, Istenem, hogy tudnád elintézni, hogy ide jöjjön hozzám?

- Hó, azt nem tudom megtenni, hogy ide jöjjön. Nézd, a király észreveszi, s engem is megölet, téged is, őt is.

No, semmi baj. Az öregasszony megmondta, azzal fogja magát, hazamegy, elmondja a fiúnak:

- Nézd, mit mondott: hogy úgy intézhetnénk, hogy odamenj hozzá.

- No, semmi baj; holnap veled megyek.

- Jaj, velem nem jöhetsz, mert a király észreveszi és megölet. S nekem csak a királynál van megélhetésem.

- Ne félj, nem ölet meg.

Reggel az öregasszony felkel, megy a legénnyel egészen a kapuig. Amikor a kapuhoz értek, fejére teszi a sapkát, úgy megy be. Az öregasszony mind nézi, hová lett a fiú? „A kapuig velem jött, innét eltűnt.” Gondolja, hogy biztosan nem mer bejönni, talán elfutott.

Az öregasszony bemegy, fogja a szerszámain, a seprűt, vödört, megy takarítani a tömlőben a lánynál. Mikor az öregasszony bement, a legény is ment vele. Ott takarítgat, ételt visz neki, aztán elmegy az öregasszony. A legény ott maradt. Leveszi a fejéről a sapkát. Mikor a lány meglátta, majdnem meghalt:

- Ejnye, Istenem, hogyan kerültél ide, mikor még a madár sem jön erre a ti vizeitekről?

- Ó, hová nem jut el az ember, ha akarja? Bárhová!

No, a legény fogja, megöleli, megcsókolja. Délben jön az öregasszony az ebéddel. Mikor megjön, leteszi a lány elé az ebédet, a legény meg fogja a sapkát, fejébe csapja, ölébe kapja a lányt, távozik vele. Kimegy onnét, egyenesen az öreghez. Senki sem látta, hogy odabent járt. Mikor megérkeztek, az öreg látta a lányt:

- Ejnye, Istenem, hogyan tudtad megszöktetni onnan?

- Nagyon jól, öregapám!

- No, ha jól, akkor sebesen távozzatok innét, mielőtt a király észreveszi, hogy nincs ott a lánya; mert az öregemet is megöleti, engem is. Azt fogja gondolni, hogy az öregem szöktette meg, mert csak ő jár be hozzá.

Erre a fiú ezt mondja:

- Nincs semmi baj. Jelentse a királynak, hogy a lány megszökött a tömlöcből.

Szalad fel az öregasszony, sírva, jajveszékelve:

- Drága királyom, drága királyom!

- Mi történt?

- Nézd: a lány eltűnt a tömlöcből!

Mikor a király ezt hallotta, égnek állt a haja. Semmi baj! A tündérlányok felpattantak: utána! De nem volt ki után menjenek, mert nem látták. A legénynek fején van a sapka, a lány az ölében van. Megy, megy, a sárkányok határszéléig. Mikor odaért, megint elővette a pipát, megint belefűjt a pipába, megint fal támadt az ég aljáig. Megint elmentek a fal mentén, úgy, ahogy jött. Onnét kiérve, az ördögök országába ért. Hogy ne nyújtsam hosszúra a mesét, éppen úgy ment végig, ahogy jött. Megy, megy; a sas az óriások határszélén várt rá. Jött a sas, mindkettőjüket a hátára vette, elvitte a bácsikájához. Ő most már a lánynak is nagybátyja lett, a legénynek is az volt, bár csak ő fogadott testvériséget a három tündérlánnyal. Asztalhoz ültette őket, ettek, ittak; ne menjenek sehová, maradjanak ott nála. Ott ültek, ameddig ültek; azután fogták magukat, tovább indultak. Visszaértek a másik bácsihoz. Ott töltöttek két-három napot. Aztán oda értek vissza, ahonnan a legény elindult: a három nővérehez. Mikor odaértek, nagy volt a három nővér öröme, hogy visszatért a drága kedves testvérük. Nagy lakodalmat csaptak négyesben, azaz hogy most már öten voltak. Úgy mulattak ott ötödmagukban, mint mások ötvenen. Ettek, ittak.

No, idő múltán, néhány év múlva, olyan vágyakozás fogta el a legényt az anyja után, hogy az Isten őrizzen.

- Ejnye, Istenem, drága kedves feleségem, nem tudok megmaradni az anyám utáni vágytól!

- Ó, férjem! Ha meglátogatjuk anyádat, neked füst lesz, nekem tűz!

- Ó, drága kedves feleségem, miért mondod ezt? Talán nem fog szívesen látni bennünket az anyám?

- Dehogy nem! Anyád szívesen fog látni, de más ne lásson meg!

Nem, nem, ő nem enged, csak mehessen az anyjához. Egy szép napon szedelőzködnek, indulnak. Megérkezik a házukhoz, már messziről nézi a házukat:

- Ejnye, Istenem, vajon meghalt az édesanyám, vagy él?

Belép a házba; szegény anyja megpillantja:

- Jaj, Istenem, drága kedves fiam! Csakhogy megérhettem, hogy hazatérj! Azt hittem, hogy már soha többé nem térsz vissza!

- Ó, édesanyám! Hogy ne jöttem volna haza, hogy láthassalak!

- És ki ez a szép asszony? Világ szépe ez, fiam. Ilyen szép asszonyt még életemben nem láttam.

- Ó, édesanyám, ő a feleségem.

- A feleséged?

Na, megöleli, megcsókolja, rögtön lepényt süt(?), nekilátnak az evésnek. Elérkezik a vasárnap; a legény szól a feleségének:

- Na, drága kedves feleségem, menjünk mi is a templomba!

- Ó, fiam, ne menj a templomba!

- Hát miért ne?

- Mert csak tegnap-tesztolnapelőtt érkezted, s már a templomba mennél.

A felesége is azt mondja:

- Hallod-e, jól beszél az anyád. Ne menjünk sehová, mert ha elmegyünk a templomba, neked füst lesz, nekem tűz.

- Ne félj! Nincs kitől félj.

Fogják magukat, elmennek a templomba. Amikor a királyfi meglátta a lányt, majd meghalt. Az egész templom fénylett a lánytól, amikor belépett. Leül, megtartják a misét, hazatérnek. A királyfi is hazamegy, mondja az apjának:

- Nézd, apám, nézd, milyen szép felesége van annak a szegény embernek! Ha nem jön fel hozzám, én meghalok.

Leküld négy katonát:

- Mondjátok meg annak a szegény legénynek, hogy jöjjön fel feleségestül.

A katonák lemennek, szólnak nekik. A legény igen büszke, hogy a király meghívja ebédre:

- Nosza, nosza, menjünk a királyhoz, mert nézd, ebédre hív bennünket!

Na, a lány: - Nem akarom kedvedet szegni, de neked füst lesz, nekem tűz.

Felkészülnek, indulnak. Mikor felértek, az ablak nyitva volt. Asztalhoz ülnek, esznek, isznak, egyszer csak megszólal a király:

- Mondd, fiam, honnét hoztad ezt a lányt, hogy szép asszony?

- Ó, nézd, így s így volt.

A legény dicsekvésbe fogott, hogy hol-merre járt, mit csinált.

- No, ha így áll a dolog, csak akkor lesz a feleséged, ha azzal a hegyel azt csinálod nekem, hogy reggelre el legyen hordva, a helye el legyen egyengetve, s beültetted szőlővel, s reggel hozol nekem egy kancsó bort.

Mikor a lány ezt hallotta, átbucskázott a fején, galambbá változott, és kirepült az ablakon. S elment magának.

Ahonnét hallottam, én is úgy mondtam.

Az ördögkirály lánya

Volt egyszer egy király. Az a király olyan erős ember volt, hogy nála erősebb az egész világon nem akadt. Az egész világon az összes királyt leverte. Övé volt az egész világ. De a király már igen öreg volt.

Egyszer aztán gondolkozóba esik. Előveszi a könyveit, nekilát olvasni. Mindegyre olvas, olvas. Egyszer csak az ördögre bukkan.

- Na, az ördöggel még nem verekedtem.

Fog egy darab papírt, és megüzeni az ördögnek, hogy szombaton délben álljon ki vele viadalra. Az ördög megkapja a levelet, elolvassa a levelet, elneveti magát:

- No nézd már, kivel akar megmérkőzni ez a király? Énvelem? Hiszen én egymagam felfalom az egész hadseregét. Nem fért a fejébe, hogy én vagyok az ördög?

Akárhogy is, az ördög nem tehetett egyebet, ki kellett állnia viadalra a királlyal. A király szombaton délben már kint volt a hadseregével a terepen, ahol mérkőzniük kellett. Nézgélnek szerteszéjjel, nem jön senki. Egyszer az egyik katona felfelé néz. Látja, hogy olyan fekete fellegek jönnek, hogy az Isten őrizzen. Jelenti a katona a királynak:

- Királyom, kardod a nyakamon, nézz egy kicsit felfelé! Olyan fekete felleg jön, olyan rossz idő, hogy az Isten őrizzen! Most nem tudunk háborúzni; inkább menjünk haza!

A király felnéz:

- No, fiaim! Azok nem fellegek, hanem ördögök. Most jönnek az ördögök!

Mikor a katonák meghallották, mind megrémültek: - Ó, Istenem, nézzétek! Egy ördög akkora, mint egy felleg!

Az ördögök leszállnak a király előtt, csatába kezdenek. Csátáznak három nap, három éjszaka, de egyetlen katona sem esett el, sem az ördögök közül, sem a király seregéből. Ekkor így szól az ördög a királyhoz:

- Hej hej, király! Látom, jó katonáid vannak, mert még egy sem esett el a katonáid közül.

Mondja neki a király:

- Hát bizony neked is jó katonaságod van, mert a tiéid közül sem esett el egy sem. Pedig a te katonáid ördögök.

- Hó, király, ha tudtam volna, hogy ilyen ember vagy, a világért sem álltam volna ki veled viadalra.

Nem sok idő múlva egy katona érkezik a királyhoz:

- Nézd, király, a feleséged levelet küldött neked.

No, fogja a levelet, elolvassa, odamegy az ördöghöz:

- Nézd, ördög! A feleségem levelet írt nekem, hogy ma már hatodik éve itt vagyunk és folyton harcolunk, és közben nem is láttuk a feleségünket. Neked sincs egy fiad sem, nekem sincs. Menjünk haza, nézzük meg a feleségünket, mert ki tudja, élnek-e, vagy sem.

- Igaz, jól mondod. De én csak úgy engedlek haza, hogy ami nincs a házában, ideadod nekem szolgálni három évig.

A király megáll, gondolkozik. Azt gondolja:

- Hát hiszen én tudom, hogy mi van a házamban, mi van a padlásán; úgyhogy az ördög nem nyerhet.

- Jól van, te ördög - mondja. - Amiről nem tudom, hogy nincs nekem, neked adom három évre.

Hazatér a király, a felesége állapotos. Mikor a király látta, majdnem esztét, hogy odaadja a leendő fiát. Felesége lebetegedett, szült egy szép kisfiút. Az a fiú úgy nőtt, hogy amennyit más gyerek három év alatt nő, ő egy nap alatt nőtt annyit. Nem volt mit tenni, a király visszatért a csatába, és szólt:

- Na, nézd, ördög! Ha tudtam volna, hogy kit kell neked adnom, itt maradtam volna, amíg meg nem halok. Nem bántam volna, hogy nem látom a feleségemet, nem látok senkit, mintsem hogy neked adjam a fiamat.

Na, semmi baj; most már nem harcoltak tovább. Hazatértek az ördög katonái, hazatért a király hadserege. Mikor a fiú tizennyolc éves lett, át kellett adni az ördögnek három évre. Mire a tizennyolcadik évet betöltötte a fiú, akkorára nőtt, mint egy hegy. Mikor betelt a tizennyolcadik év, elindult szolgálni az ördöghöz. Ezen a napon a fiú csak evett, ivott, az ördögnél nem volt semmi teendője. Másnap azt mondja neki az ördög:

- Na, fiú, vacsora után gyere fel hozzám!

A fiú gyanútlanul felment az ördöghöz. Mondja neki az ördög:

- Na, látod ott azt az erdőt?

- Látom.

- Na, reggelre az egész ki legyen vágva, a fa az udvaromra rakva, a tuskók kiszedve, az udvaron külön rakva, a föld fel legyen szántva, be legyen ültetve szőlővel, s reggelre egy kancsó bort ihassak.

Mikor a fiú hallotta, búsan kiment. Időközben azonban az ördögnek is született két fia, meg két lánya. A kisebbik lány olyan volt, olyan szép volt, hogy a napra lehetett nézni, de reá nem, olyan szép volt. Megszerette egymást a legény meg a lány. Mikor kimegy, indul a lányhoz, elmondja neki.

- Hm, ez a legkisebb dolog. Eredj, feküdj csak le. Majd reggel felkeltelek, amikor a bort kell vinned a tatának.

Megy a legény, elkeseredetten lefekszik. Megy a lány, minden szobából összeszedi a kulcsokat. Tizenkét órakor kimegy, földhöz vágja. Ahány ördög volt az egész világon, mind odagyűlt. Mondják az ördögök:

- Mit parancsolsz, drága kedves gazdasszonyunk?

- Semmiség. Látjátok azt az erdőt? Reggelre abból az erdőből az összes fát hordjátok az udvarunkra, a tuskókat szedjétek ki, szántátok fel, ültessétek be szőlővel, reggelre legyen belőle egy kancsó bor.

- Egyél, igyál, ez a legkisebb dolog.

Nekilátnak az ördögök, fél éjszaka alatt ki volt vágva az erdő. Mindent-mindent-mindent elvégeztek, reggel négy órára már ott volt a kancsó bor a lánynál. Megy a lány, felkölti a fiút, átadja neki a bort:

- Eredj, vidd a tatának!

Felmegy a legény, az ördög még aludt. Felébreszti:

- Király, kardod a nyakamon, itt van, amit parancsoltál.

Mikor az ördög látja a bort, nem akarja elhinni. Felkel, nézi.

- Hát, fiam, ember vagy! Látszik, hogy kinek a fia vagy. Na, semmi baj. Eredj, feküdj le, és egyél, igyál.

Megy a fiú, örvend, hogy megmenekült. Megy megint a lányhoz, sétálnak a kertben, esznek, isznak. Másnap megint mondja neki az ördög:

- Na fiam, vacsora után gyere fel hozzám!

Jól van. Vacsora után megint felmegy a fiú gyanútlanul. A lány kint a lépcsőn várt rá. Belép.

- Na fiam! Látod ott azt a helyet?

- Látom.

- Ugye szép síma?

- Szép.

- Reggelre építs oda nekem egy kastélyt aranyból, meg egy hidat attól a kastélytól eddig a kastélyig, az udvaromig, s az is arannyal legyen kiverve.

Mikor a fiú hallotta, majdnem meghalt. Kimegy a fiú, mondja neki a lány:

- Mit mondott a tata?

- Ó, hagyj békét, mert reggel meghalok.

- Miért?

- Megöl az apád:

- Hogy-hogy? Olyan nagy munkát bízott rád?

- Ej, Istenem, semmit sem tehetsz, nem tudod megtenni.

- Mégis mondd el!

Elmondja a legény, hogy mit mondott az apja.

- Hó, kérem, ez apróság! Te csak menj, feküdj le.

Megy, lefekszik. Indul a lány tizenkét órakor, összeszedi az összes lakatot a szobákban. Tizenkét órakor földhöz csapja az udvar közepén. Valahány ördög elsőben jött, most még több jött.

- Mit parancsolsz, drága kedves gazdasszonyunk?

- Hát, látjátok ott azt a helyet?

- Látjuk.

- No, reggelre álljon ott egy arany kastély. Meg egy híd attól a kastélytól az én kastélyomig, az is aranyból. S az udvar is arannyal legyen kiverve.

Rendben van. Egyik a bányában bányászta az aranyat, a másik hordta, összerakta, másik az udvart intézte, másik a hidat építette. Reggelre készen volt. Reggel hat órára befejezték a munkát az ördögök. Reggel hatkor távoztak, mert készen volt a kastély munkája, ahogy kérték. Megy a lány a legényhez, felkölti:

- Fiú! Kelj fel! Eredj a tatához, mondd meg, hogy készen van.

Mikor a legény talpra állt, a szobájából nézte, hogy mi van, de nem látott ki az ablakon. Megdörgöli a szemét, hogy jól lát?

- Ejnye, Istenem, milyen munka folyt itt!

Megy a királyhoz, az ördöghöz, felébreszti:

- Na király, kardod a nyakamon! Készen van a munka, amit parancsoltál.

Felkel a király; mikor látja:

- Ejnye, Istenem! Meglátszik, hogy kinek a fia jött ide! No, nem baj. Eredj, feküdj le és aludj.

Az ördög megy a feleségéhez:

- Nézd, a fiúnak mind a három esztendeje letelt. Haza kell engedni.

- Dehogy kell! Amíg én is nem adok neki egy feladatot, addig nem mehet haza.

- Hogyan? Hiszen a három éve letelt!

A legény szedelőzködött, hogy megy haza. Az ördögné mondja neki:

- Hohó, fiú, hová sietsz ennyire? Nem jut eszedbe, hogy az első napon nem csináltál semmit, csak ültél és ettél?

- Hát aztán mit érdekel ez engem? Én leszolgáltam a magam három évét, haza kell mennem, mert apám vár rám.

- Dehogy is vár! Tudd meg, hogy soha többé haza nem mégy. Még egy éjszakára itt kell maradnod. Mert a három nap volt egy év(?).

Rendben van. Nem volt mit tegyen a legény, kénytelen volt maradni. Az ördögné mondja a férjének, az ördögnek:

- Hallod-e! Anyád ma negyven éve halt meg.

- Igen. Én akkor gyerek voltam. Azt sem tudom, hol van eltemetve; nem is ismertem.

- Na, akkor mehet haza, ha elhozza a kendőjét meg a fülbevalóját.

Mikor az ördög ezt hallja:

- Ejnye, Istenem! A kendőből már semmi sincs! Negyven év alatt teljesen elrothadt. A fülbevalóból esetleg még van valami, de a kendőből nincs.

- Hadd menjen érte, hogy elpusztítsuk a fejét! Mert láttad, hogy az apja miféle. Ha mi nem öljük meg a fiát, és hazamegy, ő fog bennünket megölni. Láttad, hogy az apja öreg ember, és mégis milyen világra szólóan erős!

Ekkor azt mondja az ördög a fiúnak:

- Na, vacsora után gyere fel hozzám!

Vacsora után a fiú felmegy, megint gyanútlanul. Mondja neki az ördög:

- Na fiam! Anyám ma negyven éve halt meg.

- No hát, ha az anyád meghalt, mi közöm nekem az anyádhoz?
- Ha! Hogy mi közöd van az anyámhoz? El kell hoznod a kendőjét meg a fülbevalóját.
- És hol van eltemetve?
- Az a te dolgod - mondja az ördög -, hogy hol van eltemetve.
- Aztán miért az én dolgom, ha neked van szükséged rá?
- Haj, fiam, én sem tudom, hol van anyám eltemetve. De ha nem reggelre a fejed a lábadnál lesz.

A fiú kimegy, szól a lánynak:

- Nézd, mit mondott az apád! Hozzam el az anyja fülbevalóját meg a kendőjét.
- Hú, jajaj, ez már nagy dolog! A többi volt, ami volt, de ez nagy dolog. Lehet, hogy a katonáim tudják, hogy hol van eltemetve, de a kendőből már semmi sincs; a fülbevalóból talán még van valami, de a kendőből semmi sincs.

Megy, összeszedi az összes kulcsot meg az összes lakatot. Kimegy tizenkét órakor, földhöz csapja mindet. Ahány ördög a világon volt, mind ott termett. Mindet sorba állította a lány. Sorra megkérdezte:

- Nem tudod, hol van eltemetve a tata anyja?

Egyik sem tudta. Leghátul jön egy sánta ördög. Kérdi tőle:

- No, tudod-e, hol van eltemetve a tata anyja?
- Biz én tudom.
- No ha tudod, eredj oda, ásd ki! Hozd el a kendőjét meg a fülbevalóját!
- Hó, kedves lány! Hát megbolondultál? Vagy csak teszed magad?
- Hát miért?
- Nem gondolod, hogy negyven év után nincs meg a kendője?
- Akár megvan, akár nincs, amit találsz, azt ide kell hoznod.

Nem volt mitévő legyen az ördög, mennie kellett. Indul, éjjel tizenkét órakor kiássa az öreg ördögnet. A fülbevalót megtalálta, de a kendőből nem volt, csak egy darab, egyik sarka. De még az is el volt rothadva, egészen szétfoslott. Visszatér az ördög, odaadja a lánynak.

- No, nem hittél nekem. Megmondtam neked, hogy a kendőből semmi sem maradt; csak a fülbevaló van meg, mert azt nem ette meg olyan gyorsan a rozsdá. De a kendőből három-négy év múlva semmi sem marad.
- No, semmi baj. Elmehtek.

Az ördögök elmennek. A lány bemegy a legényhez, felkölti:

- Kelj fel!
- Mi baj?
- Mennünk kell, mert ha nem, anyám téged is megöl, engem is.
- Hát miért?
- Hát nézd, a kendőből semmi sem maradt. A fülbevaló itt van, de a kendő nincs.

A fiú felkel, távoznak, hazaindul a legény a lánnyal. Reggel az ördögné felébred, megy a királyhoz:

- Még nem jött fel a legény?

- Még nem.

Bemegy a házba, a lány sehol, de a legény sincs sehol.

- Na király, nem megmondtam neked, hogy megeszi a fejünket a fiú? No, gyorsan kösd fel a szárnyadat, s utánuk!

Hátára köti a szárnyát az ördög, indul. Egyszer csak megszólal a lány:

- Hej, hogy ég a hátam!

- Hej, az enyém is hogy ég!

- No, jön a tata!

Gyorsan leugranak a lóról, és szól a fiúnak:

- Tedd ezt a fülbevalót a füledre!

Fülére teszi a legény a fülbevalót. A fiúból egy öreg pakulár lett, a lányból egy birka. Leszáll mellettük az ördög, kérdi a pakulártól:

- Te pakulár! Nem láttál errefelé egy szép emberpárt elhaladni?

- Hó, hagyj békét! Egy embert sem láttam eddig. Húsz évvel ezelőtt haladt el itt egy szép emberpár, de azóta nem láttam senkit. Akkor is ellopták az összes juhomat, csak ez az egy maradt.

Indul az ördög, hazatér. Kérdi az ördögné:

- Hát hogy jártál?

- Hó, hagyj békét! Egy pakulárral találkoztam, csak egy birkája volt.

- És mit mondott?

- Azt mondta, hogy húsz évvel ezelőtt látott egy emberpárt arrafelé elhaladni, s akkor is ellopták az összes birkáját, csak egy maradt.

- Hm, de ostoba vagy! A legény volt a pakulár, s a lány volt a birka. Gyorsan fordulj vissza!

Visszafordul. Megint ég a hátuk. Megint szól a lány:

- Biztosan a tata jön megint. Tedd a füledre ezt a fülbevalót!

Megint felteszi a fülére a fülbevalót. A fiúból egy öreg pap lett, a lányból egy düledező templom. A pap ott imádkozott a templomban. Leszáll az ördög, belép a templomba, megszólítja a papot:

- Te pap! Nem láttál errefelé egy szép emberpárt elhaladni?

- Hó, hagyj békét! Ezidáig nem láttam embert. Utoljára negyven évvel ezelőtt jártak az emberek a templomomba, de most már nem járnak.

Indul az ördög, megint hazatér. Elmondja az ördögnének, hogy mit talált. Mondja az ördögné:

- Na, miért vagy ilyen ostoba? Király vagy, és ostoba vagy. Hiszen a fiú volt a pap, a lányod volt a templom. Na, nem baj, most majd én megyek - mondja az ördögné. Fogja a szárnyát az ördögné, indul. Ha elsőben égett a hátuk, most még erősebben égett. Szól a lány:

- Na, most az anyám jön. A tata volt, ami volt, de mikor az anyám megérkezik, rögtön elpusztít minket. Ő okosabb, mint a tata.

A fiú a fülére teszi a fülbevalót. A fiúból egy víz lett, a lányból egy liba a vízen. A liba mind úszkált előre-hátra a vízen. Leereszkedik az ördögné, szól:

- Gyere, lányom, hadd vigyelek haza!

A liba rá sem nézett az ördögnére; mint ment magának. Ő mind hívogatja:

- Gyere, lányom, hadd vigyelek haza!

A liba nem nézett oda.

- Na, na - mondja erre. - Ha nem hallgatsz rám, hogy hazajőjj velem, változzál itt kővé három évig!

Kész, az ördögné hazatér. A fiú visszaváltozott, a liba, a lány, úgy maradt libának. Három évig kő volt, sziklakő. Sírva fakad a legény, próbálkozik, sehogyan sem bírja feltámasztani. Hazament, s minden nap eljött hazulról oda a libához, ott siratta. Három év múltán a lány visszaváltozott. Akkor fogta, hazavitte. Akkora lakodalmat csaptak, hogy a kutyák is éhenhaltak a bolhákkal a farkukban.

Az ördögné hírét vette, hogy milyen jól él a lánya a legénnyel. Volt még egy lányuk. Szólítja a lányát:

- Na, most neked kell beállnod a királyhoz szolgálónak. Kérsz magadnak valami kicsi szolgálatot, amit adnak. Kell, hogy adjanak, mert király. Fogd ezt a borotvát, nyomd a legénynek a küszöbébe. Ha belelép, nincs a világon olyan ember, aki meg tudja gyógyítani.

A lány fogta a borotvát, zsebre dugta, indult. Felöltözött rongyosan, borzason, mocskosan, és bekérezkedett a királyhoz:

- Légy szíves, adj valami kicsi szolgálatot, hogy én is megélhessek egyik napról a másikra.

- Hogyne adnék, szegény asszony. Nézz ide, nézd, legyél bejárónő a legénynél.

Jól van. Az ördöglány minden nap hordta az ételt a fiúnak. Egyszer benyomja a borotvát a küszöbbe, azzal elmegy haza. Amikor a fiú kilép, belelép a borotvába. Összeesett, többé ember meg nem gyógyította. Jöttek oda doktorok, miniszterek, királyok, hercegek, hogy meggyógyítsák, de sehogyan sem tudták meggyógyítani a legényt.

A lány egy napon búslakodva kiment a kertbe, és leült egy körtefa alatt. Keservesen sírt. Egyszer csak hallja, hogy valaki megszólal:

- Hallgassatok ide! Én most elmegyek. De ne adja Isten, hogy ti előbújjatok a fából, mert ha előbújtok, és megfog a király vagy a királyné, és a véretekkel megkeni a fiatal király lábát, a király rendbe jön. Eszetekbe ne juttassa az Isten, hogy előbújjatok, mert elvesztelek benneteket.

A lány hallja a fa mögött, s egy nagy kígyó búvik ki a fából, és elrepül. A lány látja, odamegy, bedugja a kezét a fába, kihúz egy kis kígyót. Bemegy, fog egy kést, elvágja a kígyót, a vérével megkeni a legényt. Rendbe jött a legény, úgy, ahogy volt.

S ha meg nem haltak, ma is élnek.

A lusta lány

Volt egyszer, nem is volt. Volt egyszer két öreg. Fiatal koruktól öreg korukig nem született fiuk. Volt egy lányuk, de az olyan fürge volt, hogy még az árnyékszékre is úgy kellett kivinni. Amikor vizelt, bilire kellett ültetni. Az ételt az ágyba vitték neki, ott evett. A legények hallották, hogy igen szép lány. Jönnek hozzá lóháton, látják, hogy szép, nem találnak benne hibát, no de olyan lusta volt, hogy még az ágyból sem kelt fel. Egyszer aztán jött egy legény; sem apja, sem anyja nem volt, mindketten meghaltak. Igen gazdag volt a legény; neki az is elég volt, ha az ágyban fekszik. Hazaviszi a lányt. Reggel már indulnia kellett szántani. Mondja az asszonynak:

- Idenézz, asszony! Megyek szántani. Odáig, ahol szántok, magam után húzom az ekét. Te a barázda nyomán gyere utánam. Ha nem tudsz jönni, nézd ezt a szolgálót az ajtó mellett! (Egy nagy bunda volt oda akasztva.) Szólj a szolgálnak, hogy hozzon nekem ebédet.

Jól van. Tíz óra fele ébredszik, felkel az ágyból:

- Te bunda! Kelj fel, nézd, ott van az étel, vidd el a férjemnek, mert éhes. Vigyél neki enni!

De hát hogy indult volna onnét a bunda? Bunda volt, nem szolgáló. Hazatér a legény, mondja az asszonynak:

- No, feleség, miért nem küldtél nekem ételt?

- Hát hiszen mondtam neki, hogy vigyen neked enni, de nem fogadott szót.

- Na hadd el, majd adok én neki, ne félj!

Leakasztotta az ajtóról, ráterítette az ágyra, fogott egy darab fát, úgy ellátta a baját, hogy [...] No, a bunda alatt ott volt (a felesége).

- Hallod, hogy sír a nyomorult bunda?

A falu szélén lakott egy boszorkány. Felkeresi, mondja neki:

- Nézd, hogy jártam ezzel a lánnyal! Nézd, hogyan szabaduljak meg tőle?

- Tudod, hogyan szabadulhatsz meg tőle? Este vedd a hátadra, és mondd, hogy átmegy a szomszédba diskurálni. Ott van egy kiszáradt kút. Ott tedd le; talán leszáll valahogy a hátadról. Lökdd bele a kútba, hagyd ott.

Úgy is tesz. Elviszi a kútig, s mikor odaérnek, szól neki:

- Na, szállj le itt egy kicsit, maradj itt, amíg félremegyek sükségre.

No, jól van. Félremegy, nem megy félre, egyszer csak betaszítja a kútba. Ő ott kiabálni kezd. Hát éjjel tizenkét óra felé arra vezetett az ördög útja. Mindegyre hallja: „Ki hall meg? Ki segít rajtam? Ki húz ki innét? Olyan szép lány vagyok, s olyan ügyes, hogy mindent elvégzek. Ezzel fizetek neki, csak húzzon ki innét, hogy kiszabaduljak!”

Hát szegény ördög még jobban fülel, hogy jobban hallja, mit kiabál. Megint ugyanazt kiáltja. Egyszer aztán utána mászik, kihúzza. Mikor kihúzta, mondja neki:

- No, te lány, most már szállj le a hátamról, mert jót tettem veled. Utam van, mennem kell.

- Nem én. Ne húztál volna ki onnét, hagytál volna ott, mert én jól voltam ott, ahol voltam.

Mikor az ördög ezt hallja, jajveszékelést csap, kínlódik, bög, haját tépi, de egyre az asszonnyal a hátán megy tovább. Ahogy halad, meglát maga előtt egy nagy erdőt.

- Te lány! Látod azt az erdőt?

- Igen.

- Ha nem szállsz le a hátamról, úgy végigrohanok veled azon az erdőn, hogy meghalsz. Amíg jól van dolgod, ugorj le, mielőtt átrohanok veled!

- Csinálj velem, amit akarsz, én nem szállok le a hátadról.

Futásnak ered az ördög az erdőben, cafatok szakadnak le róla, vérbe borul. Mikor kiér az erdő szélére, megrázkódik, visszanéz, hát még erősebben kapaszkodik belé az asszony. Jajveszékel az ördög, leül egy árok szélén, kínlódik, bög. Lefelé meglát egy nagy hegyet.

- No nézd, te lány, most mit gondoltam! Ha nem szállsz le a hátamról, nézd azt a nagy hegyet odalent, azon úgy leereszkedem, hogy meghalsz! Egy kereket csinálok magamból, s úgy legurulok, hogy belehalsz.

- Felőlem akármit csinálhatsz, én nem szállok le a hátadról.

Kereket csinál magából az ördög, csak úgy szálltak belőle a szikrák. Amikor leért, felállt az ördög, megint nézte: még mindig ott van a hátán. Hát mendegél az ördög az útfélen elkese-redetten; már déli tizenkét óra felé járt az idő. Az asszony ott a hátán. Az ördög ott sirán-kozott. Hát akkor hazafelé tartott egy szegény katona, szabadságra. Mikor megpillantja:

- Jó szerencsét, kedves ember!

- Jó szerencsét! Hát az meg mi ott a hátadon?

- Ej, tetszik neked?

- Hogyne tetszenék! Ni, milyen szép nő!

- Most vettem egy kicsit a hátamra, mert nézd, megszurta a lábát. Nem kell neked? Neked adom, ha jól megfizetsz érte.

- Nincs nálam pénz, de nézd, odahaza kifizetem.

- Nem baj. Fizetni fogsz?

- Igen, fizetni fogok.

- No, neked adom.

No, odaadja, hogy vigye a hátán odáig.

- Csak akkor viszem a hátamon, ha nekem adod.

- Hogyne adnám!

Hátára veszi a katona, megy vele egészen odáig. Mikor már majdnem hazaérkezett:

- Na, itt már szállj le, mert meglát anyám, meglát apám, a testvéreim, a barátaim, hogy a hátamon viszlek; ugorj le!

- Én jól megvoltam az ördög hátán, miért vettél le a hátáról? Nem szállok le!

A katona ott feküdt le vele, ott aludt; nem mert hazamenni, amíg le nem száll a hátáról. Aznap a papnak tejért kellett mennie. Meglátja a pap az asszonyt:

- Hej, te! De szép asszony! Nem adod nekem?

- Te! Nesze, viheted. Neked adom. Vedd a hátadra, vidd az esztenáig, s amíg ott fejnek, te elintézheted vele a dolgodat.

- Ha ideadod.

- Persze hogy adom. No, ugorj át a pap hátára, menj vele!

A katona keresztet vetett magára, amikor megszabadult tőle. A pap odaér, szól:

- Hej, [...] ne szóljatok semmit. Fejjetek, a tejet tegyétek a számárra, s várjatok meg. Ne ellenőrizzen senki a nagy könyvben, mert én közben a dolgomat végzem.

- Végezd a dolgodat, kedves pap!

A pap letelepszik, és [...] de hiába, mert nem száll le a hátáról. A pap mind jajveszékkel, nem tud tenni semmit. No, kész, feláll, indul, mondja neki:

- Szállj le!

- Dehogyan szállok le!

A pap csak sír, kínlódik, úgy megy a faluba a hátán az asszonnyal. Nézi minden ember:

- Nézzétek! Itt jön a pap! Nézzétek, milyen kurvás! A hátán hordozza a szeretőjét! Nem szégyelli magát!

Hazamegy; a felesége már az ablakból látta, hogy jön a pap, a hátán az asszonnyal.

- Ej, a nyavalya törjön ki, no megállj!

Fog egy fahasábot, jó néhányszor rávág az asszonyra a hátán. Ő erre sem száll le. A pap egész éjszaka olvassa a bibliát, imádkozik, hogy az Isten térítse észre az asszonyt, hogy leszálljon a hátáról. Vasárnap a templomba kellett mennie. Nem volt mit tennie, nem ment le a hátáról. Átveti magán a stólat, az asszonnyal együtt megy a templomba. Hát ahogy a lábát kidugta, egyre úgy tartotta; kilátszott a stóla alól. Az egész nép imádkozott az Istenhez, hogy adja vissza a papnak az esztét, mert megbolondult. A pap rá sem mert nézni az emberekre. Elvégezte a misét, hazament.

A másik faluban meghalt egy ember. Kénytelen volt odamenni, eltemetni. Az asszonnyal a hátán. Megy oda vele együtt. Mikor az emberek látták, mindenki keresztet vetett, látva, hogy a pap az asszonnyal a hátán közeledik. Keservesen odavergődik; az asszony lába fel-le járt, kilátszott a stólája alól. Kapott egy pogácsát. Amikor visszafelé ment, útközben leejtette a pogácsát. Fel akarta venni, nem tudta, ott hagyta. Hazaért. Szólt a feleségének:

- Te! Menj el ahhoz a szegény emberhez, Jánoshoz. Szólj neki, hogy jöjjön ide hozzám. Feleséget adok neki, ha kell neki. Ha nem kell, nem adom.

Elmegy János a paphoz.

- No nézd, János, itt van ez az asszony. Ha elveszed feleségül, adok neked tíz juhot, adok két véka aranyat. S többé sohasem kell nálam dolgoznod; csak vedd feleségül.

- Hogyne venném! De kössünk szerződést. Hazaviszem a dolgokat, utána érte jövök.

Jól van. János mindent hazahord. Mikor hazahordta, érte jött.

Hátára veszi, hazaviszi. Mikor megérkeztek:

- Na, ugorj le!

- Én jól megvoltam a pap hátán, miért hoztál el?

No, anyja mindjárt előveszi az ostort:

- A fiam gyenge, te meg, nézd, mekkora vagy! S az én szegény fiam cipeljen a hátán? Ugorj le!

És üti. Az öreganya szól:

- Lányom, nem így kell beszélni vele. Nézd, én hogy beszélek:

- Na, ugorj le a hátáról! Nézd, itt van az ágy, neked csak az ágyban kell feküdnöd, s milyen jó dolgod lesz!

Leugrott a hátáról.

Ahonnét hallottam, én is úgy mondtam.

János és Rózsa

Volt egyszer, ha nem lett volna, nem is mondták volna. Nem is mondják azóta, hogy a bolhát patkóba verték, hogy a jégen meg a nyavalyában meg a francban meg ne botorkázzék. Volt egyszer egy szegény ember. Olyan szegény volt, hogy talán az egész világon nem volt más olyan szegény, mint ő. Elég az hozzá, hogy a királynál szolgált; a disznók mellett volt pásztor. Két fia volt, az egyiket úgy hívták, hogy János, a másikat Rózsának hívták. Nehéz volt a sorsa, nehezen tudta eltartani őket. Hajnaltól éjszakáig dolgozott keservesen. Csak annyit keresett, hogy nagy nehezen eltartotta őket. Telt az idő, mint a mesében; egyszer aztán a fiúk felnőttek. Már akkorák voltak, hogy a ház mellett már végeztek ezt-azt. Aztán mikor az apjuk főzött, a fiúk nézték, s már olyan okosak voltak, hogy félrefordultak és sírtak, mikor látták, hogy apjuk csupa víz. No jó, telik az idő, mint a mesében, úgyhogy mit ad a szent jó Isten, a fiúk már tizenhét-tizennyolc éves korba fordultak. Egyszer mit ad a szent jó Isten, azt mondja Rózsa az apjának:

- Ó Istenem, tata, nehéz a te sorsod. Szeretnék segíteni rajtad, ha meghallgatnál.
- Ó Istenem, drága kedves fiam, hogyne hallgatnálak meg, hiszen ennyi sok idő múltán már alig maradt bennem lélek, annyit törtem magam miattatok.
- Tata - mondja neki -, holnap nem te mégy a királyhoz, hanem én megyek.
- Ó Istenem, fiam, hogy mehetnél? Mit mondana a király?
- Ne félj, tata, tudom, mit feleljek neki.
- Ó Istenem, drága kedves fiam, ha kedved van rá, én nem bánom.

No, jól van, mit ad a szent Isten, megvirradt, s elég az hozzá, fél négy után felkelt. Fogta magát, felment a királyhoz. Mikor felért a királyhoz, megállt a kapuban. Ott állt az őrség; nem akarták beereszteni. Azt mondja a katonának:

- Te katona! Eressz be, mert ha nem eresztess be, baj lesz.
- Menj innét, te gyerek! Jól tudod, hogy katona vagyok, nem azt teszem, amit én akarok. Megkérlek, menj dolgozra!
- Katona - mondja neki -, még egyszer kérlek, eressz be, mert ha nem eresztess be, baj lesz.
- Hallgass ide! Majd beeresztelek, csak előbb megkérdezem azt, aki fölöttem áll, és nekem parancsol.

Jól van. A katona mindjárt megy a főhadnagynak, szól neki:

- Nézd s nézd, itt egy ember azt akarja, hogy eresszem be.
- Mondd neki, hogy jöjjön fel!

No, Rózsa mindjárt bemegy:

- Adjon Isten jó napot, kedves főhadnagy!
- Szintúgy te is élj, ember. Mit akarsz?
- Mit akarok? Beszélni akarok a királlyal.

- Hej - mondja -, a királlyal nem beszélhetsz. A király még alszik. Ha fel akarod ébreszteni a királyt, nézd, most négy óra van. No jó, eredj. Ha beengednek, beszélj vele. De Isten tudja.

No, jól van. Felmegy. Úgy sikerült, hogy senki sem állította meg, egyenesen a király ajtajáig jutott. Mikor a király ajtajához ér, kopogtat az ajtón; nem jön senki. Úgy rávágott az öklével, hogy majdnem betörte az ajtót. A király szól a tisztiszolgájának:

- Nos, kelj fel, hallod, hogy valaki kopogtat az ajtón.

- Igen, felséges király.

- Talán csak nem tolvajok?

- Nem, király; talán valaki téged keres.

- Eredj, nyiss neki ajtót!

Felkel a tisztiszolga, megy ajtót nyitni neki.

- Adjon Isten jó reggelt!

- Szintúgy te is élsz sokáig, ember.

- Hallgass ide! Légy szíves, szólj a királynak, hogy beszédem van vele.

No, fogja magát a tisztiszolga, visszamegy a királyhoz, mondja neki:

- Nézd, király, itt van egy fiatal ember, aki beszélni akar veled.

- Eredj vissza, mondd meg neki, hogy menjen le a konyhára, ott egyék, s majd ha felkeltem, kimegyek, hogy beszéljek vele.

Jól van. Mit ad a szent jó Isten, visszamegy a tisztiszolga, szól neki. De ő ezt mondja:

- Hallgass ide, ember! Mondd meg neki, hogy most jöjjön le, mert most akarok beszélni vele. Ha nem jön le rögtön, baj lesz.

Nagy dolog volt, ha valaki azt üzent egy királynak, hogy baj lesz. No, jó. Visszamegy, jelenti a királynak. A király azt mondja:

- Mondd meg neki, hogy nem tud ennyit meg ennyit várni, amíg felkelek?

A tisztiszolga megint beszél vele. Ő megfogja a tisztiszolgát, a szemét lenyomja a nyakáig, a fejét visszatekeri a feneke irányába. Így küldi vissza. A király látja, hogy a tisztiszolga farral közeledik felé.

- Szent Isten - mondja -, itt már baj van, mert farral jön, a feje a feneke felé van fordítva.

A király gyorsan összeszedelőzködik, felkel. Odamegy hozzá:

- Mit akarsz, ember?

- Ó Istenem - mondja -, nem akarok semmit. Tudod-e, ki vagyok?

- Nem tudom.

- Én vagyok az öreg kondásnak a fia. Apám olyan beteg, hogy nem tud jönni; én jöttem helyettesíteni.

- Nagyon helyes - mondja neki. - Hallgass ide, fiam. Eredj le a konyhába, adj parancsot, mondd, hogy én üzenem, hogy adjanak enned, innod. Ott van a disznóól, lemégy a disznókhoz, felköltöd a disznókat, s apád biztosan elmondta neked, merrefelé kell menned a disznókkal.

- Igen, király - mondja neki.

- No, Isten veled.

Lemegy a konyhára, mindjárt készítenek neki ételt, italt. Iszik, megy a disznóólba. Mikor elkiáltotta magát, az összes disznó haptákba állt. Előfut a kan, szalutál neki, azt mondja:

- Nos nos, Rózsa, látom, hogy megsajnáltad apádat. Mert apád öreg volt, és már nem tudta gondunkat viselni. Azt hiszem, te olyan ember leszel, aki úgy viseli gondunkat, hogy minden jó legyen.

- Ne féljetek, csak hallgassatok rám, hogy mit mondok nektek.

És megkérdezi: - Ettetek?

- Nem.

- No, akkor ennetek adok.

Mindjárt enniük adott, s megittatta őket. Ezután mondja a kannak:

- Állj ki, azonnal sorakoztasd fel az összes disznót csapatokba, s állj az élükre. Mikor elétek állok, leadod nekem a rapportot, indulunk ki a mezőre.

A kan mindjárt megy, parancsot ad, a disznók felállnak haptákba, sorakozóba. Jön János(! Rózsa!), a kan mindjárt előáll, leadja neki a rapportot, hogy hová mennek. Rózsa az élükre áll, a disznók követik. Végigmennek a városon csapatokba rendezve, s adja nekik a parancsot, mint a katonáknak, úgymint az egész világ kikönyökölt s utánuk nézett, hogyan vonulnak. No, erre az egész világ azt mondta, hogy ez nem tiszta ügy, valami ördögösség van benne. Elöl ment a kan, felemelt fejjel, mint egy tiszt kivont karddal. Indultak ki a mezőre. Mikor kiértek a mezőre, Rózsa rögtön kiadta a parancsot. Elég az hozzá, hogy legalább két órát gyakorlatoztak a disznók. Mikor letelt a gyakorlat, Rózsa csak gondolt egyet, és a fű térdig ért(?). Kiadja a parancsot, hogy most pihenjenek le a disznók, és egyenek. A disznók mindjárt neki-látnak az evésnek, ivásnak. Jön a dél, hogy behajtsa őket. De már előzőleg parancsba adta a konyhán, hogy neki ne főzzenek mást, csak tört paszulyt és egy nagy puliszkát, meg két fej káposztát. No, jó. Mit ad a szent jó Isten, délben megjönnek a disznók a mezőről. No, mikor a disznók megjöttek a mezőről, behajtotta őket az ólba, s ő ment a konyhába. Leül az asztalhoz, vár. Kérdi tőle a szakácsné:

- Mi az? Miért nem eszel?

- Ej, addig nem eszem, amíg le nem jön a király tisztiszolgája ide mellém.

No, mindjárt parancsot adnak neki. Lejön hozzá a király tisztiszolgája:

- Mit akarsz, Rózsa?

- Ej - mondja -, mit akarok? Mondd meg a királynak, hogy azonnal jöjjön le ide mellém!

Visszamegy a tisztiszolga a királyhoz, jelenti a királynak.

- Nos nos - mondja neki -, mondd meg neki, hogy most nem érek rá, hanem majd később lemegyek.

- Hej - mondja neki -, király, jól tudod, hogy mit művelt velem. S nem szeretném, ha veled is az történnék, ami velem történt. Mert ha nem akad olyan ember, aki visszafordítsa a nyakamat, egész életemre így maradok világ csúfjára. Inkább menj le, nézd meg, mit akar tőled.

No, jó. Mindjárt kapja magát a király, lemegy Rózsához a konyhába. Mikor leér Rózsához a konyhába, azt mondja neki Rózsa:

- No király, ideülsz mellém. Itt van ez a paszuly.

- Látom, Rózsa.

- Felét te eszed meg, felét én eszem meg. A puliszkát kettévágjuk, egyik felét te eszed meg, másik felét én. A káposztát kettévágjuk, fele káposztát te eszed meg, felét én.

- No Rózsa - mondja neki -, légy szíves, könyörülj rajtam. Könyörülj rajtam, mert ha én megeszem ezt a paszulyt s megeszem ezt a puliszkát, már csak az kell, hogy hozzák a koporsómat s belé rakjanak, kivigyenek a temetőbe és eltemessenek.

- Király, akárhogy csűröd, akárhogy csavarod, úgyis meg kell enned.

Elgondolkodik a király:

- Itt már nincs mentség, meg kell ennem.

Leül a király, nekilát, hogy megegye ő is a maga adagját. Elég az hozzá, hogy mikor megette, huszonnégy orvos rögtön hordágyra fektette, felvitték egy külön szobába, s abban a helyben kimosták a gyomrát. No, jó. A király összehívja a minisztereit, egy kis gyűlést tartanak. Azt mondja a király:

- Hej, drága minisztereim, mostanáig igazgattalak benneteket, és mindeddig sohasem gondoltam arra, hogyan élnek az emberek a világon, hogyan él az ország, hogy a szegény emberek meg a gazdagok, meg mindenféle nép, meg legyenek elégedve. De Isten tudja, mióta ez az ember idejött, megeszi a fejemet. Hogyan tudna segíteni valaki ezen a dolgon?

- Hej - mondja egyik öreg minisztere -, király, nem tudom, hogy menekülhetsz meg ebből. Itt most már félig melletted van a halál. Senki sem tudja megjövedölni, hogy életben maradsz-e, vagy sem.

No, jó. Mit ad a szent jó Isten, Rózsa folytatja a munkáját. Evett, aludt, kétszer kint volt gyakorlaton a disznókkal. Telik az idő, esteledik. Estére már meghagyta a szakácsnénak, hogy bivalyhúst főzzön neki vacsorára, és a bivalyhúst csak félig főzze meg, ne főzze meg egészen; s puliszkát, mellé savanyú káposztát. No, jó. Mit mondjak, ugyanúgy végezte a dolgát, mint délelőtt, és estére, vacsorára bejött. Már az emberek, a gyerekek is mind tudták, hogy jön Rózsa hazafelé. Az egész világ kint állt a járdán. Annyi volt az ember, hogy verték le egymást, hogy jönnek a király disznai. No, jó. Visszaérkezik, asztalhoz ül, szól a szakácsnénak:

- Kész a vacsora?

- Még egy kicsit főnie kellene.

- Semmit! Vedd le, tedd az asztalra!

Leveszi, odateszi az asztalra. Megy az üzenet a királynak, hogy jőjjön le. A király lemegy, ránéz, és elsírja magát:

- Rózsa, könyörülj meg rajtam! Meg akarsz ölni?

- Nem akarlak, király - mondja neki. - Csak azért nem hagylak, azért kényszerítelek enni, hogy te is lásd, hogyan tápláltad a szegény embereket. Hogyan kell a szegény embereknek dolgozniuk, amíg leesnek a lábukról, még a gatyá is izzad rajtuk. S neked mégis voltak embereid, akik a szegény embereket korbácsolták. Még a maguk kicsi ételét sem ehatték meg úgy, ahogy a jó Isten meghagyta, hanem úgy, ahogy volt, meg kellett enniük, s már kellett futniuk ki a te munkádra, hogy neked dolgozzanak. Na, most te is edd meg, éppen úgy edd, mint ahogy ők ették. Hogy tanulj tisztességet, hogyan kell megbecsülnöd a szegény embert.

Nem volt mit tennie; a király leült, ő is ette a húst, úgy főtlenül, ahogy Rózsa ette. Mikor befejezte, a doktorok megint fogták, vitték, kimosták. Most már nagy baj volt. Azt mondja:

- No, most már tényleg meg kell halnom. Nem élhetek tovább. Ha Rózsa még egyszer ezt műveli velem, hozzátok a koporsót, tegyetek bele, temessetek el.

Elég az hozzá, hogy a palotában már várták azt a percet, a harangszót, amikor a király meghal. Rózsa kiment a disznókkal. Mit ad a szentséges jó Isten, azt mondja neki egyszer a kan:

- Nos nos, Rózsa, tudd meg, hogy van itt egy nagy dolog.

- Miféle dolog?

- Hallgass ide! Egy kilométerre innen van egy tej-tó. Oda jár három szent földről(?) három réce. Récebőrben vannak. Az a három réce leszáll, leveti magáról azt a récebőrt, átbecskázik a fején, átváltoznak három arany lánnyá. Bemennek a tóba, két óráig fürödnek. Ha letelt a két óra, megint kijönnek, megint magukra öltik azt a récebőrt, felrepülnek, és visszatérnek abba az országba, ahonnan jöttek.

- És ezzel mit akarsz mondani?

- Hallgass ide! Itt van a szerencséd! A legkisebbik lányt neked rendelte a szent jó Isten, hogy ő legyen a feleséged.

Mert az a kan is varázsló volt, mint ő is. Csak Rózsa még nagyobb varázsló volt, mert ő tízzel túlhaladta a százat, a kan csak százig volt elvarázsolva.

- Hej Istenem - mondja neki -, egész könnyen elfoghatod. Amikor levetik magukról a récebőrt, és a saját ruhájukba öltöznek, majd levetik magukról azt a szép ruhát, és elrejtik a parton, amíg ők fürdenek, te odamégy, elbújsz, és megfigyeled, hogy a legkisebbik hová teszi a ruháját. Felkapod a ruhát, és azzal együtt elrejtőzöl. Amikor megfürödtek, kijönnek, fogják a ruhájukat, és távoznak. A legkisebbik nem fogja találni a ruháját. Kiáltani fog neked: „Ki vette el a ruhámat? Ha elvetted a ruhámat, ha öreg ember vagy, légy apám. Ha fiatal vagy, légy a férjem. Ha nő vagy, légy a testvérem.” Ekkor te mondd, hogy itt vagyok. S akkor ameddig fel nem esküszik a botod végére, hogy soha életében se jóban, se rosszban nem lesz senki másnak a felesége, csak a tiéd, addig ne add vissza neki a ruháját.

No, úgy is történt. Mit ad Isten, Rózsa kiment, és pontosan délben jött a három réce. Leszálltak, levetették magukról a récebőrt, majd levetköztek a ruhájukból. Ő jól megfigyelte, hogy a legkisebbik hová teszi a ruháját. Mindjárt odacsúszott hason, összemarkolta a ruháját, és elbújt. No most, miután elbújt, várta, hogy múlték az idő, amikor kijönnek. Végignézte a fürdésüket. Tényleg úgy beleszeretett a legkisebbik lányba, hogy nem tudott szabadulni tőle, az életét is odaadta volna érte, ha a világon valaki bántani merte volna. No jó, azok készülődnek, kijönnek a vízből, felöltöznek, indulnak. A legkisebbik szól:

- Nos nos, drága kedves testvéreim, engem itt hagytok?

Erre azok így válaszolnak:

- Te! Volt valakid, valaki szeretőd, mi mit tehetünk? Nekünk mennünk kell, mert apánk megöl.

Azzal felrepültek és távoztak. Ő ott maradt.

- Nos nos - mondja -, ha öreg ember vagy, könyörülj meg rajtam, légy apám, add vissza a ruhámat, hogy mehessek. Mert nekem olyan rosszféle apám van, hogy mikor hazaérek, darabokra szaggat. Ha fiatal férfi vagy, légy a férjem. Ha nő vagy, légy testvérem. De légy olyan szíves, ne tartóztass fel sokáig, mert itt halok meg.

Erre ő így felel:

- Akkor adom vissza, ha felesküszöl a botom végére, hogy sohasem leszel senki másnak a felesége, csak nekem.

Mindjárt huszonnégyszer felesküdött a botja végére, hogy nem lesz senki másnak a felesége, csak neki. Úgy is lett. Mit ad a szent jó Isten, visszaadta a ruháját, ő fogta magát, távozott. Rózsa hazatért. Mikor hazaért, bement a konyhába, leült és várakozott. Elgondolta magában:

- Nem gyötröm tovább a királyt, elég volt neki kétszer. Hanem lehívatom ide hozzám, hogy beszéljek vele.

No, a király azonnal lemegy hozzá. Azt mondja neki:

- Ül le, király!

De a király már remegett a félelemtől. Azt hitte, hogy megint ennie kell.

- Hallgass ide, király! Nézd, beszédem volna veled. Szeretnék hazamenni.

- Nem - válaszolja -. Hanem mondanék neked valamit.

- Miért ne? - mondja.

- Idenézz - mondja neki -. Itt és itt van egy kertem, arany gyümölcsfákkal, körtefákkal, almafákkal. Amilyen gyümölcsfa a világon létezik, mindenik megvan ott, tiszta aranyból. Ott vannak a világ legnagyobb vitézei, a világ legerősebb emberei, a világ legszebb asszonyai. Feljogosítalak rá, hogy elmenj abba a kertbe, s ott mulass, amennyit akarsz. S ha nem fog megtetszeni neked, mikor visszajössz, vágd le a nyakamat, hogy ne éljek tovább.

- Rendben van, király, de megjáród, ha esetleg nem úgy van, ahogy mondtad, mert visszatérésem után könyörtelenül levágom a nyakadat, s nem élsz tovább.

Semmi baj. Miért tette ezt a király? Azért, hogy legalább egy kis ideig ne gyilkolja. Úgy is történt. Magyarázni kezdte, hogy merre s merre kell mennie. Azt mondja erre:

- Nekem ne magyarázd, mert én úgyis tudom, merre van. Csak azt akartam, hogy mondd ki, hogy mehetek.

No, úgy is volt. Mit ad a szent jó Isten, megy az ólba a kanhoz. A kan már várt rá.

- No, Rózsa, mi van?

- Semmi. Tudod-e, merre kell menni?

- Tudom. Ül fel a hátamra.

Felugrik a kan hátára, és útra kelnek. Mentek ahogy mentek, mint a gondolat. Csak gondolt egyet, és máris odaértek. Mikor odaértek, csakugyan, olyan kertet életében sem azelőtt, sem azután soha nem látott. Mikor a kapun benyitott, tiszta aranyból voltak a karfák. Mikor betekintett, még a paradicsom a szent égben sem lehetett olyan szép, mint az a kert. De ő nem volt úgy öltözve, mint azok a vitézek, akik ott találkoztak. Elég az hozzá, félrehúzódott az egyik sarokba egy almafa alá, és leült egy zöld asztalhoz. Rendelt magának egy deci pálinkát. Mikor a pincér jött és hozta a deci pálinkát, végignézett rajta:

- Szent Isten, nagy a te akaratod, hogy került ide ez a szegény ember?

De mindjárt eszébe ötlött, hogy más nem jöhetett, csakis olyan ember, aki nagy erővel bír. No, mit ad a szent jó Isten, egyszer csak látja, hogy nyílik a kapu, jönnek a vezérek, jönnek a vitézek, jönnek a világ legerősebb emberei, hogy azt hihetted volna, verik le egymást. No jó,

az egyik ilyen italt ivott, a másik amolyan italt, másik más italt. Elég az hozzá, egyszer csak látja, hogy az egyik arany almafára leszáll az a három lány, átbucskáznak a fejükön, az a három lány, akik abban a tóban fürödtek, ahol ő a disznókkal volt. Mikor átbucskáztak a fejükön, a legkisebbik lány, mihelyt meglátta, azonnal ráismert.

- Ej - mondja a nénjeinek -, mos nos, drága kedves testvéreim, nekem mennem kell, mert itt van a szeretőm, s én mással nem maradhatok itt, csak ővele.

Fogja magát a lány, egyenesen odamegy Rózsához:

- Adjon Isten jó szerencsét, drága kedves szeretőm!

- Szintűgy te is élj, drága kedves szeretőm - feleli -. No, rendeljek neked is egy adag pálinkát?

- Rózsa drága, ne rendelj nekem, mert én nem iszom. Éppen csak azért jöttem, hogy lássalak.

- No, nincs semmi baj.

No, jó. Mit ad a szent jó Isten, elég az hozzá, hogy egyszer mit lát? Egyszer a felhők közül egy felhő leereszkedik a kert fölé, és a felhőről leugrik egy arany huszár, lovastul. Mikor az az arany huszár leugrott, leszállt a lováról, a lova gyeplőjét ráakasztotta a csapra, odalépett az egyik asztalhoz, s a legfinomabb borból rendelt egy teli asztalra valót. Neki lát az ivásnak, parancsot ad a hegedűsöknek. No, jó. Mit ad a szent jó Isten, fogja magát az a huszár, táncra perdül, hogy azt hinnéd, a csillagok is lehullnak az égről. A legszebb nőkkel; megtáncoltatja a nőket. Egyszer aztán odalép az ő asztalához, és felkéri a szeretőjét. Mikor a szeretőjét felkérte, erősen megharagudott Rózsa. Felállt, ránézett, s azt gondolta magában:

- No, most úgy megcsapom, hogy még a világból is kiesik. De inkább mégsem csapom meg, azért, hogy megmutassam az embereknek, kicsoda ez.

Odamegy hozzá, elkapja a gallérját:

- Megáll, te!

- Mit akarsz tőlem? - kérdezi a huszár.

- Semmit - mondja. - Ne figurázz, mert a kezemben vagy. Ha nem változol vissza arra a formásra, amilyen máshol vagy, tudd meg, hogy hamuvá morzsollak. Kezemben van a halálod így is, úgy is. Velem hiába figurázol, mert nincs kivel.

Mikor megszorította a gallérját, a nyavalya kitörte. Mindjárt átbucskázott a fején; ki volt? A huszonnégy fejű sárkány.

- No - mondja az embereknek -, emberek, tetszik nektek ez az ember? Milyen szép, pompás volt, tiszta arany. Látjátok, hogyan csalja meg az ördög a világot!

Akkor megmarkolta, kettészakította. Az egyik felét elhajította a világ végére, lett belőle egy forrás. A másik felét hazahajította a saját udvarára. Ebből a feléből lett az udvarán egy háromszáz méteres istálló. S lett egy kút, olyan hogy soha nem fogyott ki belőle a víz. Ezzel felült a kanjára, elbúcsúzott a szeretőjétől, elindult, hazatért a királyhoz. Mikor megérkezett a királyhoz, a kapuban a királyi rezesbanda fogadta. Zeneszóval kísérték be királyhoz. Most már nem oda, ahol eddig lakott, hanem a király első szobájába; éppen akkor tartotta gyűlést. No, a miniszterek mindjárt körbevették, mellé gyülekeztek:

- Nos nos, Rózsa, te nem ezt érdemled; te azt érdemled, hogy a király melletti ember légy. S te legyél a legnagyobb ember a király mellett. A király csak annyival nagyobb nálad, hogy egyszer előtted meríti a kanalat a tálba. De minden más rád van bízva.

- Hej - mondja -, nekem nem kell a királyság. Hanem csak annyit kérek a királytól, hogy amelyik malac a tavasszal először született, azt adja nekem. Ez lesz a fizetségem. Aztán a király éljen boldogan, ameddig akar.

Mindjárt megtapsolják a miniszterek meg a király, hogy éljen Rózsa, soha nem felejtkeznek el róla. Bármikor bajba kerül a király, az ő kezére számíthat. No, elég az hozzá, lemegy a disznóólba, és kiválasztja azt a malacot, amelyik a tavasszal először született. Nyakába veszi, s indul vele magának:

- Isten veled, király!

- Szintúgy te is élj, drága kedves fiam!

Amikor kilépett az udvarról, kilépett a kapun, a királynak minden istállója üresen maradt. A palota is mindenestül elköltözött, nem maradt többé palota, csak egy régi kis ház maradt a helyén. Minden átköltözött oda, ahol Rózsa lakott. No, mire hazaért Rózsa, apját otthon találta, s mire ő hazaért, készen állt két arany bölcso. A levegőben hintáztak, egyikben az anyja, másikban az apja. Apja mellett is huszonnégy szobalány, anyja mellett is huszonnégy szobalány, s legyezték őket, hogy bár egy légy se közelíthessen hozzájuk, s nyugodhassanak, ahogy a szent jó Isten engedi. No, hazaér Rózsa, kezét fog az öccsével, megcsókolja, meg az anyját is, az apját is. Elég az hozzá, kérem, hogy nagy öröm volt. Olyan nagy öröm volt, hogy senki másnak nem lehetett nagyobb. Az mondja az apjának:

- No, kedves tata, eddig rab voltál, mostantól fogva csak egyél, igyál, mulass, menj, ahová akarsz, ahány évéd még van az életből. Most minden a tiéd.

No, múlik az idő, mint a mesében. Telt az idő, Rózsa már húsz éves volt. János ránézett, és gondolta magában:

- No, milyen vitéz volt a bátyám! Én sem maradhatok szégyenben, én is felmutatok valamit. Elindulok, addig megyek, amíg még nagyobb vitéz nem leszek, mint ő. S ha nem leszek nagyobb vitéz, soha többé vissza nem térek.

Ezzel fogta magát, elbúcsúzott anyjától, apjától és bátyjától. A két testvér úgy sírt, hogy azt hihetted volna, megszakad a szívük, amiért el kell válniuk egymástól. Azt mondja neki Rózsa:

- Nos nos, drága kedves öcsém, ne búsulj, mert ha akárhol bajba kerülsz, segítségemre sietek.

Azt mondja erre János:

- Nos nos, drága kedves bátyám, nézd ezt a zsebkendőt. Neked adom, tedd el, s úgy vigyázz rá, mint a két szemedre. Amíg a zsebkendőm tiszta marad, addig tudhatod, hogy épségben vagyok, nincs semmi bajom. Amikor ezen a zsebkendőn három pecsét támad, akkor tudhatod, hogy bajban vagyok. Amikor a zsebkendőm szennyes lesz és teli lesz pecséttel, akkor tudhatod, hogy meghaltam. Akkor elindulhatsz megkeresni.

Azzal fogta magát, elindult. Annyit ment, hogy nehéz volt a földnek. Mit ad a szent jó Isten, kiment az országból. Másik országba érkezett. No már most, mikor ebbe a másik országba érkezett, hová érkezett? A Vörös király országába. Mikor beért az országba, betért az ország szélén álló legkisebb házba. Mikor oda betért, ki lakott abban a kis házban? Egy öreg ember meg egy öreg asszony.

- Adjon Isten jó estét, édesanyám!

- Szintúgy te is élj sokáig, szép férfi! Sok szép férfit láttam, de ilyen szép férfit soha életemben nem láttam.

- Ó Istenem, anyám - mondja neki -, légy szíves, adj egy kis szállást egy éjszakára, hogy ne kelljen kint aludnom. Reggel tovább megyek.

No, mindjárt szállást adtak neki, ennie adtak, minden, s ott aludt azon az éjszakán. Reggel felkel, megmosdik, megköszöni a szállást, odébb áll. Hová ért? Beért a fővárosba, az ország fővárosába. Mikor odaért, mindjárt látta, ki van írva: a király vendéglője. Belép a király vendéglőjébe, s mikor belépett a király vendéglőjébe, leült egy asztalhoz, és körül nézett abban a nagy, fényes vendéglőben. Rögtön előtte termett huszonnégy pincér. Meghajolnak, köszönnek neki. Mert ő már nem olyan ócska ruhában járt, mint Rózsa, amikor még szegények voltak. Most már ő is gazdag volt: vitézi ruha, páncél volt rajta.

- Mit parancsolsz, vitéz? - kérdik tőle.

- Ó Istenem - mondja -, nem parancsolok sokat; legyetek szívesek, adjatok valami reggelit.

- Mi legyen az a reggeli?

- Egy kétéves borjú sülve, egy százakós hordó bor, meg ami mellé jár: kenyér, savanyúság, minden, hadd egyem; mert régóta úton vagyok, éhes vagyok.

Mindjárt levágnak egy kétéves bikaborjút, megsütik, hamarosan elébe teszik. Fogja magát János, pillanatok alatt egy-kettőre megeszi. Ökölrel beüti a hordót, fél kezébe fogja, s megissza a százakós hordó bort. Mikor kiitta a hordót, sok vitéz volt ott, de mind egymás szemébe néztek.

- Jaj - mondják a vitézek -, sok vitéz volt már itt, de ilyen vitéz még nem volt azok között, akik ide járnak ebbe a vendéglőbe, aki ilyen gyorsan megegyen egy ekkora marhát és megyon ennyi bort!

Telik az idő, ott időzik, amennyit időzik, s mit ad a szent jó Isten, egyszer csak mi történik? Egyszer csak látja, hogy megint nyílik az ajtó, és ki lép be? a Vasvitéz. Mikor a Vasvitéz belépett, akkora lármát csapott a rajta levő vasakkal, hogy azt hitted volna, összedől a vendéglő. Mikor megpillantja Jánost:

- Szervusz!

- Régóta szerettem volna találkozni veled - mondja neki János. - Hála legyen Istennek, hogy most összetalálkoztunk.

No, kezet fog a két vitéz, leülnek az asztalához.

- No - kérdezi -, éhes vagy?

- De még milyen éhes vagyok!

- No, parancsold meg, hogy együnk még egy borjút ugyanúgy, mert én sem laktam jól.

Megint rendelnek egy kétéves bikát sülve, megeszi a két vitéz. Azt mondja neki János:

- Nos nos, ha már összetalálkoztunk, szeretnék kötést tenni veled: esküdjünk fel két édes testvérnek. Hogy sohasem hagyjuk el egymást, se rosszban, se jóban.

- Hogyne - feleli -. Én is éppen most gondoltam arra, hogy ezen a hosszú úton hátha valamikor találkozom olyan emberrel, aki jó szívvel legyen irántam.

Mindjárt felesküsznek a kardjukra - de nem kardjuk volt, mert akkoriban pallosok voltak -, felesküsznek a pallosukra huszonnégy ízben, hogy édes testvérek lesznek. No, miközben ott isznak, nem sok idő múltán ki érkezik? a Szél fia. Mikor meglátja Jánost, ő is egyenesen odamegy hozzá:

- Adjon a Szent Isten jó napot!

- Hallottam híredet - mondja neki János. S már alig vártam, hogy találkozhassem veled. Ül le, egyél te is.

Leül mellé a Szél fia. Most már hármában voltak. Nemsokára jön a szent Nap fia. Ő is leül melléjük. Most már négyen voltak felesküdt testvérek. Eltelik vagy fél óra, ki érkezik? Arany országból az Arany király fia. Látja a négy vitézt, néz jobbra, néz balra, merre tartson, hát hozzájuk. Odamegy ő is hozzájuk. Leül közéjük, úgyhogy most már öten esküdtek fel édes testvérekké. Fogják magukat, mulatnak nagyba. Most már egymás tetejében álltak a százakos hordók, elérték a vendéglő mennyezetét. Nagy mulatságot csaptak, közben beesteledett. Mit ad a jó Isten, egyszer csak belép a Fekete világból három ördög. Egyik ördög hétfejű, másik tizennégy fejű, harmadik huszonnégy fejű. Leülnek egy másik asztalhoz. Rendelnek maguknak egy hordó pálinkát, mert az ördög nem iszik bort, csak pálinkát. Mulatozásba fognak az ördögök. Azt mondja János a többieknek:

- Nézzétek csak, milyen szépen mulat az a három vitéz. Vajon jóra való? Esetleg tudjátok, hogy kik ezek?

- Hogyne - mondja a szent Nap fia -, ismerem őket. Három ördög, Fekete világ királyának a három fia.

No, jó. Múlik az idő. Egyszer csak ki érkezik? A világ három legerősebb embere: Csontvitéz, Penészvitéz, Favitéz. Bejövet berúgták az ajtót, s felfuvalkodottan gorombáskodásba kezdtek, mert érezték, hogy ők a legerősebb emberek az egész világon. Leültek az egyik asztalhoz, s mindjárt megparancsolták a hegedűsöknek, hogy senkinek se játsszanak, csak nekik. A hegedűsök úgy játszottak, hogy azt hitted volna, vége a világnak. Egyszer csak azt mondja Penészvitéz Favitéznek:

- Nos nos, te!

- Mi az?

- Menj oda, és kenj le egy pofont annak a legkisebb ördögnek. Nézd, härman vannak, s milyen peckesek!

- Hogyne - feleli. Feláll, odamegy a három ördög asztalához. Mikor megcsapja a legkisebb ördögöt, a tízfejűt, mikor pofonvágja, mindjárt liszté-hamuvá ment szét. Aztán Csontvitéz is odamegy, úgy megüti a másikat is, a harmadikat is, agyoncsapja őket, hogy a három ördög semmivé lett. János mindezt látja, végignézi, nem tetszik neki a dolog. Telik az idő, odalép az ő asztalukhoz Penészvitéz. Azt mondja nekik:

- Nos nos, nagy vitézek vagytok? Honnét kerültetek ide? És nem akartok bemutatkozni, hogy kik vagytok?

Azt mondja neki Vasvitéz:

- Te! Mi nem mentünk a ti asztalotokhoz, miért nem hagytok bennünket mulatni? Mi bajotok van velünk?

- Hej - mondja -, még pofázol is, te szar!

Mikor leken egy pofont Vasvitéznek, az hamuvá válik. Ugyanúgy megcsapja ezt is, azt is, emezt is, amazt is, mindőjüket megölte Penészvitéz. Egyedül maradt János meg Arany király fia. Azt mondja János az Arany királyfinak:

- Te! Mennünk kell innét. Mert az jön, s bennünket is megöl.

Azt mondja Arany királyfi:

- Nem bánom. Menjünk innét, mert ezek tényleg elbánnak velünk.
- Hej - mondja neki János -, úgy látszik, félsz.
- Hát hogyan félnék, mikor látod, hogy a drága barátainkat megölte.
- No, ne félj. Maradj itt, én egy kicsit kimegyek vizelni.

János kimegy sükségre, vizelni. Megáll az egyik fal mellett, és vizel. Jaj, egyszer csak odalép mellé egy ember, megfogja a kabátját, megrázza, s mondja:

- Ember, legyen benned irgalom! Ne vizelj tovább, mert a vizeleted mindjárt elviszi a várost. Mindjárt vége van a városnak, belefűl a vizeletedbe.

Abbahagyja János, ránéz, visszamegy a vendéglőbe. Mit ad Isten, mire visszaért, Arany királyfit is megölték. Egyedül maradt János. Azok már hallották hírét, de nem ismertek rá, hogy ő János. Fogják magukat, s úgy viselkednek, ahogy nem szabad. Volt annak a vendéglősnek egy lánya. Olyan szép volt, hogy ő volt a legszebb nő a világon. S akkor éppen azért jött az a három vezér, hogy magával vigye azt a lányt. Azt mondja Penészvitéz a vendéglősnek:

- Hozd ide a lányodat, hogy énekeljen a színpadon, mert ha nem, sem a vendéglőből, sem belőle még hamu sem marad.

Előhívták a lányt. Énekelni kezdett a lány, úgy, hogy majdnem leszakadt az egész vendéglő. Ahány vezér ott volt, ahány vitéz ott volt, sírt az egész nép, olyan szépen énekelt. Miért énekelt? Mert tudta, hogy ez az utolsó éjszakája van, utána ezek elviszik. Leugrik a lány a színpadról, s hová megy, egyenesen Jánoshoz. Azt mondja neki János:

- Űlj le mellém nyugodtan, ne félj!

A pincérek mindjárt odasereglettek a lányhoz, hogy mit kíván inni. Mindjárt pezsgőt tesznek elé, ami csak a szívének jól esik. A lány ivott Jánossal kettesben. Odaszól neki Penészvitéz:

- Nos nos, engedd ide a lányt mihozzánk!

- Hej - mondja nekik -, nagy fába vágjátok a fejszét. De tudjátok meg, hogy innét most már ki nem mentek! A kezemben vagytok, most számoltok mindenért, amit életekben műveltetek, az egész földön, hány embert tönkretettetek, hány embert megcsúfoltatok! Most leszámolunk!

No, jó. Mit ad Isten, csak gondol egyet János, és mikor egyet fűjt, az egész vendéglőt páncél vontat be kerekben. Mikor amazok látták, egymás szemébe néztek. Mondja nekik Favitéz:

- Ide figyeljete! Mi ez? Úgy rávágok ököllel erre a falra, hogy kidől!

Rávág a falra Favitéz, de még nyoma sem látszik az ütésnek. Rávág Csontvitéz, semmi. Penészvitéz olyan erős volt, hogy amikor öklével belevágott a falba, kimarjult a karja a falon, de így sem ért el semmit.

- No - mondja -, most idejösztök hozzám, hogy számoljunk!

A három vitéz térdre borul, és így beszélnek:

- Nos nos, János, tudtuk, hogy erős ember vagy, de hogy éppen ilyen erős, azt nem tudtuk.
- No - mondja nekik -, gyorsan-gyorsan támasszátok fel a három ördögöt, úgy, ahogy voltak. Odamegy Penészvitéz, csak egyet fűj rájuk, s a három ördög feltámad.
- No, most az összes barátomat támasszátok fel!

Feltámasztották az összes barátját, az utolsó szálig.

- No, most gyertek ki, hogy ne csináljunk idebent bajt. Gyerünk ki, hogy odakint meglássa a világ, mit csinálunk.

Kicipelte a három vitézt. Félkézzel megfogta mind a hármat, kivitte őket.

- No - mondja nekik -, előbb imádkozzatok a jó Istenhez, hogy ne haljatok meg úgy, hogy nem imádkoztatok.

Megfogta Penészvitézt fél lábánál fogva, s hova hajította? oda, ahol született, ahonnét való volt, a saját házába. Ahogy a levegőben repült, az udvarukon álló fákra zuhant, s kitört a két lába. Ha nem jön ki az anyja és nem fogja fel a pendelyébe, leesett volna a földre, leesett volna a világban a földre. Amikor anyja felfogta, mondta neki:

- Nos nos, drága kedves fiam, mennyit mondtam neked, hogy ne járkálj, ne viselkedj így, mert előbb-utóbb emberedre találsz, aki erősebb lesz nálad, és ráfizetsz. Most ráfizettél.

- Ó, Istenem, anyám, hát ki tudhatta, hogy akad olyan ember, aki erősebb nálam?

- Most János helyretett benneteket.

- Engem bizony helyretett, anyám.

- Mentetek volna oda hozzá, s kértétek volna meg, hogy bocsásson meg nektek, ahelyett, hogy gorombáskodtatok előtte! Ő erősebb nálatok. Mert az anyja az én testvérem, de ő az idősebb, neki van nagyobb ereje.

Favitézt ugyanúgy elhajította, neki is kitört a két karja, a harmadik meg vak maradt. Mindhármójuknak testvér volt az anyja. Elég az hozzá, hogy János meg Rózsa erősebb volt, a szentséges jó Isten után ők voltak az elsők; ők voltak a legerősebb emberek. No, jó. Mikor mindez megtörtént, a barátai szedelőzködtek, elbúcsúztak egymástól.

- A szent Isten legyen veled, drága barátunk, mi most megyünk. De ha valamikor bajba kerülsz, valami csapás ér, csak gondold ránk, ott termünk melletted.

Fogták magukat, elmentek. Ki maradt mellette, egyedül Arany király fia. Azt mondja neki Arany királyfi:

- Nos nos, viszonzni szeretném azt a szívességet, amelyet nekem tettél. Légy szíves, jőjj el hozzám, hogy olyan tisztességben részesítslek, mint te engem.

- Hallgass ide! Én nem bánom; ha akarod, veled megyek; nem bánom, megyek.

Azzal fogták magukat, elmentek Arany országba Arany királyhoz. Mikor megérkeztek Arany királyhoz, az az Arany király hatalmas, híres király volt, de mikor meglátta Jánost, térdre esett előtte.

- Nos nos, drága kedves fiam - szólt -, hogyan akadtál erre az emberre?

- Hej, apám, ha tudnád, hogy ő kicsoda, s milyen ereje van, egy szót sem szólnál.

- Tudom, drága kedves fiam, hogy miféle ember ez. Hanem, fiam, a legnagyobb tisztességet, a legnagyobb kedvességet, s amiből csak tudod, hogy a legdrágább és legfinomabb, azt mind elébe kell rakni. S menj be a két húgodhoz - mert Arany királynak volt két lánya -, menj be a két húgodhoz, mondd meg nekik, hogy ha életükben valaha kifestették magukat, úgy fessék ki magukat, hátha valamelyikőjük megtetszik neki, és feleségül veszi. S ha feleségül veszi, bizony mi leszünk az egész világon a legboldogabb emberek.

No, jó. Mit ad a szent jó Isten, szólt a húgainak, s mindjárt huszonnégy szobalányuk nekiállt festeni őket, s mint a mesében, azt hihetted volna, hogy az égből földre szállt angyalok. Vacsorára bejöttek oda mellé. Egyik baloldalt ült, másik jobboldalt. Amit csak tudtak neki vallani, ami legszebb volt az életben, hogy beszéljenek róla, arról mindenről diskuráltak vele. Mindenféleképpen azt akarták, hogy akár a kisebbikbe, akár a nagyobbikba, beleszeressen János, és feleségül vegye. De Jánosnak minden ingyenváló volt. Mert volt egy útja, amelyet el kellett végeznie, s ameddig el nem végezte az útját, mást nem tehetett. Csupán tisztességből beszélgetett velük. Ahogy illett, csúnya szavakat abszolút nem használt. Így telt az idő tizenkettőig. Mikor tizenkettőre járt az idő így szólt hozzájuk:

- Szeretnék lefeküdni, mert eltörődtem. Persze még majd beszélgethetünk.

No, jó. Mit ad a szent jó Isten, mindenki ment, lefeküdt. A király ezt mondta:

- Nos nos, drága kedves leányaim! Menjete be hozzá, valljatok neki szerelmet, hátha kedve lesz hozzá!

- Tata, parancsodra mindent megteszek, ha tudom.

Elég az hozzá, hogy amikor János lefeküdt, csak fűt egyet, és a szoba körül, amelyikben ő aludt, kereken páncél keletkezett, az ajtón is, amelyen nemhogy ők, hanem talán még az Isten ítélete sem tudott volna áttörni. Keresték az ajtót, de nem találtak ajtót, ahol bemehettek volna hozzá. Visszamentek apjukhoz, mondták apjuknak:

- Nézd, tata, mi van, s nézd, tata, mi van.

- Drága kedves lányom, tudtam, hogy ő olyan vitéz, hogy mindig védekezik, hogy valami csúfság ne tudjon behatolni hozzá. Semmi baj, leányaim, mert ha lehet, itt tartom egy hónapig, s egy hónap elmúltával majd csak belétek szeret.

No, jó. Megvirradt, a lányok mindig mellette voltak. De neki eszébe sem jutott olyasmi, hogy azt csinálja. Eltelt három nap; mikor a harmadik nap letelt, a fiú úgy gondolta, elbúcsúzik tőlük.

- Istenem, drága kedves barátom, mennem kell.

- Ó Istenem, testvérem, hogy hagyatsz itt engem? Volna egy kérésem. Azt hittem, még ráérek vele, de most elmondom.

- Mi van veled? Hallgatlak - mondja neki.

- Van egy szeretőm, itt és itt. Életemben soha, soha nem találkozhattam vele, csak távolról, a határon át beszélhettem vele. De az ő határát sohasem léphettem át. Kétszer megpróbáltam, és mind a kétszer szecskába vágott az anyja, ahogy a dohányt vágják. Berakott a málhatáskámba, és hazaküldött a lovamon. Anyám kétszer megmentett. Összedagasztott és feltámasztott, de ha harmadszor is felaprít, soha többé nem kelek életre.

- Hej, drága kedves testvérem, ne búsulj, megpróbálkozunk.

No, elindultak, mennek. Ki volt az a lány? Egy boszorkány lánya, egy varázslóné lánya. Mentek, a határon megálltak.

- No, testvér, én már innét nem mehetek tovább. Ha tovább megyek, végem van.

- Ne félj, rakj tüzet itt magadnak, én egyedül megyek.

Átlépett a határon, s mindjárt ott termett a boszorkány. Egy gereblye meg egy villa volt a hátán.

- Adjon Isten jó napot, öreganyám.

Ránéz:

- Szintúgy te is élj!

- Messze van ide ez meg ez a kastély?

- Ó Istenem, fiam, ha tovább mégy, meglátod.

Tovább ment száz méterre, de ekkor már más alakban volt a boszorkány, más holmival a hátán.

- Adjon Isten jó napot, öreganyám.

- Szintúgy te is élj, fiam.

- Messzire lakik az a boszorkány?

- Nem, fiam.

No, mit ad a szentséges jó Isten, odaér a kastélyhoz. Tiszta porcelán kastély volt, a fedele a felhőkig ért. Egy kacsalábon forgott, mindig szemben a szent nappal, amerről süttött, hogy mindig szembe süsse a nap a kastélyát. Mikor odaért, kirántotta a pallosát, s mikor egyet vágott a kacsalábra, az mindjárt kitört. A palota lezuhant. Mindjárt fogta magát, felment. Benyit egy ajtón, benyit kettőn, benyit a többin, benyit a hatodik, kilencedik ajtón. Szépséges, pompás holmik voltak ott, aranyból, ezüstből, gyémántból, de égvilágon egyetlen embert sem látott. Mikor a hatodikhoz ért, kopogtatott, s mikor kopogtatásra emelte a kezét, egy kis darázs, egy méh, rászállt az orrára. S ezt mondta neki:

- Nos nos, János, vigyázz, mert itt bemégy, de innét soha többé ki nem jössz, ha nem leszel elég vitéz.

- Mi az? - kérdi.

- Amikor belépsz, ez a lány felugrik a székről és megragad, mert erős, páratlan. És téged bevág a saját székébe. S ha valamiképp bevág a saját székébe, te abból a székből soha többé fel nem kelsz. Hanem te kapd el őt, és vágd bele abba a székbe úgy, hogy a szék mind szilánkokra hasadjon. Akkor megszűnik az ereje, mert az ereje a székben van.

- Ne félj - mondja neki.

Ezzel a darázs elszállt.

Mikor kopogtat:

- Igen, bejöhetsz.

Benyit az ajtón. Mikor benyitott az ajtón, a lány felugrik, elkapta a fiút, de az galléron ragadta, (...). Mikor belerúgott, a szék gyufaszállá hasadt. Ekkor azt mondja a lány:

- János, (...), ne bánj velem csúful. Ha tudnám, hogy magadnak viszel feleségül, nem szólnék semmit, egy szavam sem volna. De tudom, hogy kinek viszel: aki három évig törte magát utánam, és csak távolról tudott beszélni velem. Nem mondom, én is szeretem, de ettől a rusnya szörnyetegtől, az anyámtól, nem tudtam megszabadulni. De ha vinni akarsz, vigyél, csak vigyázz, nehogy anyám téged is megöljön, engem is.

- Ne félj - mondja neki. Azzal elindultak lefelé. Mikor leértek a földszintre, mit ad a szent jó Isten, jön a rusnya szörnyeteg. Mindaddig a fogát fente huszonnégy reszelővel, hogy felfalja a legényt.

- No nos, vitéz - mondja neki -, hová viszed a lányomat?

- Ó Istenem - feleli -, oda viszem, ahová te nem eresztetted.

- Mit beszélsz?

S akkor rátámadt, mintha egy felhő borult volna rá. Ő elkapta a hajánál fogva, egyből rátekerte a haját a karjára, s úgy a földhöz vágta, hogy százötven felé hasadt. Mindjárt tüzet tett rá, elégette, szétfújta a levegőbe. De ingyenvaló volt, mert alig mentek száz métert, visszaváltozott. Amíg a határig értek, huszonnégyszer megölte, huszonnégyszer elégette, de mindannyiszor visszaváltozott. Azt mondja a lány:

- Hallgass ide, János! Csak úgy tudod megölni, hogyha áthúzod a határon. Ha a határon áthúztat, s ott öled meg, többet nem támad fel.

Mikor legközelebb elfogta, nem eresztette el. Áthúzta a határon, megölte, elégette, s többet nem támadt fel. No, mikor a lány megpillantotta a szeretőjét, mindjárt megcsókolta, felmentek a királyhoz, megesküdték. Akkora lakodalmat csaptak, hogy olyan többet nem létezett a világon. János eskette meg az Arany király fiát. No, a felesége is drága volt neki, de János még drágább volt. Azt sem tudta, mit csináljon, hogy János ott maradjon. De minden ingyenvaló volt. Kérdi tőle:

- Te! Miért nem maradsz itt, miért mégis világgá? Nem maradhatsz?

- A szent Isten legyen veled, nekem mennem muszáj.

Fogta magát, elbúcsúzott, s ment magának.

- Hej - mondja a királyfiának az apja -, gyenge vagy, fiam. Ilyen könnyen távozik tőled egy ember?

- Ó Istenem, tata, ki tudna elébe állni? Jól látod, hogy talán csak a szent Isten tudná visszatéríteni az útvjáról, nem az én szavam.

- Menj utána, s mondd neki, hogy egy menyországos bált rendezünk, s hátha azon valaki megtetszik neki és feleségül veszi, így a közelünkben marad.

- Ó Istenem, tata! Mit meg nem tennék, csak visszatérne!

- Indulj utána!

Fogta magát, utána ment.

- No János - mondja neki -, ne menj el, mert most jut eszembe, hogy menyországos bált hirdettem, s azt szeretném, hogy te is vegyél részt azon a bálon, azon a menyországon. Hadd lásd egy kicsit, hogy folyik nálunk az a bál.

- Te! A jó szívedért, jóakaratedért visszamegyek. Ha te így akarod, én nem bánom.

No, visszatért. No már most, szombaton megvolt a bál. Mindenki felkészült; színarany kocsikba színarany lovak fogva. Mintha a menyországba mentek volna, úgy mentek a bálba. Mikor azok, a világ legszebb emberei, beérkeztek a bálba, százhusz angyal muzsikált. Hát tényleg akkora szépséget látott ott, amekkorát eddig sohasem látott. Igen boldogan érezte magát, mikor azt a nagy szépséget látta. Elébe tették az ország királyi trónusát, s először őt ültették a trónra. Mit ad a szentséges jó Isten, egyszer csak leereszkedik egy felhő, pontosan tizenegy órakor. Leszáll róla egy kocsi, rózsafa virágával borítva. Benne ül egy nő, a haja a földig ér, csupa arany, gyémánt. Csipkerózsza virított a hajában. Olyan szép volt, hogy talán az egész világon nem létezik ilyen szép nő. Leszáll a kocsiról, amelyet huszonnégy pillangó húzott. Mindjárt betessékelték a bálba. Mikor János megpillantotta:

- No - mondja -, ha ez nem lesz a feleségem, akkor én soha az életben nem házasodom meg.

Hová ment? ahol ő ült, arra a padra ült le ő is. No, jó. János nagy örömében azt sem tudta, mit csináljon. A lány is olyan szerelmes lett Jánosba, hogy majd kiugrott a szíve. János átkarolta, ittak, mulattak, úgy érezték magukat, mint a menyországban. No, mit ad a szentséges jó Isten, egyszerre pont tizenkét órákor érzik, hogy nagy idő jön. Minden ember bámul:

- Nézd már, eddig szép idő volt, s most szombatra megváltozott az idő!

Elég az hozzá, leereszkedik egy fekete felhő, leugrik róla egy aranyhuszár lovastul. A lovát mindjárt kiakasztja a kerítéshez, és felmegy a bálba. No, olyan ügyes volt, olyan szép, magas, hogy minden nő, mikor látta, azt hitte, hogy a szíve hasad meg. Látja a szép lány, neki is szemet szúrt:

- Hi - mondja -, milyen szép férfi!

János is szép volt, de amaz még szebb volt. No, mit ad a szent Isten, mikor muzsikálni kezdenek, ő jön, egyenesen a lány fele tart, felkéri táncra. Meghajlik előtte, felkéri. János is tudott táncolni, de ez a másik is értett a tánchoz. Megtáncoltatja a lányt. Amikor a párok felállnak, karonfogja a lányt, viszi inni. János mit lát? Látja hogy a lány már többet foglalkozik a huszárral, mint vele. No, jó, hagyja, hadd teljék az idő. Elég az hozzá, hogy végül mit ad Isten, János már megsokallja.

- Hej - mondja -, ez most már nem mehet így tovább, talán már vége kell legyen.

No, jó. János feláll. Arany királyfi kérdi tőle:

- Mi történt?

- Beszélni akarok azzal a huszárral.

- Beszélhetsz vele, ott állnak melletted.

Fogják magukat, odamennek hozzá. Megszólítja:

- Nos nos, be akarok mutatkozni neked. Látom, te jöttél ide, én itt voltam, s te nem jöttél oda, hogy bemutatkozzál, ki vagy.

- Hé, mit érdekelnek engem a magadfajta emberek?

- Hej, ezért! - s elkapja: - Gyere csak közelebb!

No, jó. Egy sarokba hurcolja, ott azt mondja neki:

- Nos nos, meghódítod a világot. De meghódíthatod a világot, engem nem hódítasz meg. Tudd meg, hogy ha nem változol vissza a saját bőrödbe, innét soha, míg a világ létezik, többé ki nem mégy.

- Mit beszélsz?

- Hallottad, mit mondtam; nem akarom ismételni a szavamat. Változzál vissza egy perc alatt!

Elég az hozzá, hogy az ördög még mindig nem akart visszaváltozni. De amikor megszorította a kezét, amennyi nyavalya a világon van, mind rájött. Mindjárt visszaváltozott az ördög, lett belőle egy hetvenkét fejű sárkány. Térdre esett, szólt:

- Nos nos, János, légy szíves, bocsáss meg! Engedj el, s amíg élek, soha nem megyek oda, ahol te vagy. Bocsáss meg - mondja -, mert ez a nő neked van rendelve, nem nekem, mert én ördög vagyok, ő pedig szent. Engedj el, légy szíves!

- Elengedlek; gyere ki, elengedlek.

Mikor kimentek a folyosóra, megragadta, ketté hasította. Egyik felét elhajította oda, ahol a szent nap lemegy, a másikat oda, ahol a szent nap felkel. Az egyik feléből hegy lett, amelyik mögül a szent nap felkel. A másik feléből a világ másik végén egy víz lett, egy kút, amelyikben talán még ma is lehet vizet találni, ami belőle keletkezett. No, jó. Mit ad a szent jó Isten, mire visszatért a bálba, az a nő fogta magát, elment. Annyit sem mondott neki, hogy hová való, s merre ment. No, jó, mit ad Isten, telt az idő reggelig. Reggel felültek az arany kocsikra és visszatértek Arany országba. No, mikor visszaértek Arany országba, ott erősen jól telt az idő, de hiába, mert most már nagyobb tüske szúródott a fejébe, és nem találta helyét, világért sem tudott megülni egy percig sem, egyre csak arra a nőre gondolt.

- Ó, szent Isten, milyen szomorú, hogy legalább annyit nem kérdeztem meg tőle, hogy merre keressen!

Elég az hozzá, hogy azelőtt jó kedve volt, de most már mindig búsult. Mind gondolkozott, hogy mikor jön el újra az az idő, hogy még egyszer találkozhasson vele. Azt mondja Arany királyfinak:

- Nos nos, drága kedves barátom, hogyan beszélhetnék még egyszer azzal a lánnyal? Nem tudod véletlenül, hová való?

- Ó Istenem - mondja -, ez idáig soha életemben nem láttam, csak most az egyszer. De ne búsulj, megint rendezünk egy bált. Talán még egyszer jelentkezik, s akkor megkérdezheted.

No már most, mit ad Isten, János belenyugodott, hogy talán eljön arra a bálra, s akkor megkérdezheti, honnét jött. Meg is tartották a bált szombaton, s pontosan abban az időben, mint amikor jött, megint eljött. (...) No, mindjárt mulatnak, isznak, esznek. De elég az hozzá, mire megkérdezte volna, a lány megint eltűnt.

- No - mondja -, ha most sem tudtam megkérdezni, tudd meg, hogy most már megyek.

No jó, mit ad a szent jó Isten, hazatértek a bálból elbúcsúzott tőlük, s ment magának. Annyit ment, hogy nehéz volt a földnek. Azt akarta, hogy most már annyit megy, hogy lemenjen a földről. Ahogy ment magában, elgondolkozva, elérkezett a szent menyország sarkára. Ki volt ott? Egy csobán, aki a szent birkákat őrizte. Mikor odaért, köszönt:

- Adjon Isten jó napot, kedves bácsi.

- Szintúgy te is élj sokáig, vitéz. Ki hozott ide, mert nemhogy halandó ember, hanem még a madár sem jár erre? Hogy kerültél ide?

- Hó, Istenem, látod, hogy az embert a sorsa vezeti. Légy szíves, adj valamit ennem, mert igen éhes vagyok, hosszú ideje jövök, s eddig senkivel sem találkoztam.

- Hogyne adnék, kedves vitéz! Gyere be, egyél!

No, ennek a csobánnak volt ennivalója. Mindjárt édes túrót, ordát, ami csak volt az esztenájában, elébe rakott, hogy egyék. Aztán így szólt hozzá:

- Nos nos, drága kedves fiam, van egy lányom. Ha te lennél az, aki feleségül venné a lányomat, te lennél a legboldogabb ember.

- Ó Istenem, hol van a lányod?

- A lányom odafent van a menyországban. Várd meg, mert pontosan délben egy órákor jön haza.

- Mégis, nincs róla valami fénykép?

- Hogyne.

Megy, előhoz egy fényképet, megmutatja. Mikor a fényképet látta, hát tényleg, szép volt a lány, hogy alig-alig hasonlított bárki másra. De mégis, mégis szeretne volna szemtől-szembe látni.

- Ó Istenem, biztosan hazajön?

- Biztosan hazajön.

A csobán indult, kiment a juhokhoz. Ő is kiment, felnézett a szent égre, észrevett egy felhőt. Nézi a felhőt, meglátja a lányt. Fent ült a felhőn, egy ördöggel beszélgetett. Mikor ezt látta:

- Hej te, nincs szerencsém. Ez is egy másikkal beszélget, de ha legalább ember volna, de ördögökkel társalog. No, ez sem kell nekem. Ezzel sem volt szerencsém. Most már addig megyek, amíg megölöm magamat.

Elbúcsúzott a csobántól, ment vagy száz métert, megmarkolta a saját haját, s úgy földhöz csapta magát, hogy meghaljon. S egyszeriben lesüllyedt a föld gyomrába. Hová süllyedt a föld gyomrában? az Ezüst berbécshez. Mikor lesüllyedt az Ezüst berbécshez, annak tiszta ezüst kertjében tiszta ezüst virágokkal volt minden díszítve. Mikor oda zuhant, felemelte a fejét, és körülnézett, hogy hol van.

- Ó szent Isten, meg akartam ölni magamat, s lám, sehogyan sem tudok meghalni. Lám, másik világba jutottam. No, nem baj.

Ott várakozott, amíg várakozott. Gondolkozott, merre induljon. Egyszer csak nyerít az istállóban az Ezüst berbécs csődöre. Rákiált az Ezüst berbécs:

- Nos nos, mi a fekete fene van veled, hogy így nyerítesz? Még enni sem hagysz!

- Ehetsz, ihatsz - mondja neki -, de itt van valaki, aki nem marad magának, hanem jön ide hozzád.

Jól van. Ő rendbehozza magát, felmegy. Mikor felér az Ezüst berbécs kastélyába, sok szép kastélyt látott már, de ez volt a legszebb. Mikor felérkezett, megnézte az az ember, az Ezüst berbécs. (Mert neki csak a neve volt Ezüst berbécs, de igazából ember volt.) Ránéz:

- Hej, te vitéz, hogy kerültél ide hozzám?

- Hallgasd meg a sorsomat. Bejártam az egész világot, talán nincs is olyan föld, amelyre ne léptem volna. Most már meg akartam ölni magamat, s nézd, ide kerültem hozzád.

- No, kerülj beljebb, egyél, igyál, mulass!

Ott is látta, mennyi szépség, mennyi vitéz van ott; az Isten szépsége, az Isten jósága öntötte el. Étel, ital, multság, minden. Mit ad a szent jó Isten, annak a Berbécsnek volt két lánya. Olyan szépek voltak, mint a mesében. A hajuk pontosan olyan volt, mint mikor a kis bárányok megszületnek, olyan göndör volt. Tiszta ezüst volt.

- Ó Istenem, fiam, ne járd tovább a világot, ne menj tovább - mondta neki -. Van két lányom, amelyik a kettő közül megtetszik neked, azt vedd feleségül. Én lemondok a királyságról, átadom neked a királyságot. Te leszel a nagy is, a kicsi is. Legyen a tiéd minden, ami a világon létezik itt az országomban.

- Ó, felséges király, minden jól van, s meg vagyok elégedve a tisztességgel, amelyben részesítettél, nem is tudom megköszönni neked ezt a szép tisztességet és a nagylelkűségedet. Csakhogy nekem már valaki bevésődött a szívembe, és nem tudom soha elfelejteni, amíg életem végére nem érek. Ha véletlenül úgy történik, hogy nem talállok rá, vagy már nem él,

akkor meglehet, hogy visszatérek, de ezt csak a szentséges jó Isten tudja. Te nem tudsz véletlenül valamit erről meg erről a nőről?

- Hej, Istenem, tudok. Innét nem messze lakik, határosan az én határommal. Hanem nézz ide! Adok melléd embereket, akik elkísérnek a határig.

- Ó Istenem, még nem vagyok asszony, hogy engem kísérgessenek. Hadd menjek egyedül. Csak azt mondd meg, hogy milyen irányban induljak.

Kivezeti és megmutatja neki, milyen irányban menjen. Fogja magát, elindul. Addig ment, amíg a határra érkezett. Mikor a határra érkezett, átkelt a határon. Látja, hogy egy hegy emelkedik előtte, a hegy tetején egy kápolna. A kápolna alatt egy szegényes kis ház áll, náddal fedve. Gondolja magában: - Odamegyek ehhez a kis házhoz, hogy bár megkérdezzem, merre-felé menjek.

Mikor belépett, ki lakott benne? egy öregasszony.

- Adjon Isten jó napot, édesanyám.

- Szintúgy te is élj sokáig, drága kedves fiam. Mi járatban vagy?

- Ó Istenem, drága kedves anyám, volna egy kérésem: ha lennél szíves megmondani, nem tudod-e, hogy ez meg ez a nő merre lakik?

- Ó Istenem, drága kedves fiam, pontosan itt lakik ebben a házban, de sajnos, későn jöttél, mert éppen tegnap halt meg. Meghalt, s a kápolnában van, hogy három napig virrasszák. Három nap múlva eltemetjük.

- Ó Istenem, anyám, hogyan juthatnék oda hozzá?

- Istenem, drága kedves fiam, egész nyugodtan. Eredj, benyitsz a kápolnába, bemégy hozzá.

Tovább nem időzött, hogy minél hamarabb odaérjen hozzá, hogy láthassa. Az öregasszony étellel kínálta, de neki nem kellett. Elment a kápolnához, benyitott a kápolnába, belépett. Ott látta a koporsóban, és sírva fakadt:

- Szent Isten, ezzel sem volt szerencsém. Ennyi járás-kelés után, ennyi törődés után, ennyi szenvedés után! - Kimentem a világból, lementem a földről, elvetődtem más tájakra, s még itt sem volt szerencsém, mert itt holtan találtam rá. De nem bánom, amíg jönnek eltemetni, addig mellette maradok.

Leült, s annyit sírt mellette, hogy a könnyeiben füröszötte. Fölébe hajolt, ölébe vette, felemelte, magához szorította.

- Istenem, miért vagyok ilyen szerencsétlen? Miért nem adtad őt nekem elevenen?

Elég az hozzá, elmúlt a három nap. Mikor elmúlt a három nap, végül mikor úgy volt, hogy viszik a temetőbe eltemetni, ölébe vette, és megcsókolta:

- Legalább holtan hadd csókoljalak meg, ha eddig elevenen nem csókolhattalak meg.

Mikor egyszer megcsókolta, mintha megrezzent volna az alsó ajka. Feltűnt neki. Még egyszer megcsókolta, mélyebben; akkor a szeme kezdett felnyílni. Mikor harmadszorra megcsókolta, felült. Mikor látta, hogy él, így szólt:

- No, Istenem, most már azt sem bánom, ha vele együtt halok meg! Jó, hogy a szent Isten feltámasztotta!

No, akkor karon fogta, és lesétáltak az anyjához. Mikor az anyja látta, hogy a lánya él, azt sem tudta, hogy örömeiben mit csináljon vele. No, mindjárt nagy tisztességben részesíti, mindent elébük rak. Olyan jól érezték magukat, olyan boldog volt, mint talán senki más ezen a világon. Elég az hozzá, hogy telt az idő, s most már el kellett mondania, hogy miért jött.

- Ó Istenem, anyám - mondja -, szeretném elmondani, miért jöttem.

- Mondd el, drága kedves fiam.

- Azért jöttem, hogy add hozzám feleségül a lányodat.

- Istenem, drága kedves fiam, tiszta szívből. Mert olyan szép férfi, mint te vagy, talán az egész világon nincs több. S akármikor hozzád adnám feleségül, csak hogy nem tudsz egy dolgot, mert ha tudnád, akkor nem így beszélnél, hanem olyan kedves volna neked, mint a saját szíved. Csókold meg, mint édes húgodat!

Mikor az öregasszony így beszélt, neki a haja is égnek állt:

- Szent Isten, mi derül ki ebből?

- Ó Istenem, drága kedves fiam, tudod-e, ki vagyok?

- Ki vagy, drága kedves anyám?

- Édesapád testvérhúga vagyok.

Mikor a fiú ezt hallotta, mintha a föld nyílt volna meg alatta, s a másvilágra zuhant volna.

- Lám - gondolja magában -, ennyi sok nyomorúság után, ennyi sok szenvedés után sincs itt sem szerencsém.

Sírva fakadt nagy keserűségében, nem bírta megtartóztatni magát. A lány is siratta, homlokon csókolta, megcsókolta:

- Istenem, drága kedves bátyám!

Két testvér voltak, mert két testvér gyermekei voltak.

- Na - mondja -, ha nem volt szerencsém, most már tényleg hazamegyek. Aztán lesz, ami lesz velem. Én már többet sehová sem megyek.

Na, most a lány kikísérte egészen a határig, s ott még egyszer megcsókolta, mint édes testvérét. Elbúcsúzott az anyjától, ötle, s azt mondta neki, hogy ha valamikor szerencséje lesz, és feleséget talál magának, el ne felejtessenek eljönni a lakodalmára. Azzal fogta magát, elbúcsúzott, s indult magának. No, eddig olyan nagy utat tett meg, olyan sok ideig ment, de hazafelé jobban sietett. Ment, ment, ment. Mit ad Isten, ráesteledett. Hol érte az este, nagy hegyek között. Azon a hegyen, a hegy tetején, egy kápolna állt. Nézett felfelé, nézett lefelé, de egyetlen házat sem látott, csak azt a magános kápolnát. Gondolta:

- Bemegyek abba a kápolnába, reggelig ott alszom, reggel majd tovább megyek.

Mikor belép a kápolnába, mit lát? A kápolnában van egy koporsó, abban egy halott fekszik, mellette egy asszony, a halottat siratja.

- Adjon Isten jó estét!

- Szintűgy te is élj sokáig, vitéz. Mi szél hozott idáig?

- Hó, Istenem, ver engem a sors, mert bejártam az egész világot, de hiába, mert nem értem célt. Ki ez a halott?

- Ó Istenem, tegnap halt meg a lányom, holnap temetjük. Még egy éjszakája van itt, s holnap eltemetjük.

No, jó. Ott időzik, amíg időzik. Egyszer csak nagy szomjúság jön rá. Megszólal:

- Ó Istenem, kedves asszonyom, hol ihatnék itt egy kis vizet?

- Ó Istenem, itt hiába mégy akárhova, itt nincs víz ezen a hegyen. Hanem odalent van egy kút, ha akarod, eredj oda, igyál. Ott van a vödör, van kampó, igyál.

A legény indul, lemegy. Mikor leért a kúthoz, a vödör üres volt. Fogta, hogy vizet húzzon fel. Mikor megfogja a vödröt, hogy vizet húzzon vele, egyszer csak valaki hátulról megragadja és betaszítja a kútba. A kút feneketlen volt; beleesett. No, most ott van a kútban, s míg a világ áll, onnét soha többé elő nem kerül.

No, hagyjuk most ott abban a kútban. Közben Rózsa állandóan elővette a zsebkendőt, és megnézte. Egyszer csak látja Rózsa, hogy a zsebkendő olyan homályos, úgy teli van pecséttel, hogy ki sem látszik belőle. Mondja az apjának:

- Nos nos, apám, anyám, János meghalt. No, ha János meghalt, én sincs miért éljek. Hiába vártam, hogy még egyszer látom, mert lám, meghalt. Eddig tiszta volt a zsebkendője, életben volt, nem volt beteg, s most egyszerűen meghalt.

Elbúcsúzik anyjától, apjától, fogja magát, elindul. Annyit ment, hogy nehéz volt a földnek. Annyi sok országon ment keresztül, hiába kérdezett bárkit mert Jánost senki sem ismerte pontosan, ki volt, mi van vele. De mit ad a szent jó Isten, hová vezetett az útja, egyenesen arra a hegyre, ahhoz a kápolnához, ahol az öccse meghalt. De igazából nem volt ott halott, semmi, nem volt tiszta dolog. A sárkány teremtette, meg az anyja, hogy megöljék a két testvért. Mert csak ettől a kettőtől félt, senki mástól a világon e két testvéren kívül. Elég az hozzá, hogy bement a kápolnába, pontosan úgy, mint az öccse, és jó estét köszöntött. Pontosan úgy fogadták őt is, mint ahogy Jánost fogadták. Szomjúságot bocsájtottak rá is; mert az ördög küldte a szomjúságot, hogy szomjas legyen. S úgy intézte, hogy ő is vizet kérjen magának. Őt is ahhoz a kúthoz küldték, hogy őt is elpusztítsák. De mikor Rózsa lement a kúthoz vizet inni, neki több esze volt. Megállt és figyelt maga körül. Bevetette a kútba a horgot. De mikor bevetette, már jött is az ördög. Mintha valami hátul megjelent volna Rózsának. Hátrafordult, és szemben találta magát az ördöggel. Mikor meglátta az ördögöt, elkapja, megszorította.

- Nos nos, rusnya szörnyeteg - mondja neki -, te emésztetted el az öcsémet. Tudd meg, hogy most a kezemben vagy, tőlem nem menekülsz. Gyorsan, gyorsan add elő az öcsémet!

- Hallgass ide! Visszaadom az öcsédet, csak hagyd meg az életemet.

- Meghagyom az életemet, ha visszaadod az öcsémet.

- No, jól van.

Eleresztí az ördögöt. Az ördög lemegy, felhozza Jánost. Mikor Jánost felhozta, az megfogta az ördögöt, odahúzta maga mellé.

- Ó Istenem, drága kedves bátyám, soha többé nem válok el tőled. Csak az volt a szerencsém, hogy te jöttél, s a szent Isten olyan eszet adott neked, hogy figyelmes légy. Mert ha nem lettél volna figyelmes, te is ide kerültél volna mellém. Na most, ne te öld meg az ördögöt, bízd rám, mert engem akart elpusztítani.

Akkor megragadta az ördögöt, kettészakította, s ezt mondta:

- Akkor találkozzék egymással ez a két feled, amikor a szent nap a szent csillagokkal találkozik; akkor találkozzanak!

Akkor fogta az egyik felét, elhajította abba a világba, ahol a szent nap lemegy, s a másikat oda, ahol a szent nap felkel. A két testvér útnak indult, hazatértek. Mikor apjuk meglátta őket, térdre esett. Nézte őket, s magában így szólt:

- Hálát adok a szent Istennek, hogy a két fiam hazaért. Most már azt sem bánom, ha meghalok, legalább nyugodt lélekkel megyek a föld alá, hogy ők még egyszer hazatértek és életben vannak.

Akkor Rózsa azt mondja:

- Nem, tata, még ne halj meg! Előbb feleséget keresünk magunknak, s mulatnod kell a mi lakodalmunkon.

Mert Rózsa már harmincegy éves volt, János harminc.

- Na, öcsém, hagyj félbe mindent, most induljunk, kettesben keressünk magunknak feleséget. Kettesben biztosan jobb lesz, nem félünk senkitől.

Azzal fogták magukat, s elindultak. Addig mentek, amíg Rózsa szeretőjéhez nem érkeztek, aki ott a tóban fürdött, s réce volt. Mert ő megfogadta neki, s ő is megfogadta, hogy soha nem vesz mást feleségül, csak őt. Odamentek, megkérték a két lányt. Rózsa vette el a legkisebbiket, János a középsőt. Hazavitték őket, lakodalmat csaptak, akkorát, amekkora nem volt, mióta a világ világ, s nem is lesz, amíg a világ világ lesz. Mikor vége lett a lakodalomnak, a nagy öröm után azt mondja az apjuk:

- No, drága kedves fiaim, most már nyugodtan meghalhatok. Gyertek, borotváljatok meg, tegyetek rendbe, hozzatok egy üvegkoporsót, tegyetek bele.

Megborotválták, rendbe tették, megfürösztyötték, koporsóba tették, meghalt, eltemették. Száztíz esztendő volt.

Ha ő meghalt, a mesének is vége. Ahonnét hallottam, én is úgy mondtam.

Jegyzetek

Nagy Olga 1973-1977 között cigány nyelven magnetofonra vett mintegy harminc mesét a Kolozsvár-környéki és mezőségi falvakban (Felsőidecs, Szucság, Mezőbánd, Havad, Marosvéc). Ebből a gyűjtésből közöl kötetünk nyolc mesét. A mesék nyelve az úgynevezett erdélyi cigány tájszólás, amelyet Wliskoeki Henrik ismertetett a 19. század végén, és ugyanő közölt négy mesét ezen a nyelvjáráson. Ezen kívül nem rendelkezünk közölt anyaggal e nyelvjárásból.

A cigány szövegeket abban az alakban közöljük, ahogyan a felvételeken ténylegesen hallhatók, nem helyesbítve a nyelvtani hibákat, elnagyolt kiejtést, tartalmi tévedéseket, stb. A felvételeken érthetetlen szövegrészeket kipontozással jelöltük. A magyar fordítás tartalmilag pontosan követi az eredetét, azonban a pontatlanságokat áthidaltuk, és a stílust némileg csiszoltuk. Az élszóbeli előadásban szükségszerűen gyakori *phenel* 'azt mondja' összekötő szó számát kissé csökkentettük, illetve lehetőség szerint variáltuk: 'így szól', 'kérdézi', 'feleli', 'válaszol', stb. Néhány más esetben is több magyar szinonimát alkalmaztunk egy cigány igére, pl. a *dzal* 'megy' igét alkalmilag 'indul', 'távozik', 'odaérkezik', 'odalép', 'hazatér' stb. szinonimával adtuk vissza.

Néhány kivételtől eltekintve, a cigány mesemondók nem adnak címet a meséknek; a magyar fordításban a címeket a tartalom szerint mi adtuk.

A jegyzetekben előforduló rövidítések:

AaTh: A. Aarne - S. Thompson, The types of the folktale. 2nd ed. 1961.

MNK: Magyar Népmesekatalógus. Bp. 1982-1990.

Irodalom

Nagy Olga: A Nap húga meg a pakulár. Marosmenti, kalotaszegi és mezőségi mesék. Kolozsvár 1973.

Nagy Olga: A szegény ember táltos tehene. Mérai népmesék. Kolozsvár 1976.

Nagy Olga: Zöldmezőszárnya. Marosszentkirályi cigány népmesék. Bp. 1978.

Nagy Olga: A havasi sátoros. Dávid Gyula meséi. Bp. 1988.

Nagy Olga: Villási, a táltosfiú. Mezőbándi, szucsági és mérai cigány népmesék. Bp. 1996.

Nagy Olga: - Vöő Gabriella: A mesemondó Jakab István. Bukarest 1974.

Ráduly János: A vízitündér leánya. Kis-Küküllő menti népmesék. Kolozsvár 1978.

Vekerdi József: A cigány népmese. Bp. 1974.

Vekerdi József: Cigány nyelvjárási népmesék. I-II. Debrecen 1985.

Wliskoeki, Heinrich von: Die Sprache der transsilvanischen Zigeuner. Grammatik, Wörterbuch. Leipzig 1884.

Wliskoeki, Heinrich von: Märchen und Sagen der transsilvanischen Zigeuner. Berlin 1886.

A gömböcfiú. Elmondta Puci Sándor, 46 éves, Felsőidecs. Mezőbándról származik, ahol archaikus viszonyok között, keverten élnek magyar cigányok és oláh cigányok (a magyar és román lakosság mellett). Ezt a mesét román nyelven hallotta szentpéteri rokonaitól. Az érdekes történet az elbeszélő önálló alkotása különböző román népmese-elemekből, aminek következtében nem sorolható be a nemzetközi mesetípus-katalógusba (úgynevezett tipológizálhatatlan mese). A különböző mesetípusokból ismert motívum-töredékek (olykor inkább csak reminiscenciák), amelyekből a kalandos történet összetevődik, szokatlan módon fűződik egybe. Az események szinte véletlenszerűen követik egymást, meselogikai indoklás nélkül. A mesekezdet a bűvös fogantatás motívumára emlékeztet (AaTh 301, 303 327B*: Hüvelyk Matyi, Babszem Jankó), de míg egyébként mindig indokolva van a bűvös fogantatás (gyermektelen házaspár vagy özvegy asszony kíván fiat, stb.), itt hiányzik az indoklás. A hősök útrakelése sincs indokolva. Az elrabolt királylányoknak csupán megmentéséről értesülünk, az előzmények (az elrablás körülményei, AaTh 301, 301B) homályban maradnak. Nincs okadatolva a boszorkánynál történő, kétszeri szálláskérés, sem a tiltott kilencedik szoba rejtélye (ez többnyire a beabroncsolt szörnyeteg mesetípusában fordul elő, AaTh 300A*). Legkülönösebb az, hogy a főhős előre mindent tud, ami történni fog; emellett saját magától rendelkezik varázserővel, nincs szüksége varázstudó tanácsadókra, vagy bűvös kardra, erősítő varázsitalra a sárkányokkal történő küzdelemben. A varázserejű hős alakja - mint Nagy Olga rámutatott - igen archaikus, mágikus világkép terméke. Mindezek következtében az egész történet valami varázslatos, álomszerű légkörben zajlik, amelyben nem a földi logika törvényei uralkodnak, míg a szokásos mesék öntörvényű csodavilága is a földi logika törvényeit vetíti ki téren és időn túlra.

A főszereplő neve magyar (*gembecitjikon raklo* 'gömböcfiú') de ilyen mesealak ismeretlen a magyar népmesekincsben. Esetleg a Kis gömböc alakja játszott közre az elnevezésben, MNK 2028B*. Ellenben hasonlít a román Țugulea mesehőshöz, akinek inait a boszorkányok kiszedték. Tanulságos beszélgetést folytatott a mese elhangzása után a gyűjtő az adatközlővel:

„- És az a gömböc miért született úgy?

- Az úgy volt születve, mert annak mikor fölű idős volt az anyjával, ezek a barom sárkányok az egész szerkezetes minden kiloptak belőle.

- Miért?

- Azér, mert ő olyan vitéz ember volt, hogy nem félt az egész világtól, És ők, a sárkányok, tudták, hogy ez mikor nagy lesz, őket elpusztítja. S akkor ők, abba az időbe, mikor föl idős volt az anyjával, akkor ellopták, hogy ő ne tudjon a világra jöjjén, ne legyen ők kitől féljen. De hiába, mert ő úgyis ahogy lemesültem [=elmeséltem], visszacapott és újból helyrejött.

- Ez egy olyan táltos-féle fiú volt?

- Táltos volt, persze; táltos.

- Azok hogy születnek?

- Hát régi világba, ahogy szokták mondani, valóságosan voltak táltos emberek is, akik hátrol- \ hászrol- \ nem i- \ úgyhogy tíz-húsz faluban létezett egy táltos fiú, akit- \ vagy leány, vagy ember ami volt, de volt táltos, ami gondolták és lett. Mondták, holnap úgy lesz, úgy is volt. Pedig aszmonták, hogy: na elmész ide, és ez úgy is történt, ahogy mondták.

- Jók voltak ezek, vagy gonoszok?

- Hát, ezek jó emberek voltak. Nem volt semmi izéje, hogy mondjuk hogy rosszat tegyenek az emberekkel; semmi. Mindig csak jót akartak, úgy de sokáig nem éltek.
- Mennyi ideig éltek ezek?
- Legtöbb hét évi, kilenc évig. Meghaltak, mert nem volt- \. Csak annyira voltak.”

Világ bölcse. Elmondja Puci Sándor. A címet is ő adta: *O incelepto lumi* ‘A világ bölcse’. Mint a román cím is mutatja (*ințeleptul lumii*), ez a mese is román eredetű, és szintén tipologizálhatatlan: különböző mesék elemeiből van önállóan egybeszerkesztve. Kiinduló motívuma a lusta lány története (AaTh 500) ezt követi a meggondolatlan anyai átok motívuma (AaTh 451, hollóvá változott fiúk), a cselekmény további menete azonban egyetlen konkrét típushoz sem köthető. Az állandóan leomló várfal a román *Manole mester* (magyar *Kőműves Kelemen*) balladára emlékeztet, viszont a népet munkával pusztító, zsarnok király alighanem a hetvenes évek romániai viszonyaira céloz: a Ceausescu-idők hírhedt Duna-deltai kényszer-munka-táborának allegórikus megjelenítése.

A mese végén cigányul hozzáfűzte: „Ezt a mesét apámtól hallottam Bándon. Apám neve Sztána Sándor volt. Amikor gyerek voltam, akkor apám sokszor elmondta nekem ezt a mesét. Én kértem apámat: - Mondj még egy mesét, hogy teljék az este! Akkor apám leült a kályha mellé, megrakta a tüzet: - Na. Kedves fiam, kedves lányom, feleségem, mondok nektek egy szép mesét. Anyám feltette a tűzre a tököt, a krumplit, a kukoricát, s amíg az főtt, összegyűltek nálunk Bándról a cigányok a házunkban. Szó volt erről, szó volt arról, utoljára a szomszédok azt mondták: - No Sándor, eljöttünk, hogy mondj nekünk egy szép mesét. Apám rögtön mondta: - Hogyne, mondok. Akkor apám leheveredett, és hozzáfogott a mesemondáshoz. Én is apámtól tanultam.”

Terenyevárosi mese. Elmondta Puci Sándor. Mezőbándról hozta magával, anyjától tanulta. Ugyanott egyik rokona is elmondta ugyanezt Nagy Olgának magyarul. Az érthetetlen címet így fogalmazta meg: *Kede paramisakro nav in: O Tenjerevaroșesri paramis, Terenjevaroș* ‘E mese címe: A tenyerevárosi mese, Terenyeváros’. Ilyen nevű helység Erdélyben nincs; feltehetőleg Teremi mezőségi helység nevéből torzult a név. A történet pontosan követi az AaTh 882 típuszámon nyilvántartott, reneszánsz eredetű széphistóriát, csupán a bevezetés és a sorstündérek tanácsa nem tartozik a szóbanforgó típushoz. A lusta lány az AaTh 500 (Hammas Jutka) bevezető motívumának sajátos átalakítása. A sorstündérek beszédének kihallgatása az AaTh 613/III (Igazság és Hamisság) mesetípusból került ide. A sorstündérek (*ursitoare*) jellegzetes román népmesei alakok.

Taliga király. Elmondta Puci Sándor. A furcsa címet is ő adta. Szintén feltehetőleg valamely román szóból „magyarosodott” a név (talán éppen *Țugulea* nevéből; egyébként a ‘taliga’ szó románul is hasonlóan hangzik: *teleaga*). Főcselekménye - a bűvös menekülés jellegzetes motívumával - AaTh 313A (Rózsa és Ibolya, amelyet Arany János is feldolgozott versben). A bevezetésben a síró méhmagzat motívuma AaTh 409B* típusból került ide, megváltozott alakban: a magzatot nem palota, hanem feleség ígéretével szokták csitítani. A hídi párviadal motívuma AaTh 300A átvétele, a lehetetlen feladatok között az elrejtőzés motívuma az AaTh 329 mesetípusból származik. E különböző epizódokat jól építi egységbe a mesemondó (illetve az, akitől tanulta).

Ezt a mesét a cigány mesestílus érzékeltetése kedvéért igyekeztünk szó szerinti fordításban közölni.

Galamb-leány. Elmondta Culi János, 19 éves, Szucság. A fiatalember világtalan volt, s talán ez is hozzájárult elbeszélései gondos fogalmazásához. A mese főcselekménye a fürdő hattyú-leányok típusa (AaTh 400), amelyhez - mint itt is - gyakran kapcsolódik az elirígyelt feleség mesetípus (AaTh 465C). A váratlan befejezés (a tündérfeleség eltűnése) magyar népmesékben is ismeretes (MNK 400B*).

Különös a történet bevezetése, amely nem tartozik szervesen a meséhez: a főszereplő indokolatlan - ördögi - elrablása. Némileg emlékeztet az Aladdin-motívumra (AaTh 561, bűvös szerszám megszerzése kedvéért elcsalt fiú).

Az ördögkirály lánya. Elmondta Culi János. AaTh 313A (Rózsa és Ibolya) jól megszerkesztett, kerek változata, más típusokba tartozó motívumokkal való bővítés nélkül, eltérőleg Puci Sándor változatától.

A lusta lány. E Szucságon felvett mese adatközlője, egy 26 éves férfi, erősen hadart, így a szöveg néhány helyen érthetetlen. Érthetetlenül mondta be saját nevét is: Dianci Otti(?). A történet a megfenyített lusta asszony befejezetlenül maradó epizódjával kezdődik (AaTh 1370), majd az MNK 1164D** szám alatt nyilvántartott mesével folytatódik (Arany János: *A Jóka ördöge*), eltérő befejezéssel.

János és Rózsa. Elmondta Dávid Gyula, 52 éves, Marosvécs. Különböző mesetípusokból merített epizódok jól sikerült kombinációja, számos egyéni ötlettel kiegészítve (disznók katonai gyakorlatoztatása, király megetetése, Penészvitéz stb. alakja). Alaptémája a két testvér mesetípusa (AaTh 303, Vízi Péter és Vízi Pál), amely más mesemondóknál is gyakran keveredik egyéb típusokkal. Egyik magyar változatában (Benedek Elek) éppen Rózsa a főszereplő neve. Azonban Dávid Gyulánál egészen eltérő, önálló szerepet kapnak a különböző típusokból származó motívumok (AaTh 400, eltűnt tündérlány keresése; AaTh 519, nagyerejű lány legyőzése; AaTh 410, Csipkerózsika; AaTh 307, koporsóban fekvő királylány). Jellemzőes szerkesztési ötlet - más cigány mesemondóknál is - egyes epizódok megkettőzése: két főszereplő külön-külön indul kalandos útra, kétszer szerepel kápolnában fekvő halott.

A mesét Nagy Olga 1965-ben magyarul is felvette Dávid Gyulától (megjelent *A Nap húga meg a pakulár*, majd *A havasi sátoros* című kötetben). Kérésünkre nyolc év távolából ugyanazt a mesét mondta el cigányul. A két szöveg tartalmilag pontosan megegyezik, a megszövegezés azonban nem szó szerint azonos: mindvégig kisebb-nagyobb eltérés, ugyanannak a jelenetnek eltérő kiszínezése tapasztalható.

A magyar nyelvű kiadáshoz Nagy Olga ezt a megjegyzést fűzte: „Noha a legősibb hiedelem-
elemek jelentkeznek a cselekményben (pl. a sárkány mindig felhőkből ereszkedik le; a hős
varázsszavával kényszeríti az aranyvitéz alakjában megjelenő sárkányt saját »színiére«
visszaválni), mégis a derűs elbeszélő kedv adja meg a mese alaphangulatát. A mesemondó
...szívesen cifrázza meséjét olyan motívumokkal, amelyek így teljesen egyéni szint kölcsön-
öznek annak.”

Dávid Gyula saját mesemondási technikájáról - cigány nyelven - megjegyezte: „Ha egy mesét kétszer mondom el, akkor esetleg egy kicsit kibővítem, vagy pedig egyszerűbben mondom el. Úgyhogy nem mondhatom egzaktra, milliméterre egyformán. Ha kisebb mesét akarok mondani, rövidebb ideig mesélem; ha kibővítem, akkor még egyszer annyi ideig mondom.”

A tréfás bevezető formula a felvételen alig érthető (*Nič phenen djadjesara nič dejdžāra djesar o papus petalunon as le pakomen po paxos thaj ande nivolja thaj brontos te na botor-kazinen?*).

A magyar fordítást magyarul elhangzott meséi sztereotip fordulatainak segítségével egészítettük ki.

Vekerdí József

A gyűjtő vallomása...

(Utószó helyett)

Szeretném elmondani, hogyan került sor e kötet megjelenésére.

Kezdem talán azzal, hogy az elmúlt romániai diktatúra idején a magyarországiak gyakran csodálkoztak azon: „Milyen szépen beszélünk mi erdélyiek magyarul, hiszen mi valóban románok vagyunk!” Ezt felejtethetetlenül sokszor hallottuk azoktól, akikkel odaát találkoztunk. Vekerdi József, az Országos Széchényi Könyvtár osztályvezetője, a kivételek közé tartozott. Tudta, hogy mi igenis magyarok vagyunk, sőt azok is akarunk maradni. Mindent megtett annak érdekében, hogy hozzásegítse az erdélyi magyarságot ahhoz, hogy - kitörve a provinciálizmus szorítójából - a különböző tudományágakban, humán műveltség tekintetében magasabb szintre juthasson. Rendszeresen küldetett könyveket a határon túli magyar intézmények, ismert tudósok részére.

Miért kellett ezt elmondanom? Mert ennek kapcsán ismerkedtem meg Vekerdi Józseffel, és ezzel függ össze az a tény, hogy a ciganológus Vekerdi kérésére cigány nyelvű meséket vettem hangszalagra. Ő ugyanis fenti tevékenysége következtében egy lépést sem tehetett Erdélyben a román államvédelmi szervek ellenőrzése nélkül, s főként nem mehetett el gyűjteni. Itt jövök én bele a képbe. Ismerve munkáimat, amelyek magyar nyelvű cigánymeséket tartalmaztak, arra kényszerült, hogy megkérjen: azokon a tájakon, ahol már eddig is gyűjtöttem, vegyek magnetofon-szalagra cigány nyelven is meséket. Tudta - ezt az egyes kötetek kapcsán jeleztem is -, hogy például Mérában, Szucságon egyfajta rezervátumban élő cigányok nem tudtak vagy alig tudtak magyarul, s így nagyon ritkán voltak hajlandók magyarul mesét mondani.

Kérésének engedve, visszatértem régi gyűjtéseim helyére, s eléjük tartva magnetofonomat, megkértem adatközlőimet: ezúttal cigányul meséljenek. Ennyi e kötethez való hozzájárulásom. A munka következő részét Vekerdi végezte: a szalagról való lejegyzést, fordítást, az egyes meséknek jegyzetekkel való kiegészítését. S mert volt olyan kétnyelvű mesemondóm, akitől magyarul is, cigányul is rögzítettem meséket, az az érdekes lehetőségünk is nyílt, hogy a kétféle, magyar, illetve cigány nyelvű változatot összehasonlítva, az ennek kapcsán észlelt különbségeket, árnyalati eltéréseket lajstromozzuk. Hiszen anyanyelvén a mesemondó bővebben, aprólékosabban, szinte novellisztikusan részletezte a mesei fejleményeket.

A fenti sorok remélhetőleg érzékeltették e kötet megjelenésében játszott - szerény - szerepemet, és kettőnk három évtizedes, baráti együttműködését. A kötet megjelenéséhez sok sikert kívánok!

Nagy Olga
Kolozsvár

-&-